

העותר:

אלוף (מיל') רוני נומה

ע"י ב"כ עו"ד עודד סבוראי מ.ר. 15133 ו/או
עו"ד סיון האוזמן
מבית גיבור ספורט, דרך מנחם בגין 7 רמת גן
טלפון: 03-9455551; פקס: 03-9455553
office@s-h-law.co.il

- נגד -

המשיבים:

1. ראש ממשלת ישראל, מר בנימין נתניהו

ע"י מחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה
מרח' צלאח א-דין 31, ירושלים
טלפון: 02-6466590; פקס: 02-6467011

2. ועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת

3. ועדת חוץ וביטחון של הכנסת

4. הכנסת

ע"י הלשכה המשפטית של כנסת ישראל
קרית בן גוריון ירושלים
טלפון: 02-6408636; פקס: 02-6408560

"...היכולת של מדינת ישראל להדוף הליכים משפטיים בזירה הבין-לאומית מותנית בין היתר בכך שרשויות אכיפת החוק במדינה נהנות מעצמאות מקצועית. אם הממשלה יכולה בקלות יחסית להחליף יועץ משפטי לממשלה, פרקליט מדינה, או פרקליט צבאי ראשי קשה יהיה לטעון בזירה הבין-לאומית שהפונקציות האלה, שהעצמאות והמקצועיות שלהם היא תנאי להדיפות חקירות בין-לאומיות, הן אכן עצמאיות..."

(המשנה ליועצת המשפטית לממשלה, ד"ר גיל לימון)

"...המצב הוא מאוד מאוד מוזר וחמור. אני לא זוכר בהיסטוריה דבר כזה שלוח זמנים של רמטכ"ל לפגישה עם ראש ממשלה, בעיקר כשמדובר בפגישה דחופה כי הוא רואה בעיה לנגד עיניו - אני כרגע לא שופט את מהות הבעיה - וראש הממשלה שולח אותו להמתין כמה שעות..."

(אלוף במיל' ישראל זיו, ראש אגף המבצעים בצה"ל לשעבר)

עתירה להפיכת צו על תנאי לצו מוחלט

בית המשפט הנכבד מתבקש להפוך לצו מוחלט את הצו על תנאי שהוציא ביום 9/8/23, בו הורה למשיבים לבוא וליתן טעם, אם יש בידם טעם שכזה, מדוע לא יבוטל תיקון מספר 4 לחוק יסוד: השפיטה אשר התקבל ביום 24/7/23 (להלן: "התיקון").

- העתק התיקון מצ"ב כנספח 1

הצדדים לעתירה

1. העותר הינו קצין צה"ל במילואים ודרגתו אלוף. העותר פרש מצה"ל בשנת 2018 לאחר כ-33 שנות שרות, במהלכן כיהן בשורה ארוכה של תפקידים בליבת העשייה המבצעית של צה"ל. בין היתר, כיהן העותר כמפקד יחידת "דובדבן", כמפקד יחידת הקומנדו של חיל האוויר "שלדג", כמפקד גדוד 202 של חטיבת הצנחנים, כמפקד החטיבה המרחבית בנימין באזור יהודה ושומרון, כמפקד חטיבת הנח"ל, כעוזר הרמטכ"ל, כמפקד עוצבת האש, כמפקד עוצבת סיני, כמפקד המרכז הלאומי לאימונים ביבשה (מל"י), כמפקד המכללה הבין-זרועית לפיקוד ולמטה, כמפקד מפקדת העומק, ובתפקידו האחרון של העותר בשירות סדיר בצה"ל הוא כיהן כמפקד פיקוד מרכז.
2. המשיב 1 מכהן כראש ממשלת ישראל. בתפקידו כראש ממשלה מחוייב המשיב 1 לשקול את טובת המדינה וטובת כלל אזרחיה על פני טובתו האישית ושלמות הקואליציה שלו.
3. המשיבה 2 הינה ועדת הכנסת העוסקת בחוקה, חוקי יסוד חוקים וסדרי משפט. המשיבה 2 היא הועדה בה נוהלו הדיונים שעסקו בתיקון.
4. המשיבה 3 היא ועדת הכנסת העוסקת בפיקוח ובקרה על מדיניות החוץ של המדינה, כוחותיה המזוינים וביטחונה.
5. המשיבה 4 היא הרשות המחוקקת של מדינת ישראל. כחלק מהליך החקיקה, כל אחד מ-120 חברי הכנסת רשאי להפעיל את שיקול דעתו האישי ולהחליט את עמדתו לגבי כל הצבעה.

פתח דבר ועיקרי העתירה

6. ביום 24/7/23 עבר בכנסת בקריאת שנייה ושלישית תיקון מספר 4 לחוק יסוד: השפיטה. וכך קובע התיקון:

"בחוק יסוד השפיטה, בסעיף 15, אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

'(1ד) על אף האמור בחוק יסוד זה, מי שבידו סמכות שפיטה על פי דין, לרבות בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, לא ידון בעניין סבירות ההחלטה של הממשלה, של ראש הממשלה או של שר

אחר, ולא יתן צו בעניין כאמור; בסעיף זה 'החלטה' - כל החלטה לרבות בענייני מינויים או החלטה להימנע מהפעלת כל סמכותי".

7. אם ייכנס לתוקף, התיקון יכשיר **מינויים** בלתי סבירים באופן קיצוני; **החלטות** בלתי סבירות באופן קיצוני **והימנעות** בלתי סבירה באופן קיצוני **מקבלת החלטות**.
8. עם כניסתו לתוקף של התיקון, יתאפשר לממשלה, בין היתר, **לפטר את שומרי הסף** ולמנות אחרים במקומם, גם אם הפיטורים או המינויים ילקו בחוסר סבירות קיצונית; ובכך למוטט את הפיקוח של שומרי הסף על מעשים שלטוניים. **קודם לכן, מרגע שהתיקון ייכנס לתוקף ועוד בטרם יינקטו פעולות שלטוניות שיתאפשרו רק בעקבות התיקון, "האפקט המצנן" הגלום בו יפגע אנושות בעצמאות מערכת אכיפת החוק בישראל.**
9. עם כניסתו לתוקף של התיקון, יתאפשר לממשלה, בין היתר, **לקבל החלטות** בכל תחום, שילקו בחוסר סבירות קיצוני.
10. עם כניסתו לתוקף של התיקון, יופר **עקרון הפרדת הרשויות**, יופרו **האיזונים והבלמים** המבטיחים שמירה יעילה על זכויות המיעוט מפני עריצות הרוב, וישתנה מהיסוד **אופיו של המשטר בישראל**, שעד לתיקון היה ניתן להגדירו ללא סייג כדמוקרטיה ליברלית.
11. **התיקון, אשר מונע ביקורת שיפוטית בעילת חוסר סבירות קיצונית, על החלטות של האורגנים ברשות המבצעת המפורטים בו, הינו, כלשעצמו, בלתי סביר באופן קיצוני.** למען הסר ספק יובהר, כי ביטול סמכות בית המשפט להפעיל את עילת הסבירות אינו חל ביחס לרשות המכוננת והמחוקקת - כנסת ישראל - ואין בו בכדי לפגוע בסמכות בית המשפט להעביר ביקורת על חוקים ואף לבטלם במקרה הצורך.
12. יפים לעניינו דבריה של כבי' הנשיאה (דאז), השופטת מ' נאור בבג"צ 10042/16 **צחי קוונטינסקי נ' כנסת ישראל** (פורסם בנבו, 6/8/2017):

"כפי שתיאר חברי בהרחבה, **במקרים רבים הערנו על תקינות הליך החקיקה, אך נמנענו מהתערבות בחוק שהתקבל באותו הליך. כך היה בשל הריסון והאיפוק המתחייבים ביחסינו עם הכנסת. ייתכן שמנהגנו זה יצר תחושה כי 'הכל מותר', ולא היא. עמדתנו היא כי במקרה שלפנינו נחצו כל הקווים האדומים.** הרשות המחוקקת איננה משמשת כ'חותמת גומי' של הרשות המבצעת. לא הכל מותר בהליכי החקיקה ואין להפוך את היוצרות ולעשות את הרשות המבצעת למפקחת על הרשות המחוקקת, המכתיבה לה את קצב עבודתה. **במקום שבו מתערעת הפרדה בין רשויות השלטון, תפקידו של בית המשפט הוא 'לשמור על כך כי כל רשות תפעל אך במסגרתה שלה'** (ראו: בג"ץ 1843/93 פנחסי נ' כנסת ישראל, פ"ד מט(1) 661, 698-699 (1995); ראו גם בג"ץ 971/99 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ועדת הכנסת, פ"ד נו(6) 117, 164-165 (2002)). לפיכך התערבותנו בחקיקה במקרה דנן הינה מחויבת המציאות. פסק דיננו זה מגן על הכנסת ומחזיר לידיה את הסמכות, שהיא לעתים חובה, לומר: עד כאן. אמנם, בית-משפט זה הבהיר בעבר כי תפקידו אינו להבטיח הליך

חקיקה אופטימאלי (ראו: בג"ץ 4885/03 ארגון מגדלי העופות בישראל
אגודה חקלאית שיתופית בע"מ נ' ממשלת ישראל, פ"ד נט(2) 14, 55-54
(2004)), אולם ההליך דנו מייצג מקרה בו האיזון בין הרשויות הופר
לחלוטין. עם זאת לא ניתן להשלים. " (ההדגשות כאן ובהמשך, הוספו -
הח"מ).

13. ייאמר כבר בפתח הדברים, כי ידוע לעותר שהוגשו מספר עתירות המבקשות לבטל את התיקון, ההרסני והבלתי חוקתי. העותר עיין בעתירה המקיפה שהגישה התנועה למען איכות השלטון בישראל, בג"ץ 5658/23, הוא מצטרף לכל הטענות שהועלו בה ורואה בעתירתו כעתירה המשלימה אותה. על כן, העותר לא יחזור כאן על הטענות שפורטו באותה עתירה.

14. **במסגרת עתירה משלימה זו, מבקש העותר להתמקד בטיעונים אחרים, שדי בקבלתם כדי להוביל לתוצאה של פסילת התיקון.**

15. העותר יתמקד אפוא בשני היבטים של התיקון, השלובים זה בזה.

16. **הראשון** - כתוצאה ישירה מהתיקון, יהיו משרתי כוחות הביטחון, בסדיר ובמילואים, המכהנים בתפקידים הנתונים בליבת העשייה המבצעית של צה"ל, **נתונים בחשיפה מוגברת לנקיטה נגדם בהליכים פליליים במישור הבינלאומי** - מעצר, חקירה והעמדה לדין פלילי בגין פעילותם המבצעית - בעיקר **בבית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג** אולם גם בהליכים פליליים במדינות זרות. זאת, כתוצאה מהפגיעה בעצמאות מערכת אכיפת החוק בישראל, המגן האחרון שעמד להם עד כה הודות לעקרון המשלימות הקבוע באמנת רומא, שמכוחה הוקם בית הדין. שיקול זה לא נשקל כלל או שלא ניתן לו המשקל המתאים עת נדון התיקון.

17. **השני** - התיקון עלה לקריאה שנייה ושלישית מבלי שהתאפשר לחברי ועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת ובאמצעותם לחברי הכנסת, לקבל מידע מהותי, אמין, עדכני ודחוף אודות הערכת המצב של הרמטכ"ל ביחס להשפעה של קבלת התיקון על ביטחון המדינה ועל כשירות צה"ל. זאת, במיוחד לנוכח התייצבותו החריגה של הרמטכ"ל בכנסת כדי להיפגש בדחיפות עם ראש הממשלה, ולהביא לידיעתו את הערכת המצב העדכנית. סירוב ראש הממשלה לפגוש ברמטכ"ל ולקבל ממנו את הערכת המצב בטרם הצבעה הוביל לכך שראש הממשלה לא עצר את הליך החקיקה לשם העברת הערכת המצב הביטחונית העדכנית לחברי ועדת חוקה, חוק ומשפט, עריכת דיון במשמעות המידע והעברת עיקרי הדברים לחברי הכנסת, על-מנת שיהיה באפשרותם לשקול את כלל השיקולים הרלוונטיים, בטרם יחליטו כיצד להצביע. מחדל זה מהווה **פגם פרוצדורלי משמעותי**, המחייב את ביטול התיקון, קבלת המידע בועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת ועריכת הצבעה מחדש, במיוחד כשמדובר בתיקון לחוק יסוד, בעל השפעה ממשית על המשטר בישראל ועל צביונה של המדינה כדמקורטיה ליברלית. שימוש הכנסת בסמכותה כרשות מכוונת מחייב הקפדה יתרה על קבלת כל המידע המהותי בטרם הצבעה.

18. מכאן עתירה זו.

התיקון פוגע בעקרון המשלימות ומעמיד את משרתי כוחות הביטחון בסכנה

מוחשית להליכים פליליים בינלאומיים

19. בחודש פברואר 2023 נדונו בוועדת חוקה, חוק ומשפט השלכות "הרפורמה המשפטית". בדיון מיום 12/2/23 המשנה ליועמ"שית למשפט בינ"ל, ד"ר גיל-עד נועם, הבהיר:

"היוקרה של בג"ץ ושל מערכת המשפט הישראלית סייעה לנו רבות בהתמודדות עם יוזמות להביא להליכים נגד ישראל ובכירה בבית הדין הבינלאומי בהאג, בבית הדין הבינלאומי לצדק, בהליכים פליליים במדינות זרות ובמהלכים נוספים בשורה של פורומים בינלאומיים".

• תמצית הדיון בוועדת חוקה, חוק ומשפט מיום 12/2/23 כפי שפורסם באתר הכנסת
מצ"ב כנספח 2

20. כאמור לעיל, כבר בחודש פברואר 2023 הזהירו הגורמים המקצועיים, כי "הרפורמה המשפטית" עלולה לפגוע במשרתי כוחות הביטחון ובהגנה הבינלאומית הנתונה למדינת ישראל כתוצאה מהיותה מדינה בעלת מערכת משפטית עצמאית.

21. בעתירה זו עסקינן בתיקון ספציפי. אין חולק, כי גם תיקון זה העומד בפני עצמו ועוד לפני שילובו בתיקונים נוספים, הינו דרמטי, מרחיק לכת ובעל השפעות רוחב ניכרות על ביטחונה, צביונה וכלכלתה של המדינה ושל החברה הישראלית ככלל.

22. **לצערנו, השלכות אלה אינן עוצרות בגבולותיה של המדינה.** למערכת המשפט הישראלית יצא זה מכבר מוניטין בינלאומי של מערכת נקייה, ללא משוא פנים ובעלת "משקל סגולי" המאפשר לה להתמודד, בין היתר, עם אירועים בטחוניים וצבאיים מורכבים, תוך שימור עקרון עליונות החוק, שקיפות ועשיית צדק. מערכת המשפט הישראלית הוכרה בעבר כעצמאית דיה כדי לקיים חקירות בנושאי טענות לביצוע פשעי מלחמה על-ידי כוחות הביטחון של ישראל.

23. **תפיסה זו ביחס למערכת המשפט הישראלית איפשרה למדינת ישראל לטעון, ובדין, כי היא מקיימת את עקרון העל במשפט הבינלאומי של "משלימות", קרי, ככל שמדינת האזרחות של החשוד בביצוע פשע מלחמה מקיימת חקירה וממצה עימו הדין, לא תהא לבית הדין הפלילי בהאג הסמכות לשפוט המקרה.** נפרט.

24. המשנה ליועצת המשפטית, עו"ד גיל-עד נועם, הבהיר בדיון מיום 12/2/23 באופן ספציפי לגבי עיקרון המשלימות (נספח 2):

"בתגובה לשאלות ענה המשנה ליועמ"שית ד"ר גיל-עד נועם. לגבי חוות דעת כתובה - אפנה אתכם לחוות הדעת של היועצת המשפטית לממשלה בהתייחס להצעת שר המשפטים לוי. יש בה התייחסות קצרה להיבטי ההשפעה בזירה המערכת המשפטית הבינ"ל והיא מזמינה לקיים דיון עומק בכלל הסוגיות שהצבנו שם לגבי סוגית שינוי שיטת בחירת השופטים וחוקי יסוד-התייחסותי באופן הפומבי

ואמרתי שיש בכדי לפגוע בעצמאות או בתפיסת העצמאות של הרשות
השופטת אל מול הרשויות האחרות. אמרתי אל מול הרשויות
האחרות.

...

עקרון המשלימות והשיוריות שהתפתחו בשלושת העשורים
האחרונים במשב"ל הוא מורכב... באופן כללי הנושא הזה הוא בליבת
הביטחון הלאומי של מדינת ישראל."

25. לפי המשפט הבינלאומי, גם בסכסוכים מזויינים לא הכל מותר. לשם אכיפה במישור הפלילי של האיסור לבצע, בין היתר, פשעי מלחמה, הוקם בית הדין הפלילי הבינלאומי, או בשמו הלועזי - International Criminal Court, שהינו טריבוונל קבוע לשיפוט פלילי של יחידים, ומקום מושבו בהאג, הולנד (להלן: "בית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג"; או "בית הדין").

26. בית הדין הוקם באמצעות אמנת רומא, שנחתמה ביום 17 ליולי 1998 (להלן: "אמנת רומא" או "האמנה"), מהונה את מקור הסמכות לפעילותו וחלה על אזרחי המדינות שחתמו עליה ואשררו אותה. מדינת ישראל חתמה על אמנת רומא ביום 31 בדצמבר 2000 אך מעולם לא אשררה אותה, ולכן האמנה אינה חלה על ישראל ולבית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג אין סמכות שיפוט ישירה על אזרחי ישראל.

27. אולם, בהתאם לאמנת רומא, בית הדין יוכל לקנות סמכות לדון בטענות לביצוע פשעי מלחמה, אפילו אם מבצע פשע המלחמה הנטען אינו אזרח של מדינה שחתמה ואשררה את האמנה, בין היתר (אך לא רק) אם נטען שפשע המלחמה בוצע בשטחה של מדינה שחתמה ואשררה את האמנה.

28. "פלסטיין" התקבלה בשנת 2015 כחברה באמנת רומא (גם אם "פלסטיין" אינה מדינה במובן המקובל). יחד עם זאת, בית הדין עצמו קבע ביום 5/2/21 ברוב קולות, כי הוא רואה עצמו מוסמך לדון בפעילויות של קציני צה"ל בשטחי "פלסטיין" תוך הסתייגות, לפיה אין הם מתיימרים לקבוע את גבולותיה המדיניים של "פלסטיין".¹

29. הגם שנקבע שקיימת סמכות חקירה ושיפוט ביחס לפשעי מלחמה, ככל שבוצעו, בשטחי "פלסטיין", הכוללים את רצועת עזה, עקרון-העל החולש על נושא זה הוא "עקרון המשלימות" (complementarity) הקבוע באמנה (לעיל ולהלן: "עקרון המשלימות") שלפיו, **בית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג מהווה מנגנון משפטי משלים בלבד למערכת המשפט המדיניתית. ככל**

---

¹ "FOR THESE REASONS, THE CHAMBER HEREBY FINDS that Palestine is a State Party to the Statute;

FINDS, by majority, Judge Kovács dissenting, that, as a consequence, Palestine qualifies as '[t]he State on the territory of which the conduct in question occurred' for the purposes of article 12(2)(a) of the Statute; and FINDS, by majority, Judge Kovács dissenting, that the Court's territorial jurisdiction in the Situation in Palestine extends to the territories occupied by Israel since 1967, namely Gaza and the West Bank, including East Jerusalem".

שמערכת המשפט במדינת האזרחות של החשוד בביצוע פשע מלחמה חוקרת את האירוע וממצאה איתו את הדין, והכל נעשה בתום לב, אין סמכות שיפוט לבית הדין.

30. "המגן המשפטי" של חיילי צה"ל הינו אפוא עיקרון המשלימות.

31. על חשיבות עקרון המשלימות כמגן של קציני צה"ל מפני העמדתם לדין בפני בית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג, עמד המלומד, פרופ' יובל שני, במאמרו "בית משפט עצמאי הוא 'כיפת ברזל' לצה"ל ומפקדיו", שפורסם ביום 23 לפברואר 2023 באתר המכון הישראלי לדמוקרטיה:

"...בעבר היו כמה ניסיונות של גורמים בין-לאומיים להעמיד לדין או לקדם העמדה לדין של מפקדים ובכירים ישראלים בבתי משפט זרים, או ב-ICC.

... במבחן התוצאה, מאמצי ישראל נשאו עד כה פרי. אף מפקד בצה"ל או בכיר ישראלי לא הועמד לדין בגין חשדות לביצוע פשעי מלחמה בבית דין בין-לאומי או זר, וזאת למרות מספר גדול יחסית של תלונות שהוגשו נגד ישראל לגופים כאלה. ניתן לייחס תוצאה זו גם לשיפורים מסוימים במערך החקירות בישראל, אך גם, ואולי בראש ובראשונה, לדימוי של מערכת המשפט הישראלית כמערכת עצמאית ומקצועית.

כך למשל, בית המשפט העליון של ספרד, בבואו לנמק את החלטתו משנת 2010 לסגור את החקירה נגד שורת בכירים ישראלים שהייתה מעורבת בפעולת הסיכול הממוקד נגד מפקד הזרוע הצבאית של חמאס, סלאח שחאדה, בשנת 2002, ציין במפורש הן את העובדה שהתקרת נבחנה על ידי ועדת חקירה עצמאית בישראל, והן את העובדה שישראל הינה מדינה דמוקרטית הכפופה לשלטון החוק בה גורמי החקירה והתביעה עצמאיים מהרשות המבצעת. מכאן, שהייתה זו ה'הילה הדמוקרטית' - הדימוי של ישראל כמדינה דמוקרטית בה פועלת מערכת משפט עצמאית - שהובילה את בית המשפט בספרד להחיל את עקרון המשלימות ביחס לישראל. הייתה זו ככל הנראה אותה 'הילה דמוקרטית' אשר הובילה את בית הדין הפלילי הבין-לאומי להכיר בשנת 2020 בהליכי החקירה בבריטניה הנוגעים לפעולות הצבא הבריטי בעיראק כמקיימים את דרישת המשלימות, למרות הביקורת שהוא עצמו מתח על התמשכותם של הליכים אלה.

השינויים המוצעים במערכת המשפט עשויים להשפיע על הסיכון להפעלת סמכות שיפוט פלילית בין-לאומית נגד מפקדים או בכירים ישראלים מכמה סיבות:

...

לבסוף, היועץ המשפטי לממשלה ובג"ץ שימשו בעשורים האחרונים מעין 'שכפ"ץ משפטי' שבחן את התאמתן של החלטות הדרג המקצועי והפוליטי לסטנדרטים בין-לאומיים. לבחינת התאמה זו תפקיד כפול: כלפי חוץ, יש בו כדי להפחית את החשש של מדינות ידידותיות כי ישראל מפרה את הדינים הבין-לאומיים, וזאת תוך התבססות על יוקרתם המקצועית של המוסדות המשפטיים של המדינה. כלפי פנים, לפיקוח מצד היועץ המשפטי לממשלה ובג"ץ אפקט מרסן ביחס להחלטות שלטוניות נמהרות או פופוליסטיות, שעלולות לסבך את ישראל גם במישור הבין-לאומי. החלשת גורמים אלה עלולה להקל על קבלת החלטות מסוג זה, אשר יעלו את ישראל על מסלול התנגשות קשה ומהיר עם המשפט הפלילי הבין-לאומי, בעידן בו יכולתה לטעון למשלימות נחלשה.

אשר על כן, ניתן להעריך בזהירות כי השינויים במערכת המשפט - הן מבחינת מהותם והן מבחינת האופן בו הם ייתפסו בעולם - עלולים לפגוע פגיעה של ממש ביכולת של ישראל ושל המשפטנים המייצגים אותה בפורומים בין-לאומיים לטעון למשלימות. לכך עלולה להיות השלכה ממשית על מידת החשיפה המשפטית של מפקדים ובכירים ישראלים לשיפוט הבין-לאומי."

32. למרות שאין לעותר ספק, ולו קל שבקלים, שצה"ל כגוף וקציניו כפרטים, אינם מבצעים פשעי מלחמה, הרי שאין כל ביטחון - לשון המעטה - שכך יפרשו את הדברים התובע או שופטי בית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג (או גופי אכיפה בינלאומיים אחרים).

33. ככל שהתיקון אכן פוגע בעצמאות מערכת המשפט בישראל או ביוקרתה כמערכת משפט עצמאית; או בצביונה הדמוקרטי של מדינת ישראל או ביוקרתה כמדינה שצביונה דמוקרטי, הרי שלתיקון לחוק היסוד עלולות להיות השפעות מרחיקות לכת על מידת הסיכון של חשיפת קציני צה"ל העוסקים בפעילות מבצעית, לשיפוט בפני בית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג.

34. העותר הינו קצין מילואים בכיר בצה"ל ומשמש גם כעותר ציבורי, המייצג את כלל אנשי כוחות הביטחון שעלולים לעמוד בסכנה משפטית עקב פעילותם הצבאית. ככזה, העותר חש שככל שהתיקון לחוק היסוד אכן חושף אותו ואנשי כוחות ביטחון נוספים לשיפוט בפני בית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג ובערכאות בינלאומיות נוספות, היה על הכנסת, בכובעה כרשות מכוננת, לקחת שיקול זה בין שיקוליה ולתת לו את המשקל המתאים, ובמקרה הזה - משקל נכבד.

35. אולם, למיטב ידיעת העותר ולפי מיטב שיפוטו, שיקול זה כלל לא נלקח בחשבון או שלא ניתן לו המשקל הראוי. אם אלה אכן פני הדברים, התיקון לחוק היסוד לוקה בפגם יסודי. יתר על כן, בשל אופיו הדורסני והמהיר של הליך חקיקת התיקון לא היה סיפק בידי חברי הכנסת להבין את משמעותה של פגיעה זו ולשקול חלופות לצמצום הנזק הכבד המתהווה לכוחות הביטחון של ישראל.

36. ח"כ יוליה מלינובסקי מכהנת מטעם מפלגת "ישראל ביתנו" כחברת ועדת חוקה, חוק ומשפט. בתצהירה מתייחסת ח"כ מלינובסקי בפירוט רב להליך הפגום שהתנהל בועדה בכל הקשור להתעלמות יו"ר הועדה, המשיבה 2, מדרישות חוזרות ונשנות של חברי האופוזיציה בועדה, לשמוע סקירה של בכירי מערכת הביטחון, ביחס להשפעותיו הפוטנציאליות הצפויות של התיקון על הסיכון הטמון לחיילי צה"ל ויתר זרועות הביטחון, מפני מעצרים והעמדתם לדין בפני טריבונלים פליליים בינלאומיים, בהאג ובמדינות המפעילות את סמכות השיפוט האוניברסלית.

37. עוד מתייחסת ח"כ מלינובסקי בתצהירה, לתכתובת שהתקיימה בינה לבין מזכיר הממשלה, בה התריעה בפניו על העדר דיון בממשלה בנושא השלכות התיקון על יכולתה של מדינת ישראל להתמודד עם אתגרי המערכת המשפטית הבינלאומית. 7 שבועות לאחר ששלחה למזכיר הממשלה את המכתב החריף, שלח לה האחרון מענה מזלזל, בו הוא נמנע מלהתמודד עניינית עם הטענה שהעלתה, שהתבססה על דברי המשנה ליועמ"ש למשפט בינלאומי, שאמר, בשם היועמ"שית, כי ההסדרים המוצעים ב"רפורמה המשפטית" מסירים בלמים ואיזונים מעל הכנסת והממשלה ומצמצמים את הביקורת השיפוטית על הרשות המבצעת והמחוקקת, יש בהם כדי לשנות את תפיסת המערכת המשפטית כמערכת עצמאית, מקצועית וא-פוליטית, וכי הדבר עלול להשליך על יכולתה של מדינת ישראל להתמודד עם אתגרי המערכת המשפטית הבינלאומית. אולם, הממשלה לא קיימה כל דיון בנושא, חרף חשיבותו הרבה והשלכתו על ביטחונם המשפטי של חיילי צה"ל ויתר זרועות הביטחון ועל אף פוטנציאל הפגיעה שלו בביטחון הלאומי ובביטחון המדינה.

38. לפי תצהירה של ח"כ מלינובסקי, טרם השלמת הליך החקיקה, לא הוצגו לועדת חוקה, חוק ומשפט ולכנסת עצמה, הסיכונים הנובעים מהתיקון ביחס לחשיפת כוחות הביטחון למעצר ולהעמדה דין פלילי מחוץ לישראל. זאת, למרות דרישות מפורשות, חוזרות ונשנות, מצד חלק מחברי ועדת חוקה, חוק ומשפט. על אף דרישותיהם המפורטות והמפורשות, לא נשמעה עמדתם של בעלי תפקידים רלוונטיים, לרבות הפרקליטה הצבאית הראשית, יועמ"ש משרד הביטחון, יועמ"ש המשרד לביטחון לאומי ונציגי שירות המדינה.

39. עוד מבחירה ח"כ מלינובסקי בתצהירה, שלא קיימה עבודת מטה ביחס למשמעות התיקון; ש"המומחה" היחיד שהתייחס בועדה חוקה, חוק ומשפט לסוגיית החשיפה לדין פלילי בינלאומי היה ד"ר אביעד בקשי, מומחה למשפט חוקתי ונציג פורום קהלת; שממשלת ישראל לא קיימה דיון במשמעות התיקון, ושכך גם המשיבה 3 - ועדת חוץ וביטחון, שלמרות דרישות חוזרות ונשנות של חבריה, לקיים דיון בנושא, יו"ר הועדה נמנע מלעשות כן.

40. לתצהירה של ח"כ מלינובסקי צורפו נספחים המבססים את טענותיה, לרבות חלקים רלוונטיים מפרוטוקולי הדיון בועדת חוקה, חוק ומשפט והכנסת.

• העתק תצהירה של ח"כ יוליה מלינובסקי מצ"ב **כנסת 3**

41. בשולי הדברים אך לא בשולי העניין, יש לציין, כי קריאת פרוטוקולי ועדת חוקה חוק ומשפט, גם אך לא רק ביחס לנושאי העתירה דנו, מעלה תמונה מזעזעת של התנהלות ביריונית, דורסנית וחסרת קשב מצד יו"ר הועדה, שבאופן עקבי אטם את לבו בפני טענות ובקשות של

חברי האופוזיציה, ודהר קדימה בחופזה, כדי להשלים את הליך החקיקה מהר ככל שניתן. כך הוא פעל, על חשבון ובמקום לערוך עבודה יסודית של בדיקת משמעויות התיקון, שאילו בוצעה, הייתה מאפשרת לחברי הכנסת לקבל את המידע הרלוונטי טרם הצבעה על התיקון.

42. לא ניתן להכשיר הליך חקיקה שמתנהל באופן זה, ובוודאי לא כשעסקינן בהליך המקדים והמכין תיקון של חוק יסוד, שמשנה דרמטית את מערכת האיזונים והבלמים בין הרשויות במדינת ישראל.

מון הכלל אל הפרט - האם התיקון לחוק היסוד פוגע בעצמאות מערכת המשפט בישראל או ביוקרתה כמערכת משפט עצמאית; והאם התיקון לחוק היסוד פוגע בצבינה הדמוקרטי של מדינת ישראל או ביוקרתה כמדינה שצבינה דמוקרטי?

43. לדאבון הלב, התשובה לשאלות אלה, חיובית.

44. העותר מצטרף בהסכמה לניתוח היבט זה בעתירות אחרות שהוגשו נגד התיקון לחוק היסוד, ובפרט לעתירה שהגישה התנועה למען איכות השלטון, ולכן יתמקד רק בהיבטים הקשורים ישירות לעצמאות מערכת המשפט ולעצמאות מערכת האכיפה בצה"ל.

45. התיקון לחוק היסוד יאפשר לממשלה לפטר את היועצת המשפטית לממשלה, אפילו בניגוד לעמדת הוועדה למינוי שופטים, גם אם פיטוריה ילקו בפגם המנהלי של חוסר סבירות קיצונית. בין אם הממשלה תנקוט בצעד זה ובין אם לאו, עצמאות שיקול הדעת של היועצת המשפטית לממשלה ובעקבותיה של כלל מערכת אכיפת החוק על זרועותיה השונות, הסרות למרותה המקצועית, תיפגע אנושות. בהמשך לפיטורי היועצת המשפטית לממשלה, ככל שיתרחשו, הממשלה תהיה מוסמכת למנות יועץ משפטי לממשלה תחת זו הנוכחית, אפילו אם המינוי ילקה בפגם המנהלי של חוסר סבירות קיצונית. השלכותיו ההרסניות של מינוי כזה על שלטון החוק, על עצמאות מערכת המשפט ועל יוקרתה, ברורות.

46. התיקון לחוק היסוד יאפשר לשרים לפטר בעלי תפקידים המשמשים כשומרי סף, גם אם פיטוריהם ילקו בפגם המנהלי של חוסר סבירות קיצונית. בין אם השרים או מי מהם ינקוט בצעד זה ובין אם לאו, עצמאות שיקול הדעת של שומרי הסף תיפגע אנושות. בהמשך לפיטורי שומרי הסף, ככל שיתרחשו, השרים יהיו מוסמכים למנות תחתיהם "שומרי סף" מטעמם, אפילו אם מינויים ילקה בפגם המנהלי של חוסר סבירות קיצונית. השלכותיהם ההרסניות של מינויים אלה על שלטון החוק, על עצמאות מערכת המשפט ועל יוקרתה, ברורות.

47. **ויובהר, די ב"חרב הפיטורין" המתהפכת תמיד מעל ראשי מערכת המשפט הישראלית כדי לגרום ל"צינון" ניכר בנכונותם של שומרי הסף המשפטיים להרים דגל, להצביע על פגמים במערך הצבאי ולנהל תהליכי בדיקה וחקור.**

48. התיקון לחוק היסוד יאפשר לשרים לפטר בעלי תפקידים המשמשים כקובעי מדיניות ביטחונית, גם אם פיטוריהם ילקו בפגם המנהלי של חוסר סבירות קיצונית. בין אם השרים או מי מהם ינקוט בצעד זה ובין אם לאו, עצמאות שיקול הדעת של קובעי המדיניות הביטחונית תיפגע אנושות. השרים יהיו מוסמכים למנות תחת קובעי המדיניות הביטחונית גורמים אחרים, אפילו אם מינויים ילקה בפגם המנהלי של חוסר סבירות קיצונית. ההשפעה

של צעדים אלה על אופיים ועל חוקיותם של האמצעים הביטחוניים שיינקטו, עלולה להיות הרסנית.

49. כך גם ובעיקר, ביחס לפרקליטה הצבאית הראשית. בהתאם לסעיף 177(א) לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו - 1955, מינוי הפרקליט הצבאי הראשי יתבצע על-ידי שר הביטחון על פי המלצת הרמטכ"ל. בהתאם לכך, מעתה, תהיה החלטת שר הביטחון לפטר את הפצ"רית חסינה מביקורת שיפוטית בעילת חוסר סבירות קיצונית. עצמאות שיקול הדעת של הפצ"רית תיפגע אנושות עם כניסתו לתוקף של התיקון לחוק היסוד, גם בטרם תפוט, מאחר שהיא תדע שהחלטותיה המקצועיות, בין היתר בקשר להוראותיה לפתוח בחקירה או להעמיד לדין, יהיו נתונות מעתה לביקורת "מקצועית" של שר הביטחון, ולא רק לביקורת מקצועית של היועצת המשפטית לממשלה, שלמרותה המקצועית היא נתונה.

50. קיימת סכנה ברורה ומוחשית, שבהעדר מנגנוני בלימה ובקרה יעילים מפני הפרות של הדין, יתקבלו החלטות בטריבונלים פליליים בינלאומיים - בבית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג או במדינות זרות שייטלו לידיהן את הסמכות לשיפוט בגין עבירות אלה - שיפרשו מעשים של צה"ל ושל יחידיו כהפרות של דיני הלחימה וכפשעי מלחמה, והאחראים לכך עלולים להיות המוציאים לפועל של אותן החלטות, ובהם העותר ועמיתיו.

51. בישיבת וועדת חוק חוקה ומשפט מיום 12/7/23, הסביר המשנה ליועצת המשפטית לממשלה, ד"ר גיל לימון:

"כמו שאמרתי בישיבה הקודמת, הפגיעה הקשה והמשמעותית ביותר של הביטול הגורף של עילת הסבירות ביחס להחלטות הממשלה והשרים נוגע למעמד של שומרי הסף. עילת הסבירות היא הערובה המרכזית, היא לא הערובה המרכזית, סליחה, היא ערובה מרכזית, אחת מכמה ערובות מרכזיות לכך שהמינוי של שומרי סף יהיה ראוי ותיקן ולכך שלא ניתן יהיה לפטר שומר סף משיקולים פוליטיים.

חיזוק המעמד של שומרי סף משרת אינטרסים כלכליים של המדינה, כמו שהסביר אתמול עורך דין מסינג, ואני רוצה לדבר רגע על האינטרסים הבין-לאומיים של המדינה. היכולת של מדינת ישראל להדוף הליכים משפטיים בזירה הבין-לאומית מותנית בין היתר בכך שרשויות אכיפת החוק במדינה נהנות מעצמאות מקצועית. אם הממשלה יכולה בקלות יחסית להחליף יועץ משפטי לממשלה, פרקליט מדינה, או פרקליט צבאי ראשי קשה יהיה לטעון בזירה הבין-לאומית שהפונקציות האלה, שהעצמאות והמקצועיות שלהם היא תנאי להדיפות חקירות בין-לאומיות, הן אכן עצמאיות.

בהיעדר עילת סבירות כל שומר סף או רגולטור יידע שההחלטה הבאה שלו יכולה להיות גם ההחלטה האחרונה שלו אם היא לא תמצא חן בעיני השר הממונה. אנשים הגונים יחששו לבוא ולמלא את התפקיד של שומרי סף. בהקשר הזה חשוב לי לציין, בהתייחס להאשמות שהופנו אתמול מצד דוברים מסוימים בישיבה כלפי היועצת

**המשפטית לממשלה שהיועצת תמשיך להיות עצמאית בהחלטות
שלה ולמלא את התפקיד שלה כשומרת סף כדי להגן על שלטון החוק
והמינהל התקין וזכויות האדם.**

- העתק עמודים רלוונטיים מפרוטוקול ועדת חוקה, חוק ומשפט מיום 12/7/23 מצ"ב **כנספח 4**

52. חוות דעתו של פרופ' איל בנבנישיתי, מומחה בעל שם עולמי למשפט בינלאומי, מבססת משפטית, בראי המשפט הבינלאומי, את החשש כי התיקון יוביל לאובדן ההגנה לחיילי צה"ל ויתר זרועות הביטחון, שמקנה עקרון המשלימות, בזירת המשפט הבינלאומי הפלילי, הן בבית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג והן בבתי המשפט של מדינות המממשות את סמכות השיפוט האוניברסלית.

53. העתק חוות דעתו של פרופ' בנבנישתי מצ"ב **כנספח 5**

54. ד"ר עו"ד גל לברטוב, אשר כיהן כמנהל המחלקה הבינלאומית בפרקליטות המדינה ועסק בהגנה משפטית על אנשי מערכת הביטחון הישראלית שנטלו חלק בליבת העשייה המבצעית ועמדו בסיכון מוחשי למעצר ולעמידה בפני הליכים פליליים בפני טריבונלים בינלאומיים, מתייחס בתצהירו - כמי שעמד במשך שנים רבות בחזית העשייה בתחום זה מטעם מדינת ישראל - לכך שהתיקון יחליש או אף יאיין כליל את יכולתה של מדינת ישראל להגן על לוחמיה נגד ניסיונות להעמידם לדין במדינות זרות תוך שימוש בסמכות השיפוט האוניברסלית. כמפורט בתצהירו, דעתו היא שהפגיעה החמורה של התיקון בתקפות טענת המשלימות טומנת בחובה סיכון משפטי ממשי וחמור ללוחמי צה"ל ויתר זרועות מערכת הביטחון העוסקים בליבת העשייה המבצעית של צה"ל.

- העתק תצהירו של ד"ר גל לברטוב מצ"ב **כנספח 6**

55. צא ולמד, שאיכות ההחלטות הביטחוניות ועצמאות כלל מערכות אכיפת הדין בישראל, ובהקשר של עתירה זאת, בדגש על מערכת אכיפת הדין בצה"ל, ייפגעו אנושות עם כניסתו לתוקף של התיקון לחוק היסוד.

56. סעיף 17 לאמנת רומא, המבסס את עיקרי עקרון המשלימות, קובע שבית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג אינו מוסמך לשפוט, בין היתר, אם הנושא נתון בסמכות השיפוט של מדינה, והמדינה פועלת בכנות (genuinely) לקיים את ההליך. פגיעה בשומרי הסף, בקובעי המדיניות הביטחונית ובעצמאות שיקול הדעת של מערכות אכיפת הדין בישראל, בדגש על פגיעה בעצמאותה של הפצ"רית, עלולה בסבירות גבוהה לבסס את הטענה, שבוצעו עבירות המהוות פשעי מלחמה, כהגדרתן באמנת רומא, ושהפרקליטות הצבאית אינה מסוגלת לפעול בכנות או בתום לב לחקירה ולהעמדה לדין בגין חשדות אלה.

57. אמור מעתה, כי התיקון לחוק היסוד אכן פוגע בעצמאות מערכת המשפט בישראל ובעצמאות מערכת המשפט הצבאית, כמו גם ביוקרתן כמערכות משפט עצמאיות; וכפועל יוצא מכך, גם בצביונה הדמוקרטי של מדינת ישראל וביוקרתה כמדינה שצביונה דמוקרטי.

58. כל אלה מאיימים לפגוע במגן האחרון הנתון לקציני צה"ל העוסקים בפעילות מבצעית, מפני העמדתם לדין בבית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג ובמדינות הנוטלות לעצמן את סמכות השיפוט בעבירות אלה. ואולם, שיקול הלא נלקח בחשבון או שלא ניתן לו המשקל הכבד שהיה צריך להינתן.

הסתרת מידע חשוב, מהותי, דחוף ועדכני מחברי הכנסת טרם ההצבעה על התיקון - תמצית העובדות

59. כאמור, ביום 24/7/23 עבר בכנסת בקריאת שנייה ושלישית תיקון מספר 4 לחוק יסוד: השפיטה.

60. כידוע, לאחר מחאת הציבור הישראלי ואזהרות שר הביטחון יואב גלנט בחודש מרץ 2023, נעצרו הדיונים ביחס לחקיקה המוצעת והחל משא ומתן בבית הנשיא בניסיון להגיע להסכמה רחבה.

61. משא ומתן זה נכשל, ובעקבות כך החליטה הקואליציה לחזור ולקדם את "הרפורמה המשפטית" ובראשה את "צמצום עילת הסבירות". נוסח התיקון מלמד, כי אין מדובר בצמצום כלל, אלא בביטול מוחלט של דרישת הסבירות ביחס לפעולות הממשלה, ראש הממשלה והשרים.

62. ביום 10/7/23 אישרה הכנסת את התיקון בקריאה ראשונה.

63. ביום 19/7/23, אחרי הליך דיוני בריוני, דורסני וחפזי, אושר נוסח התיקון בוועדת החוקה, חוק ומשפט להצבעה בקריאה שנייה ושלישית.

64. ההתקדמות החד צדדית של הקואליציה והאופן בו נוהל הדיון על חוק יסוד כה חשוב, הגבירו את התסיסה בציבור הישראלי.

65. תוך כדי כך, החלו להתפרסם בתקשורת הודעות מצד אנשי יחידות מסוימות על הפסקת התנדבותם לשירות מילואים. המוקד היה בהתחלה על טייסים ואנשי צוות אוויר, אך ככל שהתקרב מועד ההצבעה על התיקון, התרחבה התופעה ליחידות נוספות בצה"ל.

66. הודעות אלה, אשר זכו לסיקור תקשורתי רחב היקף בארץ ובעולם, הובילו את ראשי הצבא לבדוק את השפעת התיקון, אם יתקבל, על ביטחון המדינה ועל כשירותו של צה"ל. יובהר, כי בצה"ל קיימות יחידות מסוימות המתבססות באופן משמעותי על מתנדבים לשירות מילואים, והפסקת התנדבות ליחידות אלה עלולה לשתק או לשבש באופן ניכר את פעילותן ואת מוכנותן למלחמה ולפעילות בעיתות חירום.

67. בהתאם לפרסומים בתקשורת, ביום 16/7/23 התכנסו ראשי מערכת הביטחון כדי לדון בהשלכות של הפסקת ההתנדבות על כשירות צה"ל.

68. ביום 18/7/23 התייצב הרמטכ"ל בוועדת חוץ וביטחון של הכנסת. הרמטכ"ל התייחס לאתגר הרב-זירתי ולכשירות הצבא (נכון לאותה עת).

69. ביום 21/7/23 אישר דובר צה"ל, תא"ל דניאל הגרי, כי "בצה"ל התקבל בשעות האחרונות מכתב החתום על ידי למעלה מ-1,100 שמות הכתובים בראשי תיבות של אנשי מילואים בחיל האוויר. צה"ל בודק את הפרטים ובהתאם יבחן את המשמעויות", ומסר: "צה"ל עוקב באופן רציף אחר המצב, בוחן את הכשירות ומשקף לדרג המדיני את המשמעויות".
70. ביום 22/7/23, פחות מ-48 שעות לפני ההצבעה על התיקון, הודיעו אנשי תנועת המחאה "אחים לנשק" כי למעלה מ-10,000 אנשי מילואים הודיעו על הפסקת התנדבותם למילואים.
71. הפגיעה ההולכת וגוברת בצה"ל, בין היתר, על רקע התבטאויות תוקפניות ושקריות מצד חברי הממשלה, חברי הקואליציה ותומכי התיקון, הובילו את הרמטכ"ל לפרסם באופן חריג הודעות גינוי ולהבהיר, כי תקיפת אנשי המילואים פוגעת בצה"ל. בעקבות כך, נקבעה ליום 23/7/23 פגישה בין הרמטכ"ל לבין המשיב 1, קרי, יום לפני ההצבעה המתוכננת על התיקון, בקריאה שנייה ושלישית.
72. הפגישה האמורה נדחתה מאחר שהתייבשותו של המשיב 1 שבוע קודם לכן, הובילה לאשפוזו הדחוף ולהשתלת קוצב לב בחזהו. עפ"י פרסומים בתקשורת, הרמטכ"ל העביר למשיב 1 נייר עמדה מפורט בו עדכן אותו על מצב כשירות צה"ל ועל הקשיים שנוצרים בלכידות הצבא בעקבות הקרע המתרחב בין חלקי העם.
73. על פי פרסומים בתקשורת, ביום 24/7/23, לפני ההצבעה על התיקון, הגיע הרמטכ"ל, באופן חריג, למשכן הכנסת וביקש לשוחח עם המשיב 1 לפני ההצבעה. אין לעותר אלא להניח, והדברים הינם בבחינת "דבר המדבר בעד עצמו", שהרמטכ"ל ביקש לעדכן את המשיב 1 בהערכת המצב העדכנית של צה"ל ביחס להשפעות ההצבעות בקריאה שנייה ושלישית על ביטחון המדינה ועל כשירותו של צה"ל. ויודגש - עפ"י הפרסומים בתקשורת, הרמטכ"ל הגיע למשכן הכנסת מיוזמתו, לאחר ששלח למשיב 1 נייר עמדה ומכאן שהיה באמתחתו מידע נוסף, חשוב, מהותי ועדכני. **אולם בצעד חסר תקדים², המשיב 1 השיב את פניו של הרמטכ"ל ריקם, מיאן לפגוש אותו לפני ההצבעה וקיים את הפגישה רק לאחריה.**
74. למיטב ידיעת העותר, ביסוד סירוב המשיב 1 לפגוש ברמטכ"ל לפני ההצבעה, לא עמד שיקול ענייני.
75. ממילא, כל מידע שביקש הרמטכ"ל להעביר למשיב 1 לא עבר לחברי הכנסת, לא ישירות ולא באמצעות איזו מוועדות הכנסת.
76. אילו קיבל המשיב 1 את העדכון מהרמטכ"ל, היה עליו לכנס את ועדת חוק, חוקה ומשפט של הכנסת (המשיבה 2) ו/או את ועדת חוץ וביטחון של הכנסת (המשיבה 3) כדי שאלה ידונו בהשלכות המידע העדכני על השאלה, האם להמשיך בהליך החקיקה.
77. אילו חשב המשיב 1, שהמידע מסווג עד כדי קיום חשש לחשיפתו בפני חברי הכנסת, היה עליו להשהות את הליך החקיקה, ובוודאי שלא להמשיכו כאילו דבר לא קרה.

² על החריגות שבצעד זה עמד האלוף במיל' ישראל זיו, ראש אגף מבצעים במטכ"ל לשעבר. ציטוט מדבריו פורסם ביום 26/7/23 והובא בפתח עתירה זו.

78. ואכן, קרה דבר. על פי הפרסומים בתקשורת, בפגישה אשר התקיימה לאחר ההצבעה, הרמטכ"ל הציג למשיב 1 את תמונת המצב העדכנית בצה"ל על רקע המשבר החמור הפוקד את הצבא והזהיר גם מ"זליגת" מחאת המתנדבים אף לשירות הקבע.

79. למרבה הצער, **החששות הכבדים התממשו** וכבר ביום 25/7/23, יום לאחר שהכנסת קיבלה את התיקון, הודה צה"ל בפגיעה בכשירותו. נותר רק לשער מאילו עוד איומים ותרחישים ניכרים בחר המשיב 1 להתעלם באוטמו את אוזניו.

• העתק פרסומים רלוונטיים לפרק זה מצ"ב **כנסת 7**

המשיבים 2 ו-3 נמנעו מלעשות שימוש בסמכויותיהם ולדרוש לקבל מידע

חיוני

80. סעיף 42(א) לחוק יסוד: הממשלה מורה לממשלה למסור לכנסת ולועדותיה מידע על פי דרישתן ולסייע להן במילוי תפקידן. סעיף 42(ג) לחוק יסוד: הממשלה מעניק לכנסת ולכל ועדה מועדותיה במסגרת מילוי תפקידה, רשות לחייב שר להופיע בפניהן ורשות לחייב סגן שר, באמצעות השר שמינה אותו או בידיעתו, להופיע בפניהן.

81. מטרת סעיפים אלה הינה לאפשר לוועדות הכנסת, ובכלל כן למשיבות 2 ו-3, לקבל מידע מלא ושלים הדרוש להן לצורך פעולותיהן.

82. מידע אודות סכנה מוחשית ומיידית לכשירות צה"ל החל להתגבש כשבוע לפני ההצבעה על התיקון. ואולם, כאמור, ככל שקרב הזמן לקראת ההצבעה על התיקון, הסכנה הלכה וגברה.

83. **חובתה של המשיבה 2, ועדת חוקה, חוק ומשפט, היה לזמן דיון דחוף ולדון בהשלכות המתפתחות של החוק.** במיוחד כך, ביום ההצבעה, כשהתפרסמה בתקשורת הידיעה חסרת התקדים, שהרמטכ"ל הגיע למשכן הכנסת כדי לפגוש את המשיב 1, אולם האחרון ממאן לקבלו לפגישה ויעשה כן רק לאחר ההצבעה בקריאות שנייה ושלישית.

84. למשיבה 2 הייתה סמכות אף לזמן את שר הביטחון, שהיה בקיא בפרטים, ולקבל ממנו כל מידע רלוונטי. **המשיבה 2 לא עשתה כן ובכך פעלה בחוסר סבירות קיצוני.**

85. הדברים מתחברים יחדיו עם ההתנהלות הדורסנית והבריונית במהלך דיוני המשיבה 2, שכל מטרתה הייתה להביא את התיקון להצבעה עוד בטרם יציאת הכנסת לפגרת הקיץ. כפי שנמנע דיון מקיף וענייני על ידי יו"ר הוועדה, והדברים תוארו בהרחבה בעתירות האחרות, כך נמנעה המשיבה 2 מלזמן דיון בפניה, ככל הנראה על מנת שלא לעכב את ההצבעות.

86. בתצהירה (נספח 3), עומדת, כאמור, ח"כ מלינובסקי בהרחבה על התעלמות יו"ר ועדת חוקה, חוק ומשפט מדרישותיה ומדרישות חלק מחברי הוועדה להביא בפני הוועדה מידע מלא בנושא זה.

87. אף המשיבה 3 פעלה בחוסר סבירות קיצונית. ועדת החוץ והביטחון מופקדת על פיקוח ובקרה על מדיניות החוץ של המדינה, כוחותיה המזויינים וביטחונה. אכן, המשיבה 3 שמעה את הרמטכ"ל שבוע לפני ההצבעה, אך **מאז שהופיע בפניה, חלו שינויים דרמטיים במצב.** בכל הנוגע למשיבה 3, חמורים הדברים שבעתים שכן היא זו שנחשפה לאתגרים הרב-

זירתיים המאיימים על מדינת ישראל, היא זו שאחראית לבטחון מדינת ישראל והיא זו שחייבת לקבל את התמונה העדכנית והמלאה, שאם לא כן, היא אינה מממשת את חובותיה ואינה מבצעת את תפקידה.

88. בתצהירה, מפנה ח"כ מלינובסקי לדרישות מטעם חברי ועדת חוץ וביטחון לכנס את הועדה לדיון, דרישות שהיו חייבות להוביל לכינוס הועדה. דרישות אלה לא נענו, והועדה לא כונסה.

89. משלא הוצג המידע המהותי והעדכני בפני המשיבות 2 ו-3, המידע ממילא לא עלה בפני המשיבה 4, וחברי הכנסת הצביעו על התיקון מבלי שהייתה בידיהם התמונה העובדתית המלאה - והקריטית - ביחס להשפעת הצבעתם על בטחון המדינה. משכך, לא נשקלו כל השיקולים הרלוונטיים.

בפועל, חסם המשיב 1 מהמשיבים 2-4 מידע קריטי ופגם בשיקול דעתם בעת ההצבעה

90. התנהלות המשיב 1, ראש ממשלת ישראל והאדם האחראי בראש ובראשונה על המשך קיומה, חמורה במיוחד.

91. המשיב 1 מכהן במשך שנים רבות כראש ממשלת ישראל ומעצם תפקידו, הוא חשוף לכל הסכנות המאיימות עליה בכל עת. המשיב 1 מודע היטב לסכנות האורבות למדינה ברגעים אלה ממש.

92. התנהלותו של המשיב 1 לא הייתה אלא הימנעות מודעת ומכוונת מלקבל את המידע הרלוונטי. חובתו של המשיב 1 הייתה לקבל את המידע הרלוונטי ולערוך דיון בקבינט הבטחוני ו/או בוועדת חוץ וביטחון (המשיבה 3) אודות ההשלכות העדכניות של התיקון לחוק, בטרם ההצבעה.

93. עפ"י פרסומים, המשיב 1 קיבל את נשיא המדינה לשיחה דחופה במהלך אשפוזו, אך נמנע מלקבל את פני הרמטכ"ל. המשיב 1 אף התעלם מבקשות הרמטכ"ל לשוחח עימו לפני ההצבעה והתעלם מהאזהרות הברורות והחד משמעיות של שר הביטחון. עפ"י הפרסומים בעיתונות - תגובתו של המשיב 1 לאזהרות שר הביטחון היו, כי אם לא יצביע בעד התיקון לחוק - יפוטר.

• העתק פרסום מיום 23/7/23 מצ"ב **כנספח 8**

94. **איום זה בפיטורי שר הביטחון, אשר ניסה לממש את תפקידו, מדגים ומדגיש את אי-הסבירות הקיצונית שבקבלת התיקון לחוק ואת סכנות הגלומות בו. הממשלה, ראש הממשלה ושרים יוכלו מעתה לאיים על כל נבחר ציבור או פקיד ממונה, כי אם לא ייענה לגחומותיהם ויתעקש למלא את תפקידו במסירות ובהתאם לדיון, אך בניגוד לעמדה הפוליטית של הרשות המבצעת, הוא יפוטר ואכן, בקדימון למה שצפוי להתרחש אם התיקון לא יבוטל, שר הביטחון, שבשידור חי מהכנסת נראה כ"מתחנן" בפני המשיב 1 ובפני שר המשפטים לעשות מעשה ו"לתת משהו" כדי להפיג ההתנגדות הנרחבת לתיקון, "התיישר" והצביע בעד החוק.**

95. ממילא, ככל שראש הממשלה נמנע מלקבל דיווח עדכני על המצב, הוא אינו מאפשר את העברת המידע הלאה למשיבים 2-4, ואינו מאפשר להם לבצע את תפקידם. אמנם היה על המשיבות 2 ו-3 לפעול עצמאית, אך משלא עשו כן, הייתה מוטלת החובה על המשיב 1, ראש הממשלה, לפעול על מנת לקבל את התמונה המלאה, אולם הוא עשה כמיטב יכולתו על מנת להסתיר מעצמו, מהמשיבות 2-4 ומהציבור את המידע, עובר להצבעה על התיקון בקריאה השנייה והשלישית.

96. כאמור, ייתכן כי מטעמים של ביטחון מידע, אולי אפילו טעמים מוצדקים, לא ניתן היה לחשוף את מצב כשירות הצבא לציבור כולו, ואולי אפילו לא לכלל חברי הכנסת, אך בוודאי שהיה צורך לקבל את המידע ולהעבירו לדיון מעמיק בקבינט המדיני-ביטחוני ו/או בועדת חוץ וביטחון ובעדת חוקה, חוק ומשפט, בטרם יימשכו הליכי החקיקה.

97. **וכי מה היה קורה בסך הכל? מה הדחיפות להצביע דווקא ביום 24/7/23? האם העברת תיקון ספציפי ביום ספציפי היא כה חשובה עד שיש להתעלם מכל תמרור אזהרה ומכל מידע?**

98. ההתנהלות המתוארת הינה בלתי סבירה באופן קיצוני והובילה את חברי הקואליציה להצביע על שינוי שיטת המשטר בישראל כשלא כל המידע הרלוונטי נתון בידיהם, וממילא לא היה בכוחם לשקול את כל השיקולים הצריכים לעניין, בטרם הפעילו את כוחם השלטוני.

היעדר דיון מעמיק במצבה הביטחוני של מדינת ישראל ובכשירות הצבא מהווה פגם בחקיקה היורד לשורשם של דברים

99. מצופה וראוי כי בכל חוק, ישקלו חברי הכנסת, ועוד לפנייהם, חברי הועדה הרלוונטית, את כלל השיקולים הצריכים לעניין ויאזנו ביניהם.

100. ככל שהדברים נוגעים לחוקים שמשום אופיים או עקב השלכותיהם, טמונה בהם פגיעה פוטנציאלית בביטחון המדינה או ביחסי החוץ שלה, הדברים נכונים שבעתיים.

101. והנה, בהליך חקיקה מזוהז, בריוני ודורסני, הפרו המשיבות את החובות המוטלות עליהן ובראשן את החובה הבסיסית להגן על מדינת ישראל, ובאופן מכוון נמנעו מלקבל את תמונת המצב המלאה ולשקול את כל השיקולים הרלוונטיים, לא כל שכן, לאזן ביניהם.

102. מדובר באירוע תקדימי וקיצוני, אשר יש לקוות כי לא יישנה.

103. **בית המשפט הנכבד מחוייב במקרה כה קיצוני וכה בלתי סביר, אשר נפלו בו פגמים כה רבים ובבסיסם היעדר תשתית עובדתית חיונית, לבטל את התיקון ולהחזיר את הדיון לכנסת על מנת שזו תשקול מחדש את כלל השיקולים הנדרשים לעניין.**

סוף דבר

104. בסופם של דברים, בחרו המשיב 1 וחברי הקואליציה להתעלם משיקולים קריטיים של ביטחון העם, הגנה על לוחמי צה"ל ואחדות העם, ודהרו להשלמת חקיקה כאילו ההישג הנדרש והחשוב ביותר למדינת ישראל הינו העברת חוק לפני שהכנסת תצא לפגרת הקיץ.

105. שאת, שעה שהיה על המשיבים לעצור, ליטול שהות מספקת על מנת לשמוע ולשקול את הדברים. האופן בו נוהלו הדיונים והבהילות להעביר את התיקון בכל מחיר, מלמדים יותר מכל על חוסר הסבירות הקיצונית שבהעברת התיקון ועל הצורך בביטולו. שלמות הקואליציה אינה שיקול חזק דיו להקרבת מדינת ישראל, ביטחון משרתיה ואחדות עם ישראל.

106. הכרחי אפוא לבטל את התיקון, לוודא שחברי הכנסת מקבלים את כל המידע המהותי, הרלוונטי והעדכני, ולחייבם לנהל דיון מעמיק, תוך לקיחה בחשבון של כל הנתונים ושל כל השיקולים הצריכים לעניין, לבחון לעומק את האפשרויות והחלופות לצמצום נזקי התיקון, ככל שיוחלט על קידומו, ובפרט את ביטול או צמצום הסיכון שהתיקון מגלם למשרתי כוחות הביטחון, הנוטלים חלק בפעילות המבצעית שצה"ל ויתר זרועות הביטחון מבצעים בעבור עם ישראל.

107. עתירה זו נתמכת בתצהיר העותר (נספח 9).

108. מן הדין ומן הצדק להיעתר למבוקש בעתירה, תוך חיוב המשיבים בהוצאות.

עודד סבוראי, עו"ד סיון האוזמן, עו"ד
ב"כ העותר

היום 14/8/23

תוכן עניינים

מס'	שם הנספח	עמ'
1	התיקון לחוק יסוד השפיטה	22
2	תמצית הדיון בעדת חוקה חוק ומשפט 12.2.23	24
3.א	תצהיר חברת כנסת מלינובסקי ללא נספחים	29
3.ב	העתק רשימת מוזמנים לדיון החסוי	50
3.ג	העתק הודעת טוויטר מיום 21.2.23	53
3.ד	העתק בקשה ליור ועדת חוץ וביטחון 22.2.23	55
3.ה	העתק פנייה מיום 16.3.23 ליועמ"ש	57
3.ו	העתק הודעת טוויטר 23.3.23	60
3.ז	העתק מענה מיום 7.5.23 של עורך דין נועם	62
3.ח	העתק פנייה מיום 8.5.23 למזכיר הממשלה	65
3.ט	העתק החלק הרלוונטי מהודעת דוברות הכנסת מיום 22.2.23	67
3.י	העתק מכתבו מיום 28.6.23 של מזכיר הממשלה	70
3.יא	העתק פנייתו מיום 26.6.23 של חבר כנסת קריב	73
3.יב	העתק בקשה מיום 11.7.23 ליושב ראש הועדה	76
3.יג	חלקים רלוונטיים מפרוטוקול 13.7.23 ועדת חוקה חוק ומשפט	79
3.יד	העתק מכתב מיום 16.7.23 ליועמ"ש הכנסת	90
3.ט"ו	חלקים רלוונטיים מפרוטוקול 16.7.23 ועדת חוקה חוק ומשפט	92
3.ט"ז	העתק חלקים רלוונטיים מפרוטוקול 19.7.23 ועדת חוקה חוק ומשפט	109
3.י"ז	העתק פנייה מיום 21.7.23 ליור ועדת חוץ וביטחון	112
3.י"ח	העתק עמודים רלוונטיים מפרוטוקול דברי הכנסת ישיבה מספר 97 מיום 23.7.23	114

מס'	שם הנספח	עמ'
4	עמודים 44-45 לפרוטוקול ועדת חוקה חוק ומשפט מיום 12.7.23	134
5	חוות דעת פרופסור בנבנישתי	137
6	תצהיר דוקטור גל לברטוב	146
7	פרסומים רלוונטיים	149
8	פרסום מיום 23.7.23	174
9	תצהיר רוני נומה מושחר	177

נספח 1

התיקון לחוק יסוד השפיטה

עמ' 22

20/07/2023

הצעת חוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית

מספר פנימי : 2207472
מספר סימוכין : 2023-000953
נספח מס' כ-968/א'ו'

חוק-יסוד: השפיטה (תיקון מס' 4)

תיקון סעיף 15 .1 בחוק-יסוד: השפיטה¹, בסעיף 15, אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ד) על אף האמור בחוק-יסוד זה, מי שבידו סמכות שפיטה על פי דין, לרבות בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, לא ידון בעניין סבירות החלטה של הממשלה, של ראש הממשלה או של שר אחר, ולא ייתן צו בעניין כאמור; בסעיף זה, "החלטה" – כל החלטה, לרבות בענייני מינויים או החלטה להימנע מהפעלת כל סמכות."

*****

---

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 78; התשס"ב, עמ' 598.

נספח 2

תמצית הדיון בעדת חוקה חוק

ומשפט 12.2.23

עמ' 24

נספח 2

המשנה ליועמ"שית למשפט בינ"ל ד"ר גיל-עד נועם: היוקרה של בג"ץ ושל מערכת המשפט הישראלית סייעה לנו רבות בהתמודדות עם יוזמות להביא להליכים נגד ישראל ובכירה

חוק יסוד: השפיטה

12 בפברואר 2023, כ"א בשבט תשפ"ג, בשעה 18:00

המשנה ליועמ"שית למשפט בינ"ל ד"ר גיל-עד נועם: היוקרה של בג"ץ ושל מערכת המשפט הישראלית סייעה לנו רבות בהתמודדות עם יוזמות להביא להליכים נגד ישראל ובכירה בבית הדין הבינלאומי בהאג, בבית הדין הבינלאומי לצדק, בהליכים פליליים במדינות זרות ובמהלכים נוספים בשורה של פורומים בינלאומיים. לא על הכול אפשר לפרט בדיון פומבי שכזה"

יו"ר הוועדה ח"כ שמחה רוטמן: אני תוהה כיצד עקרון המשלימות והדברים החשובים שהזכרת ייפגעו אם המדינה תמנה שופטים על ידי הרוב הקואליציוני כמו הרבה מדינות בעולם, וכיצד ייפגעו אם המדינה תקבע שחוקי היסוד שלה הם נורמה עליונה ושלא ניתנים לביטול על ידי בית המשפט"

המשנה ליועמ"שית לעניין משפט בין-לאומי, ד"ר גיל-עד נועם, התייחס להשפעת הרפורמה במישור של המערכה המשפטית הבינלאומית: "הגעתי לדבר על ההשלכות האפשריות של המהלכים המוצעים בתקופה האחרונה, על ההתמודדות של ישראל במערכה המשפטית הבינלאומית. חשוב להדגיש שבכל מה שקשור להשפעה בזירה המשפטית הבינ"ל לא נכון יהיה להצביע על שינוי חקיקה מסוים כגורר בהכרח תוצאה מסוימת. רבות מההצעות שנדונות בימים אלו ובהן זו הנוגעת להרכב הוועדה לבחירת שופטים עלולות לפגוע בתפיסה של המערכת הישראלית בזירה הבינ"ל כעצמאית, מקצועית וא-פוליטית. במשפט הבינלאומי יש עקרונות יסוד של משלימות ושיוריות. משמעותם היא שכלל מערכות משפט זרות ובתמי משפט בינלאומיים יימנעו מהתערבות כאשר מערכות האכיפה והמערכות המדינתיות יכולות לתת מענה לטענות בדבר הפרות של הדין הבינלאומי. תנאי הכרחי לכך הוא מתן מענה נטול פניות ואפקטיבי. לכן, מערכת משפט מדינתית שנתפסת כעצמאית

ומקצועית בין השאר ביכולת לקיים ביקורת שיפוטית אפקטיבית על הרשות המבצעת והמחוקקת, גם בנושאים ביטחוניים רגישים, מהווה חסם משמעותי ביותר מפני התערבות חיצונית. המערכה המשפטית מדינית מלווה אותנו אולי קצת יותר מ-20 שנה. לאורך התקופה הזו, מערכת המשפט הישראלית היוותה כיפת ברזל מקצועית שהגנה על ישראל מפני יוזמות להליכים בבתי משפט זרים נגד המדינה ונגד מי שמילאו תפקידים רשמיים בשמה של המדינה. במסגרת זו, ההתמודדות שלנו נשענה על היכולת שלנו להציג את עצמאותה של מערכת המשפט בהתמודדות עם טענות להפרות הדין הבינלאומי בהקשר של צה"ל וגופי הביטחון, כאשר זו נסמכת על שלושה רבדים: הרובד הראשון הוא מערכת המשפט הצבאית, השני – הייעוץ המשפטי לממשלה והשלישי – הפיקוח השיפוטי של בג"ץ ובתי המשפט. בפרט, בג"ץ נתפס בזירה הבינלאומית כמוסד מקצועי ועצמאי. בג"ץ מפעיל ביקורת שיפוטית על החלטות גופי הביטחון גם בנושאים רגישים ביותר.

היוקרה של בג"ץ ושל מערכת המשפט הישראלית סייעה לנו רבות בהתמודדות עם יוזמות להביא להליכים נגד ישראל ובכירה בבית הדין הבינלאומי בהאג, בבית הדין הבינלאומי לצדק, בהליכים פליליים במדינות זרות ובמהלכים נוספים בשורה של פורומים בינלאומיים. לא על הכול אפשר לפרט בדיון פומבי שכזה.

אינני סבור שבהכרח רפורמה כזו או אחרת תוביל לתוצאה כזו או אחרת בזירה הבינ"ל, יש מקום לשקול את מערך היחסים והשיקול בין הרשויות אולם ההסדרים המוצעים מסירים בלמים מהכנסת ומהממשלה, ומצמצמים את היקף הביקורת השיפוטית על הרשות המבצעת והמחוקקת. לפיכך, יש בהם כדי לשנות את תפיסת המערכת המשפטית כמקצועית, עצמאית וכא-פוליטית. הדבר עלול להשליך על יכולתה של ישראל להתמודד עם אתגרי המערכה המשפטית הבינלאומית. הערכה מדויקת יותר של ההשלכות תלויה ברכיבים ובהיקף השינויים שיוחלט לאמץ, ובהחלט יש לתת את הדעת להיבט חשוב זה.

ההתמודדות במערכה המשפטית-מדינית אינה מצומצמת להגנה על בכירים ישראלים וחופש התנועה שלהם, מדובר במיצובה של ישראל בזירה הבינ"ל שממנו נגזרים אינטרסים של ביטחון לאומי מהמעלה הראשונה.

יו"ר הוועדה, ח"כ שמחה רוטמן (הציונות הדתית): ביקשתי התייחסות ספציפית לנושאים האלו במיוחד בהקשר הבינלאומי כי אני תוהה כיצד עקרון המשלימות והדברים החשובים שהזכרת ייפגעו אם המדינה תמנה שופטים על ידי הרוב הקואליציוני כמו הרבה מדינות בעולם, וכיצד ייפגעו אם המדינה תקבע שחוקי היסוד שלה הם נורמה עליונה ושלא ניתנים לביטול על ידי בית המשפט. האם שינוי של שני הדברים האלו יהפוך את מערכת המשפט בישראל לנכה או פגומה שיש בה פגיעה בעיקרון המשלימות?

ח"כ גלעד קריב (העבודה): האם לשיטתך קיומו של דיון חסוי הוא דבר שנחוץ לנו לפני התחלת הצבעות בכדי להבין את התמונה המלאה? האם למיטב ידיעתך ההשלכות האפשריות שהצגת את חלקן נדונות בפרקליטות הצבאית? האם הדברים הובאו בפני המטה הכללי? האם יתר גורמי הביטחון ובראשם השב"כ נדרשו לסוגיה הזו?

ח"כ אפרת רייטן (העבודה): האם חוות הדעת שלך שנשמעה פה היא כתובה והאם הועברה לגורמים בכנסת ובממשלה וקיבלתם התייחסויות לגביה?

בתגובה לשאלות, ענה המשנה ליועמ"שית, ד"ר גיל-עד נועם: לגבי חוות דעת כתובה – אפנה אתכם לחוות הדעת של היועצת המשפטית לממשלה בהתייחס להצעת שר המשפטים לוין. יש בה התייחסות קצרה להיבטי ההשפעה בזירה המערכה המשפטית הבינ"ל והיא מזמינה לקיים דיון עומק בכלל הסוגיות שהצבנו שם. לגבי סוגיית שינוי שיטת בחירת השופטים וחוקי יסוד – התייחסתי באופן פומבי ואמרתי שיש בכדי לפגוע בעצמאות או בתפיסת העצמאות של הרשות השופטת אל מול הרשויות האחרות. גזירת המסקנות הספציפיות בהקשר הזה לא משהו שאני יכול וזה לא נכון להיעשות באופן פומבי. עקרון המשלימות והשיוריות שהתפתחו בשלושה העשורים האחרונים במשב"ל הוא מורכב. יש להבין את הדבר הזה על רקע האינטרסים של מדינת ישראל. אנחנו נותנים ייעוץ משפטי לממשלה ומספקים הגנה משפטית למדינת ישראל בכל המקומות האלו. זו ההתייחסות הפומבית שניתן לתת. באופן כללי, הנושא הזה הוא בליבת הביטחון הלאומי של מדינת ישראל. כל הממשלות והדרג הבכיר בכל שנותיו מודעים היטב לחשיבות הנושא. צריכים לתת לנושאים האלו משקל במסגרת השינויים על רקע ההיקף והעוצמות של הדברים.

קרדיט סרטון: דוברות הכנסת

<https://photos.app.goo.gl/R4yz5NCnV349dDpRA>

ח"כ גדי אייזנקוט: "ראיתי מקרוב עד כמה ההערכה והיוקרה של בימ"ש עליון עומדים לימין צה"ל ועומדים פה אנשים שייצגו אותנו בסיטואציה מאוד מורכבת ומי שרוצה לחזור לפרטים יכול להסתכל על טרור הסכינים וצעדות השיבה בהן הופעל כוח רב בלית ברירה; אם היה דיון רציני ומקצועי על הרפורמה אפשר היה למצוא לא מעט קווי הסכמה"

ח"כ גדי אייזנקוט (המחנה הממלכתי): "אני מניח שאם היה דיון מקצועי רציני ממלכתי, על הרפורמה לתיקונים במערכת המשפט, היה אפשר למצוא לא מעט קווי הסכמה. אני מבקש להתמקד במשפט בתחום הביטחון הלאומי. אם מסתכלים על הכותרת משיבת הממשלה לפיה שר אומר שמטפלים ברפורמה המשפטית ולא ברצועת עזה, זה אירוע חמור מאוד ומעיד על בלבול ואובדן דרך. זו חובתה הבסיסית של המדינה להגן על חיי האזרחים. *אנחנו נמצאים בתקופה הנפיצה והמסוכנת ביותר ב-20 השנים האחרונות לפי רוב גורמי הערכה רציניים. התמודדתי עם אתגרים ביטחוניים וראיתי מקרוב עד כמה ההערכה והיוקרה של בימ"ש עליון עומדים לימין צה"ל ועומדים פה אנשים שייצגו אותנו במציאות מאוד מורכבת, ומי שרוצה לחזור לפרטים, ילך לוויקיפדיה לאסטרטגיית הדאחיה, לאינתיפאדה השנייה בה פיקדתי על יו"ש, לטרור הסכינים וצעדות השיבה בה הופעל כוח רב בלית ברירה.

ב-2018, ראיתי מקרוב מה שאזרחי העולם וישראל ראו – צעדות שיבה תמימות לכאורה ברצועת עזה. בפועל בכל צעדה כזו היו עשרות חמושים עם אקדחים שרצו לחדור לישראל לבצע חטיפה ופיגועי הרג. הפעלנו שם כוח רב, היו כאלה שעתרו לבג"ץ מחוסר הבנה וידע של המודיעין האינטימי. קיבלנו כיפת ברזל והגנה מידית, כמו שראיתי ב-20 השנים שהייתי במטה הכללי מ'99 עד 2019, שניתן גיבוי.

בהתייחסו לנוהל שכן אמר: *בתקופתי כמפקד יו"ש, בג"ץ החליט בניגוד לדעתי המקצועית, אותה הבעתי-שעד כמה שהנוהל נראה בעייתי הוא יותר אפקטיבי ומביא לפחות נפגעים והרס, אבל בג"ץ החליט אחרת קיבלנו את זה וידענו לכבד את זה ומצאנו חלופה שידעה לענות והביאה ליותר הפעלת כוח בטווח הקרוב. עובדתית במקום להביא מישהו שמשפיע על מישהו שמתבצר עם נשק ולקרוא לו להניח נשק נאלצנו לכרוז וכשכרזנו ירו חזרה ונאלצנו להפעיל הרבה יותר כוח. אני לא זוכר שבעקבות נוהל כזה נפגעו חיילים ואפשר לראות את האפקטיביות גם היום.

אמרתי גם בזמן אמת, כשאמרו שחיילים פוחדים יותר מהפצמ"ר מאשר מסינאר - שזה קשקוש מוחלט. חשבתי שבסופו של דבר אנחנו צבא שמפעיל הרבה כוח להגן על האזרחים שלנו ויש להפעיל את הכוח הזה בחדות, במקצועיות ונחישות אך גם ברמה מוסרית ערכית שתפגע בכמה שפחות חפים מפשע.

במציאות הטעונה הזו, האירוע של הרפורמה המשפטית כבר אינו הנושא, יש פה אירוע מכונן בחברה הישראלית דבר המחייב שיקול דעת מעמיק מאוד בבואנו לטפל ברפורמה המשפטית, ועלינו להבין שיש פה השפעה על החוסן הלאומי של מדינת ישראל במציאות מאוד מורכבת שבה ייתכן לא מתוך איומים והפחדות נידרש לקחת החלטות קשות שיחייבו בשעה קשה ערבות הדדית, סולידריות והבנה של כל אזרחי ישראל שנעשה המקסימום כדי לא להגיע למצבים מסכני חיי אדם. מהניסיון שלי, המרכיב החשוב ביותר, ואני מעריך פלטפורמות אוויריות ויבשתיות- הרוח וההסכמה הלאומית והסולידריות וההבנה היא המרכיב החוב ביותר בעוצמה."

קרדיט סרטון: דוברות הכנסת

<https://photos.app.goo.gl/KFMErta3QqKJ5RYK6>

פרופסור טליה איינהורן, חברה קבועה באקדמיה הבינ"ל למשפט השוואתי: "צריך לומר שבג"ץ קשר את ידי צה"ל באופן שלא מוכר בשום שיטת משפט, לדוגמא בנוהל שכן. חיילי צה"ל מצאו את מותם בגלל ביטול נוהל שכן. אני קוראת בימים אלו את מה שכותב הייעוץ המשפטי בנוגע לשלילת אזרחות או תושבות – ממצאים שוב ושוב משפט בינלאומי שלא קיים בין אומות העולם.

לגבי כיפת ברזל, צוות הבדיקה של ועדת גולדסטון שאומץ על ידי מוסדות האו"ם, אומר כי "הפרות החוק שנמצאו היו צריכות להתברר בבתי המשפט של המדינות הנוגעות בדבר, אולם לאור הכשלים שהצוות מצא במערכת הצדק במדינת ישראל אז יש מקום שמדינות העולם יתערבו בעשיית הצדק במקרה זה". מה שהציל אותנו היה שארה"ב נעמדה בכל הכוח ואמרה "זה לא יכול להיות", אבל מה שהיה במרכז הוא העניין הפוליטי.

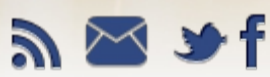
למרות שביה"ד הפלילי הבינ"ל קבע שלכל מדינה יש את הזכות להגנה עצמית במשפט הבינלאומי – ישראל מגונה פעם אחר פעם והחליטו לפתוח בחקירה בחוסר סמכות נגד ישראל. למרבה הצער, ביה"ד הפלילי הבינ"ל, שהוא גם גוף פוליטי, פסק שיש סמכות לדון דווקא אצל ישראל. אין מדינה בעולם שקיבלה יותר גינויים מישראל במשפט הבינלאומי. ככל שלישראל יהיה בימ"ש מקצועי וחזק ויעסוק במה שבתי משפט בעולם עוסקים – כך מעמדנו יהיה רם וטוב יותר גם בקרב מדינות העולם".

קרדיט סרטון: דוברות הכנסת

<https://photos.app.goo.gl/Byjh3vaaHoW9N1CXA>

עדכונים נוספים בעמוד [הפייסבוק והטוויטר](#) של הכנסת

« | [הבא](#) | [הקודם](#) »

ועדת החוקה, חוק ומשפט

חדר הוועדה, באגף קדמה, קומה 1, חדר 1720

משכן הכנסת
קריית בן-גוריון
ירושלים, 9195016

[02-6753333](tel:02-6753333)

[נגישות בכנסת](#)

[היחידה לפניות הציבור](#)

[לצוות אתר הכנסת](#)

© 2023, כל הזכויות שמורות למדינת ישראל - הכנסת או לצדדים שלישיים, כמפורט [בקישור](#)

נספח 3.א

תצהיר חברת כנסת מלינובסקי ללא

נספחים

עמ' 29

תצהיר

אני הח"מ, ח"כ יוליה מלינובסקי ת.ז. 320573082 לאחר שהוזהרתי כי עליי להצהיר אמת, וכי אם לא אעשה כן אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק, מצהירה בזה, כדלקמן:

1. הנני מגישה תצהיר זה לתמיכה בעמדת העותר בבג"ץ 5769/23 פלוני נ' ראש הממשלה ואח', העוסק בתיקון מספר 4 לחוק יסוד: השפיטה (להלן בהתאמה: "העתירה" ו-"התיקון").
2. בעתירה נטען, כי התיקון יוביל לחשיפתם הפוטנציאלית של חיילי צה"ל ויתר אנשי זרועות הביטחון העוסקים בליבת העשייה הביטחונית, למעצר ולהעמדה לדין פלילי בפני טריבונלים בינלאומיים (להלן: "חשיפת הלוחמים לשיפוט פלילי בינלאומי").
3. כן נטען בעתירה, כי נפל פגם חמור בהליך החקיקה של התיקון, בין היתר מאחר שההצבעה על התיקון נערכה מבלי שהתאפשר לחברי הכנסת בכלל, ובפרט באמצעות חברי ועדת חוקה, חוק ומשפט וחברי ועדת חוץ וביטחון, לקבל מידע מהותי, אמין, עדכני ורחוף אודות ההשפעה הפוטנציאלית של התיקון על הביטחון הלאומי ועל ביטחון המדינה, לרבות בהקשר לחשיפת הלוחמים לשיפוט פלילי בינלאומי, לכשירות צה"ל וללכידות המשרתים בו.
4. כבר בפתח תצהירי, אבהיר, כי עמדתי היא שהנטען בעתירה נכון, וכי על בית המשפט הנכבד לפסול את התיקון.
5. אני מכהנת משנת 2016 כחברת כנסת מטעם סיעת "ישראל ביתנו". כיהנתי בכנסת הן בקואליציה והן באופוזיציה. בין היתר, כיהנתי כיו"ר ועדת מיזמי תשתית לאומיים מיוחדים ושירותי דת. בכנסת הנוכחית אני חברה בוועדת חוקה, חוק ומשפט (להלן: "הוועדה").
6. אני בקיאה מאד בתהליכי החקיקה בכנסת ומכירה היטב מה מקובל ומה לא מקובל בהליכי חקיקה. לעניין זה אציין, כי זכיתי להעביר מספר רב של חוקים שאותם יזמתי.
7. חשוב לי לציין, על בסיס ניסיוני, שבניהול הדיונים בוועדה ביחס לתיקון, נרמסו כללים רבים שהיו נהוגים בכנסת ובוועדותיה מאז ומעולם. קצרה היריעה מלתאר את הליך החקיקה הדורסני והבריוני שהתנהל בוועדה, ללא קיום דיון אמיתי, ובעיקר, תוך התעלמות חוזרת ונשנית של יו"ר הוועדה מדרישת חבריה, ואני בהם, מלהביא בפניה את הגורמים המוסמכים שיבהירו מה תהיה השפעתו הפוטנציאלית של התיקון על ההיבטים הנדונים בעתירה, לרבות בהקשר לחשיפת הלוחמים לשיפוט פלילי בינלאומי, לכשירות צה"ל וללכידות המשרתים בו.
8. לנוכח נושא העתירה, אפרט כאן רק את השתלשלות העניינים הנוגעת לעילות הממוקדות שנטענו בה.
9. ביום 21/2/23, על רקע ניסיונות הממשלה להעביר את ה"רפורמה המשפטית" בשלמותה, ולבקשת ח"כ יואב סגלוביץ', חבר הוועדה, התקיים דיון חסוי שעניינו השפעת ה"רפורמה המשפטית" על סוגיות ביטחוניות, מדיניות ובינלאומיות (להלן: "הדיון החסוי"). לדיון החסוי הוזמנו, מלבד חברי הוועדה, בכירי משרד המשפטים בתחום המשפט הבינלאומי, בעבר ובהווה, וכן הפרקליטה הצבאית הראשית, ראש האגף המשפטי בשרות ביטחון כללי ומ"מ יועמ"ש

המל"ל. כמו כן, הוזמנו לדיון החסוי שורה של מומחים לנושא. למיטב זכרוני, השתתפו בדיון החסוי גורמים נוספים שלא נזכרו בזימון הרשמי.

10. בדיון החסוי ציינו הגורמים הרלוונטיים, שכבר היום מתקיימים הליכים בערכאות בינלאומיות נגד חיילינו, שאותם לעת הזו מדינת ישראל מצליחה לבלום בזכות העובדה שבעולם יודעים שמערכת אכיפת החוק בישראל, לרבות הפרקליטות הצבאית הראשית, מערך הייעוץ המשפטי לממשלה וכמובן שבית משפט העליון, הינם מקצועיים, עצמאיים, בלתי תלויים ואינם פוליטיים.

11. עוד עמדו הגורמים הרלוונטיים על כך, שארגונים פרו פלסטיניים עוקבים מקרוב אחר פעילות צה"ל וחייליו, ועל רבים מהם שביצעו שרות מבצעי משמעותי - בכירים כזוטרים - קיים אצלם תיק הכולל מידע רב אודותיהם ואודות הפעילות בה הם נטלו חלק.

12. לא יהיה זה מיותר לציין, שההתייחסות למדינת ישראל בערכאות בינלאומיות מוטה מאד לרעתנו עקב הנסיבות המדיניות המוכרות.

13. לאור היות הדיון חסוי, אינני רשאית לפרט מעבר לכך את תוכן הסקירה המשפטית והעובדתית שהוצגה בפני חברי הוועדה, אך אציין, כי הרוב המוחלט של המומחים המקצועיים ושל אנשי הדרג המקצועי, התריע מפני סכנה של ממש בהעברת ה"דפורמה המשפטית" גם בהיבטי חשיפת הלוחמים לשיפוט פלילי בינלאומי וגם בהיבטים נוספים של הביטחון הלאומי, לרבות בנושאי רכש צבאי ושיתופי פעולה צבאיים, המשליכים ישירות על ביטחון המדינה. חלק קטן מהדברים אמר בפומבי עו"ד גיל-עד נועם, המשנה ליועמ"ש (משפט בינלאומי) (להלן: "עו"ד נועם") וצוטטו בעתירה עצמה.

• העתק רשימת המוזמנים לדיון החסוי מצ"ב כנספח 1

14. בצאתי מהדיון החסוי ובעודי מודאגת מאד מתוכן הדברים ששמעתי, פרסמתי הודעה בטוויטר, שזו לשונה:

"יצאתי כעת מדיון חסוי של ועדת חוקה. ממה שניתן לומר מצטיירת תמונה מדאיגה לגבי ההשלכות של המחטף השלטוני על החוסן הלאומי של ישראל בזירה הבינלאומית. המון בעיות נפתרות בשקט מבלי להגיע לכותרות בזכות האמון לו זוכה מערכת המשפט. המחדל הוא שהממשלה לא קיימה אפילו דיון אחד על השלכות העומק".

• העתק הודעת טוויטר מיום 21/2/23 מצ"ב כנספח 2

15. אין זה מקרי, שכפי שלמדתי בהמשך, כבר למחרת הדיון החסוי, ביום 22/2/23, הגישו 8 חברי ועדת חוץ וביטחון בקשה דחופה לכנס את ועדת חוץ וביטחון על מנת לדון באיומים הביטחוניים המסכנים את מדינת ישראל בעוד הממשלה עצמה, בתקופה כה נפיצה, דוהרת לביצוע "מהפיכה משפטית" (כך הוגדר בבקשה) שמחלישה ופוגעת בסולידריות בחברה הישראלית, בחוסן הלאומי, בביטחון ובכלכלה.

• העתק בקשה מיום 22/2/23 ליו"ר ועדת חוץ וביטחון מצ"ב כנספח 3

16. ביום 16/3/23 פניתי ליועצת המשפטית לממשלה, עו"ד גלי בהרב-מיארה (להלן: "היועמ"ש") בשאלת "ההשלכות בזירה הבינלאומית בעקבות הרפורמה המתגבשת במערכת המשפט". בפניתי ליועמ"ש התייחסתי לדיון החסוי ולהבנתי, כי יש בקידום ה"רפורמה המשפטית" כדי להזכיר לשינוי דרמטי בתפיסה הרווחת והמקובלת בערכאות משפט בינלאומיות, לפיה מערכת המשפט בישראל עצמאית, מקצועית וא-פוליטית, ולהשלכת שינוי צפוי זה על יכולתה של מדינת ישראל להתמודד בהצלחה עם אתגרי המערכת המשפטית הבינלאומית, ובין היתר, עם ההגנה על לוחמי צה"ל ויתר זרועות הביטחון לשיפוט פלילי בינלאומי.

17. פניתי נבעה, בין היתר, מהגילוי המדאיג והמדהים, כי **הממשלה לא קיימה ולו ישיבה אחת בנוגע להשלכות מפניהן הוזהרנו בישיבה החסויה**. העליתי בפני היועמ"ש את תהייתי, האם לאור חקיקת הבזק החפוזה, הממשלה מתעלמת מסיכוכים אפשריים ומסכנת את כוחות הביטחון בעבר ובהווה בהעמדה לדין פלילי בינלאומי.

• העתק פנייה מיום 16/3/23 ליועמ"ש מצ"ב **בנספח 4**

18. ביום 23/3/23, בתום פגישה עם ראש המחלקה לפוליטיקה פנימית בשגרירות בריטניה בישראל, בה חלק מחבריי לאופוזיציה ואני נטלנו חלק, פרסם העיתונאי יניר קוזין הודעה בטוויטר, שזו לשונה:

"לקראת ביקור נתניהו בבריטניה, ראש המחלקה לפוליטיקה פנימית בשגרירות בריטניה, ג'ניפר קוק, נפגשה עם חברי אופוזיציה וביקשה לשמוע את דעתם על המהפכה המשפטית. קוק הביעה דאגה ממצב בו לבריטניה יהיה קשה להגן על חיילי צה"ל בבתי הדין הבינלאומיים אם כוחה של מערכת המשפט בישראל ייחלש".

• העתק הודעת טוויטר מיום 23/3/23 מצ"ב **בנספח 5**

19. המומחים התריעו והעולם התבונן, אולם ממשלת ישראל לא טרחה לקיים דיון כלשהו בהשלכות הפוטנציאליות בכלל של ה"רפורמה המשפטית", ובפרט בהשלכותיה הפוטנציאליות על היבטי הביטחון הלאומי של ישראל ועל היבטי הביטחון המשפטי של לוחמי צה"ל בהתייחס לטריבונלים בינלאומיים.

20. ביום 7/5/23 ענה עו"ד נועם על מכתבי ליועמ"ש, בשם היועמ"ש. עו"ד נועם הפנה אותי לעמדה החד-משמעית של היועמ"ש בנייר העמדה שהגישה לשר המשפטים ביום 2/2/23, בו עמדה על סכנות אלה, וכן לעמדת נציגיה בדיון החסוי. עו"ד נועם ביקש ממני להפנות את שאלותיי למזכיר הממשלה.

• העתק מענה מיום 7/5/23 של עו"ד נועם מצ"ב **בנספח 6**

21. כבר למחרת, ביום 8/5/23, פניתי במכתב למזכיר הממשלה, מר יוסי פוקס וביקשתי לדעת במהרה, לאור חשיבות הנושא, האם לאתר הדיון החסוי התקיימו בממשלה דיונים הנוגעים להשלכות בינלאומיות בעקבות ה"רפורמה המשפטית", ומהן המסקנות שעלו בעקבות הדיונים, שכן מדובר בנושא כבד-משקל בעל השלכות מרחיקות לכת שעלולות לסכן את מדינת ישראל, את אזרחיה ואת חייליה.

• העתק פנייה מיום 8/5/23 למזכיר הממשלה מצ"ב כנספת 7

22. רק בחלוף 7 שבועות (!) ממועד שליחת מכתבי למזכיר הממשלה, ביום 28/6/23, נשלח המענה של מזכיר הממשלה למכתבי.

23. אם תשבתי שהזמן הרב שחלף בשעה שהנושא נתון בעין הסערה, נוצל כדי לבחון לעומק את הדברים החשובים שהעליתי במכתבי, קריאת המכתב הבהירה מיד שלא אלה פני הדברים. את דבריו המדהימים של מזכיר הממשלה, יש לקרוא מספר פעמים כדי להאמין שזו אכן התייחסותו המזלזלת של משרת ציבור בכיר לפניית חברת כנסת, בנושא העומד בראש סדר היום הלאומי ואשר הינו בעל השלכות משמעותיות על ביטחון המדינה.

24. **הזלזול של מזכיר הממשלה בחברי האופוזיציה**, שהיווה המשך ישיר לזלזול של הקואליציה ויו"ר הועדה בחברי האופוזיציה, בא לכדי ביטוי מזוקק בדברים שכתב מזכיר הממשלה בסעיף 3 למכתבו: **"למותר לציין, כי הממשלה אינה מקיימת דיונים על סמך מכתבים של חברי כנסת מהאופוזיציה שטוענים טענות על דברים שנאמרו בדיון חסוי ועלום בכנסת ולא בממשלה"**.

25. במכתבו, מזכיר הממשלה לא התייחס כלל לטענותיי לגופן. במקום זאת, הוא סירב להתייחס לדיון החסוי וטען, כי לאור עיקרון הפרדת הרשויות, לא ידוע לו האם בכלל נערך דיון שכזה, וככל שנערך, מה היה תוכנו. אזכיר, כי המל"ל, שנציגו הבכיר השתתף בדיון החסוי, שייך למשרד ראש הממשלה. זימונו של נציג המל"ל לדיון חייב להתבצע באמצעות משרד ראש הממשלה. יתרה מזאת, למחרת הדיון החסוי, ביום 22/2/23, דוברות הכנסת הוציאה הודעה על קיומו של הדיון החסוי, בו נרשם שנשמעו "שורת גורמים משפטיים בכירים בהווה ובעבר, מגופים מדיניים וביטחוניים". מכאן, שטענת מזכיר הממשלה, כי קיום הדיון אינו מוכר לו, יותר מתמוהה. נציג המל"ל התייצב לדיון לאחר שזימונו בוצע באמצעות משרד ראש הממשלה ולאחר שהשתתפותו בדיון אושרה על ידי משרד ראש הממשלה; קיום הדיון פורסם מראש בסדר היום של הועדה ולמחרת, כאמור, פורסם על ידי דוברות הכנסת; ומדובר היה בנושא מרכזי מאד בשיח הציבורי.

• העתק החלק הרלוונטי מהודעת דוברות הכנסת מיום 22/2/23 מצ"ב כנספת 8

26. יובהר, כי גם אם היה ממש בטענת מזכיר הממשלה, כי לא היה מודע לדיון, וספק רב אם ניתן לטעון זאת ברצינות, היה מצופה ממנו שלאחר שהובאו בפניו העובדות הרלוונטיות ולאור חשיבותם הקרדינלית של הנושאים שעמדו על הפרק, הוא יפעל כנדרש, לקיום דיונים משמעותיים בכל הפורומים הרלוונטיים. לא כך עשה מזכיר הממשלה.

27. במקום להשיב לגופם של דברים, טען מזכיר הממשלה, כי הצעות חוק מרחיקות לכת אף יותר מהצעות החוק שהוצגו לדיון נכון לאותה העת, הועלו בעבר על ידי מפלגתי. לא זו בלבד שאין לדברים הללו שחר, הם אף אינם רלוונטיים, שכן הצעות חוק אינספור מועלות חדשות לבקרים על ידי חברי הכנסת השונים, ואין להן משמעות של ממש כל עוד הקואליציה אינה מקדמת הצעות אלה, במיוחד כשמדובר בנושאים כל כך משמעותיים ושנויים במחלוקת.

28. ברם, זו הייתה תשובת מזכיר הממשלה בניסיונו להצדיק הימנעות מעריכת דיון ממצה של הממשלה בהשלכות הפוטנציאליות החמורות של התיקון על ביטחון המדינה, בטרם העלתה התיקון להצבעה במליאה.

29. בהמשך מכתבו טען מזכיר הממשלה, כי "עמדת הקואליציה היא שאין ברפורמה המשפטית משום פגיעה כלשהי בדמוקרטיה הישראלית אלא להיפך היא תחזק אותה".

30. בשולי הדברים, מקומם שמזכיר הממשלה, משרת ציבור, התיימר לייצג את "הקואליציה" ולא פחות מקוממת הינה התעלמותו מאזהרות המומחים המקצועיים ואנשי הדרג המקצועי מהנזקים הקשים שעלולים להיגרם אם הליכי החקיקה יימשכו.

• העתק מכתבו מיום 28/6/23 של מזכיר הממשלה מצ"ב **כנסת 9**

31. ואכן, הממשלה דהרה לקידום הליך החקיקה, ללא דיון מעמיק בהשלכות התיקון.

32. **בינתיים, בועדה, זכינו להתעלמות רועמת מכל דרישותינו לשמוע את עמדות היועצים והמומחים הרלוונטיים, ולקיים דיון עומק בהשלכות.**

33. כפי שנודע לי בהמשך, ביום 26/6/23 פנה ח"כ גלעד קריב לעו"ד שגית אפיק, היועצת המשפטית לכנסת (להלן: "יועמ"ש הכנסת"), והתריע מפני אופי הדיון המתקיים בפני הועדה ומפני הבהילות בהעמדת הצעת החוק להצבעה ללא דיון מלא וממצה. ח"כ קריב ביקש את התערבות יועמ"ש הכנסת על מנת לאפשר לחברי הועדה לגבש עמדה, להתייעץ, לקיים דיונים עם גורמי מקצוע ולהחליף דעות. בדיעבד, התרעותיו של ח"כ קריב התממשו במלואן.

• העתק פנייתו מיום 26/6/23 של ח"כ קריב מצ"ב **כנסת 10**

34. ביום 11/7/23, בניסיון (שלא צלח) למצות בכל זאת את הדיון בפני הועדה, פנו 8 חברי האופוזיציה בועדה, ואני בתוכם, ליו"ר הועדה, בבקשה לזמן גורמי מקצוע על מנת שאלו יציגו בפני חברי הועדה במסגרת הדיונים, את עמדתם ביחס להשלכות האפשריות של התיקון. וכך, בין היתר, כתבנו:

"כפי שהתרענו במהלך דיוני ההכנה לקריאה ראשונה, הצעת החוק נדונה בועדה באופן בלתי ממצה, הגובל לטעמנו במחטף פרלמנטרי של ממש. עניין זה מתחדד לנוכח העובדה שמדובר בהצעת חוק המוגשת מטעם הועדה בהתאם להוראות סעיף 80 לתקנון הכנסת - באופן שייתר הליכים מקדמיים כדוגמת פרסום תזכיר לציבור, תקופת המתנה מההנחה על שולחן הכנסת, קריאה טרומית ועוד המתקיימים בהליכי חקיקה של הצעות חוק מטעם הממשלה או הצעות חוק פרטיות.

בצד ההתראה הכללית נגד המשך הליך החקיקה החפוז והלא ממצה, נבקש כי במסגרת הדיונים בהכנה לקריאה שנייה ושלישית יזומנו הגורמים הבאים, להצגת עמדתם ביחס להשלכות האפשריות של החקיקה:

- החשכ"ל והיועמ"ש במשרד האוצר.

- יועמ"ש ממשרד הביטחון.

- נציב שירות המדינה והיועץ המשפטי של הנציבות.

הזמנתם של גורמים אלה מתבקשת לנוכח ההשפעה המשמעותית של החקיקה הנדונה על סוגיית המינויים והפיטורים בשירות הציבורי, על

החלטות הנוגעות לתקציבים, התקשורת של המדינה, מכרזים והליכים נוספים בעלי השלכה תקציבית ובעלי השלכה אפשרית גם על סוגיות של ביטחון המדינה."

• העתק בקשה מיום 11/7/23 ליו"ר הועדה מצ"ב כנסת 11

35. קריאת פרוטוקולי הדיונים של הועדה תבהיר היטב את הפסול שנפל בהליך החקיקה. אני סמוכה ובטוחה שבית המשפט הנכבד יקרא אותם במלואם. כאמור, אתמקד כאן רק בנושאים הנוגעים לעתירה.

36. אצטט מפרוטוקול הועדה מיום 13/7/23, כפי שפורסם באתר הכנסת. הדברים מדברים בעד עצמם:

"גלעד קריב (העבודה): מתי אמורים להגיע האנשים הנוספים שביקשנו שיגיעו?

קארין אלהרר (יש עתיד): מה עם היועץ המשפטי של משרד הביטחון? והמשרד לביטחון פנים?

היו"ר שמחה רוטמן: חברים, תודה רבה. שאלות והצעות לסדר תמו. קארין אלהרר (יש עתיד): אני שואלת שאלה כדי לקבל תשובה ולא כדי לזרוק שאלה לחלל האוויר.

היו"ר שמחה רוטמן: איל, אתה רוצה להגיד לפרוטוקול? בבקשה. איל קופמן: אנחנו הזמנו יועצים משפטיים ממגוון משרדי ממשלה ועוד גורמים נוספים בהתאם למכתב של חבר הכנסת קריב. גלעד קריב (העבודה): של כולנו.

איל קופמן: נכון. חלק הגיעו. נמצא כאן היועץ המשפטי של משרד האוצר, עורך דין אסי מסינג. חלק עדיין לא הגיבו וחלק גם ציינו שהם לא יגיעו.

...

איל קופמן: לא אמרנו שלא רוצים.

היו"ר שמחה רוטמן: אמרו שלא יגיעו היום " (עמודים 5-6 לפרוטוקול).

"קארין אלהרר (יש עתיד): נקודה נוספת שבשלה ביקשתי את היועץ המשפטי של משרד הביטחון. ישראל לא חיה בוואקום. הביטול של עילת הסבירות, הביקורת השיפוטית בעניין הזה עשויה להיות בעייתית גם בהיבט הדין הבין-לאומי. יש כרגע הליכים פתוחים כנגד ישראל. הביטול של עילת הסבירות גם הוא משפיע. הייתי שמחה אם אתה היושב ראש יודע לתת מענה על זה. הייתי שמחה שתיתן אותו. אם לא, אני מאוד מבקשת לקבל התייחסות של היועץ המשפטי של משרד הביטחון" (עמוד 38 לפרוטוקול).

¹ ההדגשות כאן ובהמשך אינן במקור

קארין אלהרר (יש עתיד): רוטמן, לא ענית לי לגבי הדין הבין-לאומי. מתי יבוא היועץ המשפטי למשרד הביטחון?

גלעד קריב (העבודה): ביקשנו.

היו"ר שמחה רוטמן: ביקשתם.

מיכל שיר סגמן (יש עתיד): איזה יועץ משפטי למשרד הביטחון. קארין, לא מעניין אותם שום דבר. שתישרף ארצות הברית, שיהיה בית המשפט הבין-לאומי בהאג.

...

גלעד קריב (העבודה): אפשר לדעת מה הייתה התשובה של היועץ

המשפטי למערכת הביטחון? הוא מגיע או לא?

היו"ר שמחה רוטמן: גלעד, זה לא עובד כך. תודה רבה. ארז, בבקשה. (עמודים 43-44 לפרוטוקול).

"יואב סגלוביץ' (יש עתיד): איזה פיליבסטר? על מה אתה מדבר? יגיעו לכאן כל היועצים המשפטיים של משרדי הממשלה, כולל משרד הביטחון והצבא. כולם יגיעו. הם כולם יגיעו כי זה התהליך הנכון להתנהל בוועדה. אתה צריך להתרגל לזה" (עמוד 61 לפרוטוקול).

• העתק עמודים רלוונטיים מפרוטוקול הועדה מיום 13/7/23 מצ"ב כנספת 12

37. בעוד יו"ר הועדה מתחמק מלהביא את אנשי המקצוע שיענו על השאלות התשובות, וזאת לאחר ששמע את עמדת המומחים למשפט בינלאומי במסגרת הדיון החסוי, בחר יו"ר הועדה לזמן לדיון את ד"ר אביעד בקשי, ממנסחי ה"רפורמה המשפטית", ראש פורום קהלת ומומחה למשפט ציבורי וחוקתי, כדי לענות (גם) על שאלות הנוגעות לתחום המשפט הבינלאומי. עמדת יועמ"ש הועדה הייתה כמובן הפוכה, אבל עמדתו לא זכתה להתייחסות. יו"ר הועדה הפך עצמו לפרשן משפטי חלף גורמי המקצוע:

"אביעד בקשי: לגבי השאלה של חברת הכנסת אלהרר ביחס לסבירות והגנה על חיילי צה"ל משיפוט בין-לאומי. אירועים של שיפוט בין-לאומי לפי דיני לחימה, לא נוגעים לעילת הסבירות. קארין אלהרר (יש עתיד): גם.

אביעד בקשי: זאת אומרת, כאשר יש אירוע של פגיעה בזכויות אדם, עילת הסבירות לא מעלה ולא מורידה ביחס אליה. הסיפור של חשיפת חיילי צה"ל לשיפוט בין-לאומי מבוסס על זה שיש פגיעה בעקרון המשלימות. זאת אומרת, המדינה לא מקיימת שיפוט פלילי לחיילים שמבצעים פשעי מלחמה ולכן זה הדבר - - -

היו"ר שמחה רוטמן: בשנייה שאנחנו עוסקים במינהלי, בכלל החוק לא רלוונטי. החוק הזה עוסק במינהלי. לא בפלילי ולא באזרחי. קארין אלהרר (יש עתיד): אבל זה לא נכון.

היו"ר שמחה רוטמן: אני שואל את ד"ר בקשי.

...

אביעד בקשי: כל עוד נשמר חופש הפעולה, ובהזדמנות הזאת אני חייב להסתייג מאיזושהי כוונה שיש בקואליציה לחוקק חוק חסינות של חיילים מפני שיפוט על פעילות מבצעית - - -

היו"ר שמחה רוטמן: פלילית.

אביעד בקשי: פלילית. כל עוד אני לא פוגע בחופש הפעולה של התביעה בשיפוט פלילי כלפי פשעי מלחמה, אז אני בכלל לא מתחכך עם ה- - -

...

אביעד בקשי: גור, אני דיברתי על הסכנה של שיפוט חיילי צה"ל. חיילי וקציני צה"ל. גדר ההפרדה זה לא שיפוט של חיילי וקציני צה"ל. גור בליי: העצמאות של המינוי של הפצ"ר למשל, זה פן עקיף של הדבר הזה.

אביעד בקשי: אני מבין שהזמן כאן הוא נורא קצר.

היו"ר שמחה רוטמן: זה פותח. קארין, אני קורא אותך לסדר.

אביעד בקשי: אני רק יכול לומר שהטענות לגבי אופן מינוי היועצים המשפטיים, כשאתה משווה את זה למדינות, אנחנו מדברים על משפט בין-לאומי, מה יבואו אלינו בטענות, מדינות בהן ראש התביעה הכללית מפורט על ידי הנשיא בהודעת ווטסאפ? גור בליי: יש סיטואציה שונה.

היו"ר שמחה רוטמן: הדיון הזה, חשוב ככל שיהיה, לא רלוונטי. האמירה של ד"ר בקשי הייתה בנוגע למשפט הפלילי והמשלימות שלו. אפשר בבקשה להתקדם? (עמודים 113-115 לפרוטוקול).

38. בכך הסתיים הדיון בועדה ביחס לתשיפת הלוחמים לשיפוט פלילי בינלאומי, ולא רק. בסוף הדיון הוסיף ח"כ גלעד קריב: "אני אזכיר שאנחנו מצפים לשמוע את היועץ המשפטי למערכת הביטחון" (עמוד 137 לפרוטוקול), אך גם בקשה זו לא נענתה.

39. בד בבד עם חידוש דיוני הועדה, ביום 16/7/23 פנינו חברי ואני במכתב ליועמ"ש הכנסת, בו בין היתר מחיננו על התנהלות הועדה בכלל ובפרט על כי בניגוד לבקשותינו החוזרות ונשנות "לא נכחו יועצים משפטיים ממשרדי הממשלה השונים, לרבות הפרקליטה הצבאית הראשית, על מנת להשמיע את עמדתם על הצעת החוק האמורה".

• העתק מכתב מיום 16/7/23 ליועמ"ש הכנסת מצ"ב **כנסת 13**

40. הדיון בועדה התחדש ביום 16/7/23 ושוב, למרות בקשתנו להתערבות יועמ"ש הכנסת, יו"ר הועדה לא נעתר לבקשה של חברי ושלי לקיים דיון עומק בנושא סיכון כוחות הביטחון במישור המשפט הבינלאומי, ולא הובאו הגורמים המקצועיים הרלוונטיים:

"גלעד קריב (העבודה): תודה, אדוני היושב-ראש... ההחלטה שלך ביום כל כך רגיש מבחינת חתירה שלך לסיום הדיון, ההתנגדות שלנו לסיום

הדיון היום, והדרישה שלנו שיופיעו כאן עוד מומחים, ואתה מגיע על ההתחלה, בהמשך הקו הדורסני, קו של סתימת פיות, שראינו אותו בשבוע שעבר כלפי היועץ המשפטי של האוצר, אנחנו מרגישים אותו עכשיו על בשרנו, זאת העדות הטובה ביותר עד כמה כל מה שקורה כאן מבחינתך הוא הצגה. זה לא דיון שמטרתו באמת להעלות את הקשיים שיש בהצעה ולחשוב איך פותרים אותם. " (עמוד 29 לפרוטוקול).

"גלעד קריב (העבודה): אנחנו ביקשנו את ההתייצבות של יועמ"ש מערכת הביטחון, אנחנו ביקשנו את הגעת הפצ"ר... אנחנו ביקשנו את הגעת נציב שירות המדינה... כל האישים הללו רלוונטיים מאוד לדיון. ביקשנו סקירת משפט משווה ממוקדת בסוגיה אחת, לא קיבלנו... ביקשנו ניתוח של האצלת הסמכויות על פי סעיף 33. הדיון רחוק ממיצוי. אני רוצה להזכיר לך, אדוני - - -

היו"ר שמחה רוטמן: תחתור לסיום בבקשה.

...

גלעד קריב (העבודה): אני אחתור לסיום. אני רוצה להזכיר, לך אין טעם להזכיר, כי אוזניך לא קשובות, אבל הציבור צריך לזכור שהועלו פה שאלות כבדות בתחומים ממוקדים, לא הצהרות כלליות, מה השפעת החקיקה בתצורה הזאת על מינויי בכירים, ובעיקר על פיטורי בכירים; מה השפעת החקיקה הזאת על כל מערכת הדינים של ממשלות המעבר; מה השפעת החקיקה הזאת על הקצאת טובין ציבוריים שלא נכנסים לקטגוריות המסורתיות של אפליה ושל שוויון. השאלות הללו הועלו גם על ידי חברי האופוזיציה, גם על ידי נציגי החברה האזרחית והאקדמיה, גם על ידי גורמים מתוך השירות הציבורי, למרות הניסיון להלך עליהם אימים. לא התקיים כאן דיון אחד איך פותרים את הסוגיות הספציפיות הללו, שלא נוגעות לכל המהפכה המשטרית, אלא לחקיקה הספציפית הזאת.

היו"ר שמחה רוטמן: גלעד, תסיים בבקשה.

גלעד קריב (העבודה): ולכן צריך לומר, אדוני היושב-ראש: הדיון הזה הוא אחיזת עיניים - - -

היו"ר שמחה רוטמן: תודה.

גלעד קריב (העבודה): - - עולות פה סוגיות מהותיות שנוגעות לאיכות החיים השלטונית במדינת ישראל. אתם מסרבים לדון בפתרונות שונים. מה הפלא שלא התייחסתם ברצינות להצעות שהועלו כאן, על ידי פרופ' דותן - - -

היו"ר שמחה רוטמן: גלעד, תודה.

גלעד קריב (העבודה): - - לא התייחסתם לדברים שנאמרו על ידי הייעוץ המשפטי לממשלה ולמשרד האוצר - - -

היו"ר שמחה רוטמן: גלעד, תסיים בבקשה.

גלעד קריב (העבודה): - - אתם פשוט דוהרים בעיניים עצומות.
היו"ר שמחה רוטמן: תודה רבה" (עמודים 34-31 לפרוטוקול).

"קארין אלהרר (יש עתיד): כולך אוזן, אבל הקשבה אני לא רואה. יש פה חוסר תום לב בניהול הדיון שאתה מבצע, כי אנחנו לא סיימנו לשמוע את כולם, אני תיכף אסביר גם למה, ועדיין אתה מודיע שהדיון הסתיים. אני לא יודעת למה אתה מתנהל בצורה כזאת, אני מבינה שאתה מאוד ממהר. אבל איך אומרים? החיפזון מן השטן.

אדוני, כמו שאתה בוודאי יודע, כי אתה משפטן, ויש שיאמרו גם משפטן טוב, דמוקרטיה זה לא רק שלטון הרוב. זה נכון, יש לכם 64 אצבעות, ויש לכם רוב בכנסת, עם זאת, שלטון דמוקרטי הוא שלטון שרואה גם טוהר מידות, הוא שלטון שרואה את שלטון החוק ושלטון שיש בו איזונים ובלמים.

בהצעת החוק הזאת, שהיא הצעה מטעם הוועדה, ואני חוזרת שוב לעניין הזה, אין עמדת ממשלה של כל משרדי הממשלה. בעיניי ובעיני רבים כאן זה טעם לפגם. אין לנו את העמדות של היועצים המשפטיים של כל המשרדים. היו שניים שהגיעו, וגם להם עשית את המוות, כמו שרק אתה יודע.

שמעתי בסוף השבוע דברים מאוד מדאיגים של ראש הממשלה נתניהו, שאמר שאפשר להסתדר בלי שתי טייסות, אבל אי-אפשר להסתדר בלי ממשלה. זה בהחלט מעיד על שיקול דעת מאוד משובש של ראש הממשלה, באמת אמירה תלושה מהמציאות, כשאנחנו שומעים על יותר ויותר לוחמים שמצהירים שהם לא יתנדבו, וביטול עילת הסבירות חושף את חיילי צה"ל לדיון בין-לאומי שחל עליהם.

היו"ר שמחה רוטמן: שקר.

קארין אלהרר (יש עתיד): אל תגיד לי "שקר".

טלי גוטליב (הליכוד): שקר. זה באמת שקר. זו אמירה קשה.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד): אמר את זה גיל לימון.

קארין אלהרר (יש עתיד): אני מסכימה, אמירה קשה, אך היא מעוגנת במציאות. לא בגלל עילת הסבירות ספציפית.

אדוני היושב-ראש, אתה בוודאי יודע שיוקרתו של בית המשפט העליון והיכולת שלו לבדוק את כל החלטות במסרקות ברזל, היא זו שמהווה חגורת ביטחון לכוחות הביטחון שלנו. ברגע שאתה מוריד מאותה חגורת ביטחון בצורה כל כך רחבה, אתה מוריד מהיכולת של בית משפט לבקר, ואתה חושף את החיילים.

אם אתה חושב אחרת – תמיד אומרים: אלה מהאופוזיציה שהם בפוזיציה

– אני מציעה שלא תשמע רק את חברי האופוזיציה, אני מבקשת לקרוא לפצ'רית, כדי שהיא תבוא ותאמר את הדברים במילותיה שלה. אני לא

יודעת מה היא תגיד, אבל אני מאוד אשמח לשמוע אותה.

ביקשנו לשמוע את היועץ המשפטי של משרד הביטחון ועוד יועצים משפטיים ממשרדים נוספים. לצערי הדבר הזה לא קורה.
מילא שאתם לא מעבירים את החוק בפרוצדורה הרגילה, אתם גם מונעים את הגעתם של היועצים המשפטיים. זה דבר שהוא לא קביל. אני חושבת שזה כשלעצמו צריך להרים הרבה מאוד גבות בציבור, ולא רק בציבור. אני קוראת לשר הביטחון גלנט: תגלה אחריות ומנהיגות, כמו שעשית לפני מספר חודשים. אתה בהימנעות שלך, בעובדה שאתה לא מדבר, אתה יכול לגרום לפגיעה בגופים שאתה אמון עליהם.
אני לא קוראת לקיצונים שבקואליציה, אני קוראת לאנשים עם העמדה המתונה, אני קוראת לאלה שרואים מה שקורה: תשמיעו את קולכם.
היו"ר שמחה רוטמן: תודה.
קארין אלהרר (יש עתיד): אני לא סיימת.
היו"ר שמחה רוטמן: אני מבקש שתחזרי לסיום" (עמודים 59-60 לפרוטוקול).

"יואב סגלוביץ" (יש עתיד): אני בזמן דיבור עכשיו או שגם זה אני לא יכול? אני בזמן דיבור עכשיו. אני חוזר ואומר: ההליך פגום, התוצאה פגומה בשני משוורים: דבר אחד, שזה הלך בסעיף 80. דבר שני, שמלכתחילה הייתה כוונה לסעיף 80, כי הממשלה רצתה. אבל מי זה הממשלה? לא היה דיון בממשלה. על החוקים האלה לא היה דיון בממשלה, אבל עושים את זה בשביל לעקוף את הייעוץ המשפטי לממשלה.

ואז באים לפה ואומרים: נעשה תהליך. זו הצעת חוק של הוועדה. נכון שזה אפשרי. אני מאוד מאוד מקווה שבעתיד, אם זה יבוא לבחינה משפטית, יגידו שגם על סעיף 80 צריכים להיות קריטריונים. אי-אפשר לעשות פסדה מכל דבר. אבל הכול זה בעולם הפוך של פסדה. הכול פסדה. אתה שומע שרים, אתה שומע את השר והרולקס, אמסלם, אומר מה הוא יעשה, לא מהיום – אנחנו נפטר את היועצת המשפטית לממשלה. והאינטליגנט השני מדבר על נגיד בנק ישראל, והשלישי על ההוא. הכול כתוב.

ועכשיו אנחנו באים לדיון תיאורטי, יושבים ומדברים על עילת הסבירות. אז אני אומר עוד פעם: זה לא עילת הסבירות, זה עילת השחרור מאחריות לשקול שיקולים עניינים. ואני אתן שתי דוגמאות מדוע ההליך הזה הוא פגום גם ברמת התהליך.

מאחר שאמרו תהליך, אז כבר עקפתם את התהליך הראוי. אנחנו רוצים שיגיעו לפה נציגי משרדי הממשלה, שנדע מה הסמכויות שלהם, במה הם יכולים להשתמש, במה הם לא יכולים להשתמש, מה המשמעות של סעיף 34 לחוק הממשלה, שאתה יכול לקחת את הרשות מהדרג הפקידותי, ולקבל החלטות לבד כשר בדברים שמתחשק לך. ואז שלא

יהיה ספק, התיקון היחיד שהיה על הנוסח הרע הזה, היה שאם מישהו חשב שזה לא על הימנעות מקבלת החלטות, עכשיו גם כתבנו את זה בעין, כאילו נדע שגם להימנע מקבלת החלטות.

ואני אתן שתי דוגמאות להראות עד כמה הדיון הזה לא מוצה. ושמעתי את היושב-ראש אומר קודם "לא נכון", אז אני אתקן את הלא נכון שלו. ביקשנו שהיועץ המשפטי של משרד הביטחון יגיע לפה. עשיתי פה רשימה שלמה שביקשנו, לא מכל המשרדים, יש כמה בעיקר: ביטחון, כלכלה, תחבורה, איכות סביבה, אנרגיה ובריאות. ולא סתם בחרנו את אלה, יכול להיות שצריך עוד אחרים ונציב שירות המדינה, כי המקומות האלה הם בדיוק המקומות של השיקולים של מה שנקרא "עילת הסבירות" או "חוסר הסבירות הקיצוני". במקומות האלה אנחנו רוצים לשמוע את חוות-דעתם.

תגידו לנו עכשיו במשרד הבריאות כמה דברים יכולים לקרות אם עושים א', ב' ו-ג', שנדע מה המחירים. אולי שווה לשלם אותם. לשיטתכם שווה לשלם אותם, אבל הציבור צריך לדעת מה הולכים לשלם עבור הדבר הזה. אני אגיד לכם עוד משהו, שהוא חמור מאוד. כשמזמינה ועדת כנסת עובדי מדינה באשר הם, זה לא לשיקול דעתם אם להגיע או לא להגיע. עברנו פה לפאזה אחרת לגמרי. הוועדה יצאה בקול קורא למשרדי הממשלה, ומי שנרשם, הגיע, מי שלא נרשם, דעתו לא תישמע.

אני אומר פה לפרוטוקול וליועץ המשפטי של הוועדה וליועצת המשפטית של הכנסת: אני דורש לשמוע כאן בכנסת את עובד המדינה, היועץ המשפטי של משרד הביטחון; את עובד המדינה, היועץ המשפטי של משרד הבריאות; את עובד המדינה, היועץ המשפטי של הכלכלה ושל הבריאות. מדוע? זה לא עסק פרטי של השר. בכל הכבוד הראוי, הרי זה לא הצעת חוק ממשלתית, הרי לא עברנו את התהליך כולו.

ופה אני פונה גם ליועץ המשפטי לממשלה ולנציגו ד"ר גיל לימון: זה לא שיקול דעת אם להגיע או לא להגיע. אני לא רוצה לחשוב למה הם לא הגיעו. לא רוצה, למה שאני סתם אפנט? על דברים, אולי לא נוח להם לבוא. חובתם לבוא. הדיון הזה לא ימוצה, לא ייסגר, לא ייגמר עד שכולם יבואו לפה. זה פגם יסודי בהליך כאן בוועדה. זה פגם על פגם, על פגם, ואתם אומרים שעל זה נעשה אחר כך הצבעות והסתייגויות? עד 01:30 דיון, כי אחרי זה יש דיון מושחת על הרבנים.

...

יואב סגלוביץ' (יש עתיד): אני רוצה לתת שתי דוגמאות. אני אקח שני מקומות שהם כאילו קיצוניים, אבל זה אותה משפחה. הראשון שבהם – אני רוצה לדבר על האיש והרולקס שאומר שזה רק שריטה בעין או כל מיני אנרכיסטים, על לוחמי צה"ל, וזה עלה בדיונים בהקשרים אחרים –

אני מדבר כרגע על המשמעות של החקיקה הזאת, על היכולת להגן על חיילי צה"ל בטריבונלים בין-לאומיים, ואני אביא גם את ההסבר. אחת הסיבות המרכזיות שחיילי צה"ל מוגנים בטריבונלים בין-לאומיים, לפחות עד עכשיו, היא אותו עקרון שנקרא "עקרון המשלימות", שלא מעמידים לדין במקום שבו יש מערכת משפט עצמאית ובלתי תלויה. עכשיו תראו איך זה מתחבר. כשצועק דודי אמסלם, ולא רק הוא, זה שלמה קרעי, גלית דיסטל, כל החברים, מביאים אותם לישיבת ממשלה ואומרים: אותך לפטר, המשמעות היא על שומרי הסף, אותם אלה שהם חלק מאותה מערכת.

ד"ר גיל לימון, אני פונה אליך, כיועץ משפטי, כמי שגם הגיע בעברו מהמקום ההוא. כל מומחי דבל"א לדורותיהם ישבו פה בוועדה חסויה, לא סתם הפרקליטה הצבאית הראשית היום ממונה על ידי שר הביטחון ולא על ידי הרמטכ"ל, יש היגיון מסדר, לייצר לה עצמאות, אבל אם לא משנה איזה שר, אני, מישהו אחר, לא משנה מי יהיה, משוחרר מהשיקולים האלה, זה לא משנה אם זה קורה או לא קורה, החשש שמא זה יכול לקרות, זה פוגע באותה "כיפת ברזל", כך קוראים לה, על מערכת הביטחון שלנו. זאת אחת הסיבות.

לא מבינים למה דווקא טייסים עומדים בראש ולמה לוחמי מ"מ? כשהם נמצאים ועושים איזה פעילות, הם סומכים מלכתחילה שקבלת ההחלטות הייתה כזאת שכל מי שצריך לסנן בדרך את ההחלטה בסופו של דבר, והם לא תמיד רואים מי נמצא בקצה, הם יודעים שהם עשו את הדבר הנכון. לכן ביטול עילת הסבירות היא פגיעה בביטחון הלאומי, לא פחות מזה. מדוע פגיעה בביטחון הלאומי? כי יש פה פגיעה בחיילי צה"ל. את הדבר הזה לא שמענו פה בוועדה.

ואני אומר לך וגם לפרופ' אלבשן. אני אומר לכם: זה שנמנענו ולא נתנו לנו את ההזדמנות להקשיב, לשמוע, שהציבור יבין מה המחירים – אם אלה המחירים שהמדינה רוצה לשלם, אין בעיה, זכותה של המדינה. אמרתם 64 מנדטים, אהלן וסהלן – לפחות תדעו מה המחירים. את זה אתם לא רוצים לשמוע. אתם לא רוצים לשמוע, כי אתם פשוט נסחפים אחרי חבורת קנאים משיחיים, שעושים הכול הפוך, כי יש מטרה.

...

יואב סגלוביץ' (יש עתיד): תנו לי לסיים רגע. התהליך הזה פגום בכל ממד שהוא: בתהליך שבחרתם לעשות, בדרך שהוא נעשה פה בוועדה, בדרך הדיון בוועדה, בחוסר ההקשבה המוחלטת לכל האמירות המקצועיות שהיו פה, ובזה שאתם פוגעים פגיעה מהותית, בלתי מידתית, בלתי מוצדקת. שני הדברים שדיברתי עליהם פה עכשיו בכלל לא עלו לדיון בוועדה הזאת, וזה רק שניים מתוך רשימה ארוכה." (עמודים 72-73 ו-75 לפרוטוקול).

"יוראי להב הרצנו (יש עתיד): תודה, יש עוד פחות משעתיים לדיון על הצעת החוק הזאת, ועדיין לא דנו במסמך הממ"מ שנותן סקירה משפטית משווה, ועדיין לא שמענו את העמדות של מערכת הביטחון, של מערכת הבריאות, של הכלכלה, של התחבורה – לא שמענו כמעט כלום. וזה גורם לי, חבר הכנסת רוטמן, לתחושה כאילו זאת הצגה לא רלוונטית, מתוסרטת מראש, כאילו שכאשר רוצים לעשות שינויים בשיטת המשטר שלנו לא צריך הסכמה רחבה, לא צריך להגיע להבנות בין האופוזיציה לקואליציה, כשכך יש 64 מנדטים, שימשלו, שיחליטו הכול, וכך תיראה הדמוקרטיה הישראלית מעתה והלאה. אתם הרוב, אתם קובעים.

...

אתם מוליכים אותנו בעיניים פקוחות לרווחה לחורבן בית שלישי. אתם מתעלמים מהקריסה הכלכלית, אתם מתעלמים מהפגיעה האנושה בהייטק, אתם מתעלמים מהסכנה הביטחונית, מהפגיעה האפשרית בחיילי צה"ל, אתם מתעלמים מקריאת עם ישראל שחצוי, וזה קורע אותה לגזרים, קורע אותנו לגזרים, אתם מתעלמים מהאזהרות של כל המומחים. פשוט כמו בחורבן בית שני, אתם שורפים את האסמים של עם ישראל, ואתם פשוט מובילים אותנו לחורבן הבית" (עמודים 88-89 לפרוטוקול).

• העתק עמודים רלוונטיים פרוטוקול הועדה 16/7/23 מצ"ב כנספח 14

41. אף אני עמדתי במסגרת דיון זה, מיום 16/7/23, על הסכנות הגלומות בתיקון:

"אני רוצה ברשותכם להתייחס לנושא נוסף. דיברנו פה רבות, ודיבר על זה חבר הכנסת סגלוביץ', ודיברה על זה חברת הכנסת קארין אלהרר, ואני מחדדת. עכשיו יצאה אזהרה של מערכת הביטחון. כרמלה מנשה פרסמה את זה הבוקר, שבמערכת הביטחון חוששים מאוד מביטול עילת הסבירות והשלכותיה על שלומם של חיילי צה"ל וקציני צה"ל מפני עמידה לדון בהאג.

אפרת רייטן מרום (העבודה): בן גביר אמר שהוא דואג לחיילים... יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו): היום זה יצא. כרמלה מנשה היא לא מטעם ישראל ביתנו ולא מיש עתיד. גלעד קריב (העבודה): בשביל זה ביקשנו את הפצ'רית ואת היועץ המשפטי של משרד הביטחון. מופקדים. אתם לא נאורים, אתם מופקדים.

היור' יצחק פינדרוס: ידוע.

גלעד קריב (העבודה): גם לא משרתים וגם מפקדים את חיילי צה"ל. יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו): גלעד קריב, תקשיב טוב, אני לא עזבתי את הנושא הזה לשנייה. הייתי בהתכתבויות עם היעוץ המשפטי לממשלה בנושא הזה, בעקבות אותה ועדה חסויה. בסוף פניתי גם למזכיר הממשלה - -

גלעד קריב (העבודה): עו"ד יוסי פוקס.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו): - - קיבלתי תשובה מזלזלת, תשובה חסרת עניין - מי שירצה, יכול לבקש את זה ממני, אני אשלח - יצא שהממשלה אפילו לא קיימה על זה דיון. הם אומרים שלא צריך להתקיים על זה שום דיון, כי אין לזה שום השלכות, ועכשיו הדיווח של כרמלה מנשה. או שלא מבינים או שלא אכפת - -

גלעד קריב (העבודה): איפה גלנט?

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו): - - או שמבינים, אבל מזלזלים, שזה הכי גרוע.

ואני מסיימת, חברים. עזבו עכשיו הכול, אם חייל או קצין אחד יקבל צו מעצר בחו"ל לכבוד הדבר הזה, אתם תאכלו את הראש.

גלעד קריב (העבודה): גלנט רק אוהב שהחיילים מגבים אותו ושומרים אותו, כשמפטרים אותו, אבל לשמור על חיילי צה"ל ועל המפקדים לא בשטחים עם מה שסמוטריץ' עושה, זה לא כאן. גלנט פחדן. יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו): גלעד, נו די. אתה רב עכשיו איתי. גלנט, אני לא יודעת מה הוא חושב לעצמו, אבל בסוף הוא יישא בתוצאות כמו גם ביבי.

גלעד קריב (העבודה): מה אכפת לו?

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו): אומרים לי: מה את רוצה, זה קטן, זה עילת הסבירות. חבר'ה, לא. זה כמו באפקט הדומינו - אבן אחת נופלת, הכול נופל: סבירות, התגברות, הוועדה לבחירת שופטים, יועצים משפטיים. כשנגיע לסוף לא יהיו מדרגות, לא יהיה לאן לרדת. ולסיום, איך שאני רואה את זה, ומהיכרות עם המערכות ועם הגורמים שפועלים בנושא, זה לא ביטול עילת הסבירות, זה הכשרת עילת השחיתות, וכולנו נראה את התוצאות, וחבל. היינו יכולים לעשות את זה הרבה יותר טוב, בשום שכל, ולא מהמותן ומטעמים פוליטיים. תודה רבה." (עמודים 115-116 לפרוטוקול).

42. גם חברתי לסיעה, ח"כ שרון ניר, דרשה בהמשך הדיון: "תתייחס קונקרטיית להגנה משפטית לקציני צה"ל בבוקר אחרי החקיקה" ונענתה: "עזבי, זה הכל פוזיציה" (עמוד 152 לפרוטוקול).

43. לאחר כל זאת, יו"ר הוועדה ביקש לנעול את הדיון ונעל את הישיבה, אך ח"כ יואב סגלוביץ' הוסיף:

"החוק הזה הוא חוק בעייתי שלא מוצה בכלל. פירטנו את הנושאים מדוע הוא לא מוצה. כל הנציגים שביקשנו שיגיעו לא היו. חוות-הדעת או הנתונים שביקשנו מהייעוץ המשפטי לממשלה והכנסת, לא היה עליהם שום דיון. כרגע אין גם נוסח, אלא אם כן תגיד שהנוסח שקיים זה הנוסח שנמצא פה. ההחלטה עד 07:00 בבוקר להגיש הסתייגויות היא בלתי סבירה, היא לא הגיונית. בלי כל קשר ביקשתי, ואני חוזר ומבקש, וזה לא

ממך הפעם, אלא מהיועצים המשפטיים של הוועדה ושל הכנסת לקבל את כל הפרוטוקולים שהיו בכל הדיונים האלה, על מנת שנוכל להכין הסתייגויות.

אני מפנה למכתב בזמנו של היועצת המשפטית לכנסת, ועל רקע זה פנינו אליה לקבל את הפרוטוקולים. זה דבר אפשרי, של הוועדה הזאת לפחות, אני לא מדבר על כל הכנסת. אני חוזר ואומר: 07:00 בבוקר זה לא הגיוני, זה דיון לא ממצה, וההליך הזה הוא הליך לא ראוי, לא תקין, כוחני, ואני חושב שטוב שהוא לא היה מתחיל ככה, אני מבטיח לך שהוא גם לא יסתיים ככה.

היו"ר שמחה רוטמן: תודה רבה, חבר הכנסת יואב סגלוביץ'. כמובן שהטענות בנוגע לתקינות ההליך בעיניי לא ניתנות (צ"ל נטענות) בתום לב שוב ושוב על ידיכם. זה לא ממש משנה כמובן את ההשוואות ההיסטוריות, את משך הזמן, את כמות המומחים, גם היום, גם ביום חמישי, גם בדברים אחרים. אני חושב שמעולם לא היו מילים בחוק יסוד שדנו בהן יותר זמן מאשר המילים בסעיף הקטן הזה." (עמוד 167 לפרוטוקול).

44. בדיון שהתקיים בוועדה ביום 19/7/23, סיפרתי על מפגש אקראי שהתקיים באותו בוקר בני ובין נציב שירות המדינה, פרופ' דניאל הרשקוביץ, שומר סף בכיר וחשוב, שזומן להתייצב לדיון בוועדה ולא הגיע. בעיניי, דבריו של נציב שירות המדינה ממחישים את הזלזול שבו נקטו הממשלה והיו"ר הוועדה (גם) בכל הקשור לזימון עובדי ציבור לדיוני הוועדה, ואולי אף למסר שהועבר להם, לפיו הופעה בפני הוועדה אינה חשובה ואף אינה רצויה:

"היו"ר שמחה רוטמן: תודה. חברת הכנסת יוליה מלינובסקי. יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו): תודה רבה, אדוני היושב-ראש, היום בבוקר, במקרה, פגשתי את נציב שירות המדינה. שאלתי אותו למה הוא לא בא לוועדת החוקה אחרי שהזמנו אותו. אנחנו חשבנו שראוי לשמוע את שומרי הסף, היועצים המשפטיים של משרדי הממשלה וגם את נציב שירות המדינה. הוא אמר שלי שהוא קיבל התרעה מהיום למחר לשעות מסוימות של הדיון. בשעות הללו הוא כבר היה בסיור חשוב ולא אפשרו לו לשנות את השעות הללו ולהגיע בזמן אחר. שאלתי אותו האם למה שקורה עכשיו יש השפעה על שירות המדינה. הוא ענה: "ודאי". אז זאת בדיוק הדוגמה, ביקורת קשה על נציג שירות המדינה. אם הוא, כשומר סף, יודע שיש לזה השפעה, היה עליו לבטל את כל התוכניות שלו ולהגיע לפה ולהגיד זאת לחברי הוועדה. בנוסף, ביקורת על יושב-ראש הוועדה שלא היה מסכים בשום פנים ואופן לאפשר לו להגיע בזמן אחר חוץ ממה שהוא קבע. מה שעוד יותר חמור הוא שזה שומר סף שמיישר קו עם השלטון. הוא יודע שהשלטון כרגע לא מעוניין שאנחנו נשמע אותו והוא מיישר קו בדרך לא דרך.

היו"ר שמחה רוטמן: משפט אחרון, בבקשה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו): זאת ההשפעה של החקיקה. כולם מדברים על כך שזה לא חשוב ושהו קטן - - - היו"ר שמחה רוטמן: יוליה, משפט אחרון. היו"ר שמחה רוטמן: אבל שומרי הסף ואנשים בתפקידי מפתח מושפעים מרוח המפקד. מה שאני שמעתי היום מנציב שירות המדינה זו הדוגמה.

היו"ר שמחה רוטמן: תודה רבה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו): ומה שאני רואה עכשיו - - - היו"ר שמחה רוטמן: יוליה, אבל יוליה, האמירה הייתה שלא מנצלים את זמן הדיבור ליצירת מהומה. יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו): ומה שאני רואה עכשיו שאמסלם מתכוון לפטר את מנכ"לית רשות החברות זו עוד דוגמה. היו"ר שמחה רוטמן: יוליה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו): אז אל תספרו לנו שזה קטן ובשוליים. רוח המפקד משפיעה כבר עכשיו עוד לפני שזה חוקק, על שומרי הסף. תארו לעצמכם מה יהיה כשהחוק הזה יעבור. סתמתם פה לכולם. היו"ר שמחה רוטמן: תודה רבה לחברת הכנסת יוליה מלינובסקי. (עמודים 47-48 לפרוטוקול).

• העתק עמודים רלוונטיים מפרוטוקול הועדה מיום 19/7/23 מצ"ב כנספת 15

45. בימים שלאחר מכן גברו הידיעות אודות אלפי חיילי מילואים שהודיעו על סיום התנדבותם למילואים. ביום 21/7/23 הגישו שוב 8 חברי ועדת חוץ וביטחון - למעלה משליש מתברי הועדה - דרישה לכנס באופן דחוף את ועדת חוץ וביטחון:

"לאור הפגיעה החמורה הצפויה בכשירות חיל האוויר כפי שנחשפה היום... אנו מבקשים לממש את אחריות הועדה ולכנסה בדחיפות ביום א' ה-23/07/2023 בנוכחות מח"א, הרמטכ"ל ושר הביטחון. לאחר קריאות חוזרות ונשנות של שלישי מתברי הועדה אשר לא זכו למענה משך החודשים האחרונים, לקיום דיון רציני בנושא השפעת החקיקה על חיילי צה"ל ובחינת השלכותיה הביטחוניות והמשפטיות של ההפיכה המשטרית על מערך המילואים - דורשים לדון בדחיפות במשמעויות ובהשלכות הפנייה חסרת התקדים של 235 מתנדבים ממערך הקרב, 89 ממערך המסוקים, 173 ממערך הכטמ"ם, 167 קציני מטה, 124 ממערך הבקרה, 98 ממערך התובלה, 91 מביה"ס לטיסה ו-165 המתנדבים ביחידות 51 ו-669 במילואים. לאור העובדה שהקבינט, לו נתונה הסמכות העליונה לדון ולהחליט בנושאי מדיניות וביטחון, לא מתכנס גם בעת הזו - רואים בפנייה זו חשיבות עליונה".

• העתק פנייה מיום 21/7/23 ליו"ר ועדת חוץ וביטחון מצ"ב כנספת 16

46. למרות דרישה זו, ועדת חוץ וביטחון לא כונסה, הקבינט לא כונס וראש הממשלה סירב לפגוש את הרמטכ"ל לפני ההצבעה.

47. לאחר כל זאת וממש ערב ההצבעה, נשא ח"כ סגלוביץ' את הדברים הבאים בכנסת:

"למרות מה שאמר יושב-ראש הוועדה, שהן כאילו נדונו, והוא אמר את כל השעות, אני רוצה להגיד לכם מה הייתה הדינמיקה בוועדה. הדינמיקה בוועדה הייתה של הטלת אימה – לא שאני מפחד ממנו או מישו מפחד ממנו, אבל שיטת הדיון הייתה כזו. לכאורה אתה בא ואומר: בואו נשמע, נשמע, נשמע – בפועל לא קורה שום דבר. לא קורה שום דבר" (עמוד 24 לפרוטוקול).

"...עכשיו, עזבו רגע את הדברים הגדולים, בואו נדבר על הדברים ה"קטנים". העלינו וביקשנו, וביקשתי יותר מפעם אחת, שהוועדה, מאחר שהיא ועדת החוקה, חוק ומשפט – בניגוד להצעת חוק ממשלתית, שאז מייצגים את עמדת השרים הנוגעים בדבר, כי לא היה דיון, אמרנו: בואו תזמנו את נציגי המשרדים. אני רוצים לשמוע מה ההשלכות, מאחר שבהרבה מאוד דברי חקיקה מואצלות סמכויות, וכמו שמואצלות סמכויות השר גם יכול לקחת את הסמכויות האלה. ואז הוא יכול לזכות לחסינות מוחלטת מכל ביקורת באשר היא, כי יש ביקורת, גם היום, בחוק הזה, על החלטתם של עובדי ציבור.

אנשים לא הגיעו. השירות הציבורי לא הגיע. פניתי ליושב-ראש הוועדה, אמרתי: תראה, אתה אומר שזו הצעת חוק של ועדה – זה לא עסק פרטי, אני מבקש ודורש: אתם מדברים על הכנסת, שהיא הריבון? הריבון, הכנסת – לא אני – הריבון, הכנסת, המוסד דורש שהיועץ המשפטי של משרד הביטחון יגיע ושהפרקליטה הצבאית הראשית תגיע. אני אגיד מדוע, ואני אתייחס רק לנושא אחד שאני עסקתי בו לא מעט, לפחות גם בוועדה הזאת, ולא רק: ההשלכות הדרמטיות של התיקון הזה, של הצעת חוק-יסוד: השפיטה, סעיף 4, אותו דבר קטן שאתם מדברים עליו, מה ההשלכות האמיתיות על לוחמי צה"ל, מפקדי צה"ל, אפרופו דרג מדיני, ומערכת הביטחון בכלל? יש הבנה וידע שמה שמגן – כיפת הברזל האמיתית – על פעילות כוחות הביטחון אל מול טריבלנים בין-לאומיים זה אותו עיקרון המשלימות, שבא ואומר: שמערכת משפט עצמאית בלתי תלויה היא ערובה לכך שלא תהיה תביעה משפטית כנגד לוחמים שלנו בכל הרמות, בכל הדורות, גם בדרג המדיני. ובמקום הזה, ברגע שהחוק הזה עובר, יש פגיעה משתמעת אפשרית במעמד שומרי הסף – היועצת המשפטית לממשלה והפרקליטה הצבאית הראשית. אני אתן דוגמה: הפרקליטה הצבאית הראשית ממונה על ידי שר הביטחון, ולא סתם – כדי לייצר ניתוק בין המינוי שלה לבין דרג פיקודי של הצבא.

כל הדיון הזה לא נעשה בוועדת החוקה. על הסעיף הזה הוא לא נעשה. אני יכול להגיד לכם שעל סעיף אחר היה דיון סגור בוועדת החוקה, שהתעקשתי אז שיתקיים, וכל מומחי הדיון הבין-לאומי בארץ ב-30 שנה האחרונות אמרו שזה מסוכן. אבל למי לא אכפת? לממשלת ישראל.

שר החוץ, שיושב פה, יש לך אחריות, ואתה לא היית בשום דיון על זה. לא היית נוכח באף מקום שבו דובר על ההשלכות הבין-לאומיות של טריבונלים בין-לאומיים על חיילי צה"ל. יש חקירות פתוחות עכשיו כנגד מדינת ישראל. הן פתוחות עכשיו.

שר החוץ אלי כהן: עושים ופועלים, תאמין לי. יואב סגלוביץ' (יש עתיד): אבל בממשלה לא היה דיון. אתם, חברים, פשוט - -

שר החוץ אלי כהן: אנחנו זוכרים טוב מאוד עם מי ישבתם בממשלה הקודמת.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד): - - אין לכם מושג על מה אתם מדברים.

שר החוץ אלי כהן: אתה, אתה היית חבר בממשלה - - -

יואב סגלוביץ' (יש עתיד): לא, אם היה דיון הייתם מכנסים קבינט. אתה מועל בתפקידך." (עמודים 25-26 לפרוטוקול)

"סגלוביץ' (יש עתיד): הממשלה לא עשתה דיון על מה שאני אומר עכשיו. ועדת החוקה, חוק ומשפט לא עשתה דיון על מה שאני אומר עכשיו. אתם מפקירים את לוחמי צה"ל. לא סתם הטייסיים נמצאים, לא סתם הלוחמים נמצאים. הם יוצאים מנקודת הנחה שאתם יודעים מה שאתם עושים, והם רואים שאין לכם מושג ירוק. והתגובה שלך עכשיו רק מעידה שאין לך מושג, כי אם הייתה לך אחריות מינימלית היית דורש לכנס קבינט ביטחוני מיוחד כדי לשמוע על ההשלכות. זה לא קרה. אני ניסיתי לעשות בוועדת החוקה כינוס - גם זה לא נעשה. אתם מופקרים ומפקירים. ואם זה פרצופי השרים, לא פלא שהלוחמים דואגים, לא פלא שהטייסיים אומרים שהם לא סומכים על החלטות שלכם, ולא פלא ריסוק שומרי הסף. כמו שאתם מתנהגים וכמו שאתם מדברים, אין לכם מושג ירוק מי באמת שומר היום בטריבונלים בין-לאומיים. כנראה שזה לא אתה" (עמודים 32-33 לפרוטוקול).

• העתק עמודים רלוונטיים מפרוטוקול דברי הכנסת, ישיבה מספר 97 מיום 23/7/23

מצ"ב כנספח 17

48. הממשלה אינה עוסקת במהות. ח"כ סגלוביץ' סיכם את דבריו: "ממשלה מפקירה ומופקרת, שמפקירה את לוחמי צה"ל. ואני חוזר עוד פעם, אדוני שר החוץ: אתה יושב במקום לכנס קבינט. תגיד שימצאו לך מחליף ותלך לקבינט." (עמוד 35 לפרוטוקול).

49. להתנהלות שתיארתי כאן, ראוי להוסיף את אקורד הסיום - סירוב ראש הממשלה לפגוש טרם ההצבעה את הרמטכ"ל, שהגיע לשם כך למשכן הכנסת, ולקבל ממנו מידע שחזקה עליו שהיה רלוונטי, מהותי ועדכני, וששמיעתו הייתה מתייבת את ראש הממשלה להעבירו לידי הוועדות הרלוונטיות ודרך לחברי הכנסת, טרם ההצבעה על התיקון.

50. מצופה היה שמקבלי החלטות בנושא כל כך גורלי, משמעותי ורגיש, יבצעו עבודת מטה יסודית ועמוקה כדי שיהיה באפשרותם לבצע ניהול סיכונים מושכל, שבבסיסו ההבנה של משמעותם המלאה של השינויים מרחיקי הלכת שאותם הם יוזמים. לדאבונו, אני מעידה מכלי ראשון, שהמציאות הייתה הפוכה.

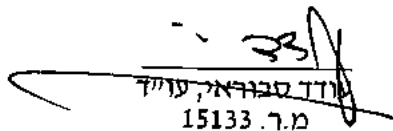
51. כאמא לנער בן 16 שחולם לשרת כלוחם בצה"ל, אני רוצה לדעת שאם וכאשר הוא יבצע את משימתו למען הגנת המולדת, בני יהיה מוגן משפטית מפני ערכאות בינלאומיות מוטות, לא יהיה מנוע מלצאת לחו"ל מחשש למעצר, ויוכל לממש את עצמו כרצונו בכפר הגלובאלי שבו אנחנו חיים.

52. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

ח"כ יוליה מלינובסקי

אישור

אני, עו"ד עודד סבוראי מ.ר. 15133, מאשר בזה, כי ביום 13/08/2023, הופיעה בפניי ח"כ יוליה מלינובסקי, שזיהיתי באמצעות תעודת זהות שמספרה 320573082, ולאחר שהזהרתיה כי עליה להצהיר אמת וכי אם לא תעשה כן תהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק, חתמה בפניי על תצהירה.

עודד סבוראי, עו"ד
מ.ר. 15133

עודד סבוראי, עו"ד
מ.ר. 15133
דרך מנחם בגין 7, ר"ג
בית גיבור ספורט, (קומה 36)

נספח 1.3

העתק רשימת מוזמנים לדיון החסוי

עמ' 50

הכנסת

דו"ח מוזמנים

רשימת מוזמנים לשיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט

תאריך: 21/02/2023 ל' בשבט התשפ"ג שעה: 13:30

הנושא:

הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקונים) (כ/949) ישיבה חסויה בהשתתפות חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט בלבד בהמשך לבקשתו של חה"כ יואב סגלוביץ

הערות: ישיבה חסויה בהשתתפות חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט בלבד בהמשך לבקשתו של חה"כ יואב סגלוביץ (פרוטוקול מס' 37)

מוזמנים	תפקיד	אופן השתתפות
משרד המשפטים		
עו"ד גיל-עד נועם	המשנה ליועצת המשפטית לממשלה	נוכחות בדיון
עו"ד שרון אפק	המשנה ליועצת המשפטית לממשלה, המחלקה לניהול ותפקידי	נוכחות בדיון
טל בן דיין	מתמחה	נוכחות בדיון
נועה אליקים	מתמחה המחלקה למשפט בין-לאומי ייעוץ וחקיקה	נוכחות בדיון
עו"ד יעל דקל שפיר	היעוץ המשפטי לממשלה	נוכחות בדיון
עו"ד מרלין מזל	סגנית מנהלת המחלקה לתפקידים מיוחדים (בין-לאומי)	נוכחות בדיון
מוזמנים שונים		
פרופ' טליה איינהורן	חברה קבועה באקדמיה הבינ"ל למשפט השוואתי	נוכחות בדיון
עו"ד רועי שינדרון	משנה ליועץ המשפטי לממשלה לשעבר	נוכחות בדיון
אלי"ם מילי עו"ד פנינה שרביט ברוך	ראש תכנית משפט וביטחון לאומי	נוכחות בדיון
דניאל גרון	רח"ט ICC	נוכחות בדיון
עו"ד אדם וולפסון	מ"מ יועמ"ש למטה לביטחון לאומי	נוכחות בדיון
ע'	יועמ"ש מוסד	נוכחות בדיון
דרי' ערן שמיר בורר	רמ"ד ביטחוני משפטי-פצ"ר	נוכחות בדיון

נוכחות בדיון	יועמ"ש שב"כ	נ'
נוכחות בדיון	ס. מנהל משפט דיפלומטי ואזרחי	תמי קפלן
נוכחות בדיון	מתמחה	רועי אריאב
נוכחות בדיון	הפרקליטה הצבאית הראשית	אלופה יפעת תומר
נוכחות בדיון		מתן מחבר
נוכחות בדיון	רמ"ח דבל"א	סגן רוני קציר

נספח 3.ג

העתק הודעת טוויטר מיום 21.2.23

עמ' 53

9:26
WhatsApp ▶

twitter.com 🔒

הירשם כניסה

Yulia Malinovsky
@YuliaMalinovsky

יצאתי כעת מדיון חסוי של ועדת חוקה. ממה שניתן לומר מצטיירת תמונה מדאיגה לגבי השלכות של המחטף השלטוני על החוסן הלאומי של ישראל בזירה הבינלאומית. המון בעיות נפתרות בשקט מבלי להגיע לכותרות בזכות האמון לו זוכה מערכת המשפט. המחדל הוא שהמשלה לא קיימה אפילו דיון אחד על השלכות העומק.

5:03 אחה"צ · 21 בפבר' 2023 · 3,312 צפיות

194 אוהב 1 ציטוט 22 Reposts

📄 📖 📤 ⏪ ⏩

נספח 3.ד

העתק בקשה ליור ועדת חוץ וביטחון

22.2.23

עמ' 55

הכנסת

א' אדר תשפ"ג
22 פברואר 2023

לכבוד
יו"ר ועדת חוץ וביטחון
ח"כ יולי יואל אדלשטיין

שלום רב,

הנדון: בקשה לדיון דחוף

לאור ההתפתחויות הביטחוניות האחרונות במספר זירות ואובדן השליטה באתגרים הביטחוניים של מדינת ישראל, אנו מבקשים לקיים דיון דחוף במליאת הוועדה. בעת שאיומים מוחשיים עומדים לפתחנו, ראוי שיתקיים דיון רציני בנושא מידת ההיערכות והמוכנות של מדינת ישראל לעמוד מולם איתנה. אנו מסתכלים בצער על סדרי העדיפות הלקויים של ממשלת ישראל, אשר בתקופה נפיצה במיוחד ובמקביל לפרסומים על התקדמות אינטנסיבית של איראן בתכנית הגרעין- דוהרת לביצוע מהפכה משפטית שמחלישה ופוגעת בסולידריות בחברה הישראלית ובחוסנה הלאומי של ישראל, בביטחון ובכלכלה.

כאמור, אנחנו חברי הוועדה דורשים לקיים דיון דחוף בנושא.

בברכה,

ח"כ אורנה ברביבאי	ח"כ מאיר כהן	ח"כ אלעזר שטרן	ח"כ גדי איזנקוט
ח"כ מרב מיכאלי	ח"כ שרון ניר	ח"כ גדעון סער	ח"כ רם בן ברק

נספח 3.ה

העתק פנייה מיום 16.3.23 ליועמש

עמ' 57

16.03.2023

לכבוד:

היועצת המשפטית לממשלה, עו"ד גלי בהרב-מיארה

שלום רב,

הנדון: ההשלכות בזירה הבינלאומית בעקבות הרפורמה המתגבשת במערכת המשפט

ביום ה-21.02.2023 התקיים דיון חסוי של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת בנושא השפעתה של הרפורמה המתגבשת במערכת המשפט (להלן – הרפורמה) שמובילה הממשלה על סוגיות ביטחוניות, מדיניות ובינלאומיות (להלן – הדיון החסוי).

בדיון האמור, המשנה ליועצת המשפטית לממשלה לעניין משפט בין-לאומי, ד"ר גיל-עד נועם, אמר כי ההסדרים המוצעים ברפורמה מסירים בלמים ואיזונים מעל הכנסת והממשלה ומצמצמים את הביקורת השיפוטית על הרשות המבצעת והמחוקקת, ויש בהם בכדי לשנות את תפיסת המערכת המשפטית כמערכת עצמאית, מקצועית וא-פוליטית – וכי הדבר עלול להשליך על יכולתה של מדינת ישראל להתמודד עם אתגרי המערכת המשפטית הבינלאומית.

אני מוכרח לומר כי במהלך הדיון הצטיירה תמונה מדאיגה לגבי ההשלכות האמורות. עד היום אף חייל וקצין לא עמדו בפני דין בינלאומי בזכות מטריית ההגנה שמספקת מערכת המשפט בישראל. כעת, כאשר עצמאותה של מערכת המשפט נתונה בסכנה, ישנו סיכון הולך וגובר שאזרחי ישראל ששירתו בעבר ומשרתים בהווה יהיו חשופים להליכים משפטיים מצד בתי הדין הבינלאומיים.

לתדהמתי ולתדהמת חברי הכנסת שנכחו בדיון, התברר כי הממשלה לא קיימה ולו ישיבה אחת בנוגע להשלכות מהן הזהיר ד"ר נועם, וזאת כאשר כבר היום ישנם הליכים תלויים ועומדים בבתי הדין הבינלאומיים.

אני תוהה האם לאור חקיקת הבזק החפוזה בכל הנוגע לרפורמה, הממשלה מתעלמת מסיבוכים אפשריים ומסכנת את חיילי צבא-הגנה לישראל בעבר ובהווה בהעמדה לדין בינלאומי.

לאור הדברים החמורים לעיל, עולות שאלות כבדות משקל כגון: האם הממשלה קיימה דיון מעמיק לגבי הסוגייה הנ"ל ובסוגיות נוספות שעלו בדיון החסוי; והאם חלו תהליכים נוספים בזירה הבינלאומית ביחס לישראל מאז הדיון שהתקיים בכנסת, כאמור.

כחברת ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת וכאזרחית ישראלית, הנושא מדיר שינה מעיניי, ועל כן אבקש לקבל מענה לשאלות שהעליתי בפניך באופן בהול.

הכנסת
ח"כ יוליה מלינובסקי

בברכה,

חה"כ יוליה מלינובסקי

העתק:

המשנה ליועצת המשפטית לממשלה לעניין משפט בין-לאומי, ד"ר גיל-עד נועם

נספח 1.3

העתק הודעת טוויטר 23.3.23

עמ' 60

9:27
WhatsApp ▶

twitter.com 🔒

הירשם כניסה

... Yanir Cozin - יניר קוזין @yanircozin

פרסום | לקראת ביקור נתניהו בבריטניה, ראש המחלקה לפוליטיקה פנימית בשגרירות בריטניה, ג'ניפר קוק, נפגשה עם חברי אופוזיציה וביקשה לשמוע את דעתם על המהפכה המשפטית. קוק הביעה דאגה ממצב בו לבריטניה יהיה קשה להגן על חיילי צה"ל בבתי הדין הבינלאומיים אם כוחה של מערכת המשפט בישראל ייחלש.

📄 📖 📤 ⏪ ⏩

נספח 7.3

העתק מענה מיום 7.5.23 של עורך

דין נועם

עמ' 62

מדינת ישראל
משרד המשפטים
State of Israel
Ministry of Justice

המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט בין-לאומי) Deputy Attorney General (International Law)

תאריך: 7 מאי 2023
ט"ז אייר תשפ"ג
מספר: 7331

לכבוד:
ח"כ יוליה מלינובסקי
כנסת ישראל

שלום רב,

הנדון: מענה למכתבך בנושא "ההשלכות בזירה הבינלאומית בעקבות הרפורמה המתגבשת במערכת המשפט"

מכתבך ליועצת המשפטית לממשלה מיום 16.03.2023 הועבר לטיפול. עמדתה של היועצת המשפטית לממשלה באשר למהלכים המשפטיים המוצעים בתקופה האחרונה, לרבות ביחס להיבטי הדין הבין-לאומי, הוצגה במכתבה לשר המשפטים יריב לוין מיום 02.02.2023. בדבריי בפני ועדת חוקה, חוק ומשפט ציינתי שחוות הדעת של היועצת המשפטית לממשלה בעניין טיוטת תזכירי החוק שהעביר שר המשפטים, רלוונטיות גם להצעות החוק הדומות שנידונו בוועדה. עמדה מפורטת יותר בנושא הבין-לאומי הובאה על-ידנו בדיון חסוי שהתקיים בסוגיה בוועדת משנה. מעבר לכך, המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי – חוקתי), ליוותה את הדיונים בוועדת החוקה והתייחסה לרכיבים השונים בהסדרים שבהם דנה הוועדה. במכתבך שבנדון, את מבקשת לברר "האם הממשלה קיימה דיון מעמיק" בסוגיות שעלו בדיון החסוי של ועדת חוקה, חוק ומשפט בו השתתפתי. שאלה זו יש להפנות לגורמים האמונים על עבודת הממשלה בהקשרים אלה, ומוצע כי תפני בעניין הזה למזכירות הממשלה.

באשר לשאלתך האם ישנם "תהליכים נוספים בזירה הבין-לאומית ביחס לישראל מאז הדיון שהתקיים בכנסת", נציין כי נשאלו מספר שאלות הנוגעות להצעות החקיקה בפורומים בין-לאומיים בהם אנו נוטלים חלק. בין היתר, בארגון לשיתוף פעולה ולפיתוח כלכלי – OECD ובוועידת המדינות החברות באמנת האו"ם נגד שחיתות – UNCAC.

בברכה,

ד"ר גיל-עד נועם

המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט בין-לאומי)

העתק:

עו"ד גלי בהרב-מיארה, היועצת המשפטית לממשלה

עו"ד שרון אפק, המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (מנהל מערך ייעוץ וחקיקה)

עו"ד אביטל סומפולינסקי, המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-חוקתי)

עו"ד גיל לימון, המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-מנהלי)

נספח 3.ח

העתק פנייה מיום 8.5.23 למזכיר
הממשלה

עמ' 65

הכנסת
ח"כ יוליה מלינובסקי

08.05.2023

לכבוד:

מזכיר הממשלה, מר יוסי פוקס

שלום רב,

הנדון: ההשלכות בזירה הבינלאומית בעקבות הרפורמה המתגבשת במערכת המשפט

ביום ה-21.02.2023 התקיים דיון חסוי של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת בנושא השפעתה של הרפורמה המתגבשת במערכת המשפט (להלן – הרפורמה) שמובילה הממשלה על סוגיות ביטחוניות, מדיניות ובינלאומיות (להלן – הדיון החסוי).

בדיון האמור, המשנה ליועצת המשפטית לממשלה לעניין משפט בין-לאומי, ד"ר גיל-עד נועם, אמר כי ההסדרים המוצעים ברפורמה מסירים בלמים ואיזונים מעל הכנסת והממשלה ומצמצמים את הביקורת השיפוטית על הרשות המבצעת והמחוקקת, ויש בהם בכדי לשנות את תפיסת המערכת המשפטית כמערכת עצמאית, מקצועית וא-פוליטית – וכי הדבר עלול להשליך על יכולתה של מדינת ישראל להתמודד עם אתגרי המערכת המשפטית הבינלאומית.

בדיון שהתקיים, התברר כי הממשלה לא קיימה ולו ישיבה אחת בנוגע להשלכות מהן הזהיר ד"ר נועם, וזאת כאשר כבר היום ישנם הליכים תלויים ועומדים בבתי הדין הבינלאומיים.

בעקבות הדברים החמורים שעלו בדיון החסוי, פניתי ביום ה-16.03.2023 ליועצת המשפטית לממשלה, עו"ד גלי בהרב-מיארה, בבקשה לברר האם הממשלה קיימה דיון מעמיק לגבי הסוגייה הנ"ל ובסוגיות נוספות שעלו בדיון החסוי לאחר קיומו בכנסת?

במכתב התשובה שקיבלתי, התבקשתי על ידי ד"ר נועם לפנות למזכירות הממשלה, שכן ישנם גורמים בממשלה האמונים על עבודת הממשלה בהקשרים אלה, לדבריו.

לאור חשיבות הנושא, אבקש לדעת בהקדם האפשרי האם התקיימו דיונים בממשלה לאחרונה, מאז הדיון החסוי בכנסת, ובאיזה אופן, בנוגע להשלכות בזירה הבינלאומית בעקבות הרפורמה, ומהן המסקנות שעלו בעקבות הדיונים, שכן מדובר בנושא כבד-משקל בעל השלכות מרחיקות-לכת העלולות לסכן את מדינת ישראל, אזרחיה וחיליה בתחומים רבים.

בברכה,

חה"כ יוליה מלינובסקי

נספח 3.ט

העתק החלק הרלוונטי מהודעת

דוברות הכנסת מיום 22.2.23

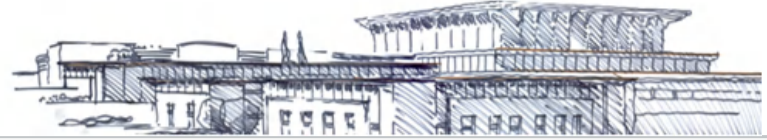
עמ' 67

הכנסת

- על הכנסת
- פעילות הכנסת
- חברי הכנסת
- חדשות
- כנסת לילדים

עמוד הבית « חדשות » הודעות הכנסת « ועדת החוקה התכנסה לדיון חסוי לבקשת ח"כ יואב סגלוביץ', במהלכו שמעה שורת גורמים משפטיים בכירים בהווה ובעבר, מגופים מדיניים וביטחוניים

חדשות הכנסת

22 בפברואר 2023, א' באדר תשפ"ג, בשעה 07:05

ועדת החוקה התכנסה לדיון חסוי לבקשת ח"כ יואב סגלוביץ', במהלכו שמעה שורת גורמים משפטיים בכירים בהווה ובעבר, מגופים מדיניים וביטחוניים

שתפו:

מוקדם יותר המשיכה הוועדה להכין לקריאה ראשונה את הצ"ח מטעמה - חוק יסוד: השפיטה - ביקורת שיפוטית על חקיקה רגילה. עיקר הדיון עסק בשאלה מהי "הוראה ששורינה בחוק יסוד", בהתאם לנוסח הצ"ח המגביל את הביקורת השיפוטית על חוקתיות של חקיקה ק למקרים בהם החוק "סותר בבירור הוראה ששורינה בחוק יסוד".

היו"ר ח"כ שמחה רוטמן: "במסמך ההכנה של הייעוץ המשפטי לוועדה הוצעו 3 אפשרויות - שבימ"ש יוכל לפסול חקיקה הסותרת כל חוק יסוד, גם אלו שלא שוריניו כלל וגם אלו שאושרו ברוב מקרי. אפשרות שניה - שבימ"ש יוכל לפסול חקיקה רק אם היא סותרת חוק ששוריין ב-61 ומעלה ח"כים, ואפשרות שלישית שבימ"ש יוכל לפסול חוק גם אם החוק כולל בתוכו פסקת הגבלה (שיריון מהותי). בעולם תיאורטי הייתי רוצה לקבוע שרק שריון ב-61, אבל בגלל שאני לא רוצה לבטל את האפשרות מביהמ"ש לפסול חוקים העומדים בסתירה לחו"י כבוד האדם וחירותו, אני מבקש שהמילה "ששורינה" תתייחס גם לשריון פורמאלי וגם לפסקת הגבלה (שיריון מהותי), שנכתבה במפורש בחוק היסוד. אני מבקש לדחות את מה שנקבע בפס"ד חירות שייצר מעין "פסקת הגבלה שיפוטית" ומאפשר לבימ"ש לפסול כל חוק גם על בסיס חוקי יסוד לא משורינים".

"אם תבוא הצעה שנעבור למודל "אי התאמה", ייתכן בכך נגביר את מעורבות בימ"ש במבנה החוקתי של ישראל אך ללא השוט של ביטול חוקים, שהוא נשק בלתי קונבנציונאלי. זה יותר בריא לדיאלוג בין הרשויות".*

*יועמ"ש הוועדה עו"ד ד"ר גור בליי: אם תאומץ הגישה לפיה יש ביקורת שיפוטית על הוראות בחוקי היסוד שנהנים משריון פורמאלי או מהותי אתה משאיר מחוץ למעגל הביקורת החוקתית את כל חוקי היסוד המשטריים שלא כוללים שריון פורמאלי או מהותי, כי אין בהם פסקת הגבלה. האפשרות הנוספת - שכל מה שבחוקי היסוד ישוריין, תואמת בעינינו יותר את התפיסה המשתקפת מהוראה אחרת ברפורמה, לפיה חוקי יסוד חסינים מביקורת שיפוטית, הוראה שמעניקה להם מעמד עליון**

ועדת החוקה המשיכה היום (ג') להכין לקריאה ראשונה את הצעת חוק יסוד: השפיטה (תיקון - חיזוק הפרדת הרשויות) - ביקורת שיפוטית על חקיקה. זהו הסדר נוסף מבין ההסדרים הכלולים בטיוטת הצעת חוק-יסוד: השפיטה שבהם דנה הוועדה. ההסדר המוצע, עוסק בביקורת שיפוטית על חקיקה, וכולל את הרכיבים הבאים:

הצבת דרישה שביטול חוקים, הגבלת תוקפם או שינויים ייעשו רק בבית המשפט העליון, בהרכב של כל שופטיו ובתמיכה פה-אחד; ורק אם "החוק סותר בבירור הוראה ששורינה בחוק יסוד", קביעת מנגנון להעברת שאלות חוקתיות לבית המשפט העליון; וקביעת מנגנון התגברות שיאפשר לרוב של 61 ח"כים "לחסן" מראש חקיקה מפני ביקורת שיפוטית עליה, גם כשהחוק עומד בניגוד לאמור בחוקי היסוד, וגם "להתגבר" בדיעבד על פסק דין של בית המשפט שקבע כי החוק אינו תואם את חוקי היסוד, וזאת למשך פרק זמן של עד שנה מסיום כהונת הכנסת שחוקקה את ההסדר המתגבר, ואם התקבלה החלטה בכנסת העוקבת - תוקפו יהיה קבוע, תוך קביעת החרגה ביחס לסעיפים מסוימים בחוק - יסוד: הכנסת אשר נדרש כיום רוב של 80 ח"כים לשינויים.

יו"ר הוועדה ח"כ שמחה רוטמן (הציונות הדתית): "אתם קוראים לא לולול ברגשות הציבור ואני אומר תפסיקו לולול באינטליגנציה של הציבור. בימים שאחרי מגילת העצמאות, למשך כחמש שנים, שופטים נבחרו ע"י הממשלה באישור הכנסת ולא היה רמז או דמיון לכך שבימ"ש יוכל לבטל חוקים. אפשר לדבר על חשיבות בג"ץ, ואני חוזר ופונה ליועמ"ש הוועדה, שאם במה שאנחנו עושים יש אפשרות שבימ"ש לא יוכל לפסוק פסקי דין כמו אליס מילר ודנילוביץ' או קול העם, שירים דגל. אנחנו רוצים שציון במשפט תיפדה כי המשפט חשוב לכולנו ובימ"ש חשוב לכולנו אך אנחנו רוצים שלא יחוקק ולא ימשול. אנחנו לא באים לפגוע בתפקידה של האופוזיציה אך יש לזכור שתפקידה הוא להישמע ולא למשול".

נספח 3.1

העתק מכתבו מיום 28.6.23 של
מזכיר הממשלה

עמ' 70

מזכיר הממשלה

ירושלים, ט' בתמוז התשפ"ג
28 יוני 2023

לכבוד

ח"כ יוליה מלינובסקי

כנסת ישראל

שלום רב,

הנדון: מכתבך מיום 8.5.23 בנושא "ההשלכות בזירה הבינלאומית בעקבות הרפורמה המתגבשת במערכת המשפט"

בהתייחס למכתבך, אתכבד להשיבך כדלקמן:

1. בפתח דבריי אדגיש, כי ממשלת ישראל מאמינה בעקרון העל של הפרדת רשויות, וזאת לצורך השמירה על הדמוקרטיה ועל חירויות הפרט והכלל. בשל האמור לעיל, ממשלת ישראל מכח סמכותה כרשות מבצעת, אינה מתערבת בעבודתה של הרשות המחוקקת ובפרט בזו של ועדת חוקה ומשפט של הכנסת.
2. באשר לטיעונך בדבר קיום דיון חסוי בועדת חוקה חוק ומשפט בתאריך 21.2.2023 אשר עסק בנושא הנדון בהיבטים בטחוניים, מדיניים ובינלאומיים, אציין כי לא הובאה בפני הממשלה כל דו"ח בנושא ואף לא נמסר לנו שדיון כזה התקיים, וממילא איני יכול להתייחס לטיעונייך באשר לדברים שכביכול נאמרו באותו דיון חסוי.
3. למותר לציין, כי הממשלה אינה מקיימת דיונים על סמך מכתבים של חברי כנסת מהאופוזיציה שטוענים טענות על דברים שנאמרו בדיון חסוי ועלום שהתקיים בכנסת ולא בממשלה.
4. נזכיר כי הרפורמה המשפטית המקודמת ע"י הקואליציה, כוללת נושאים אשר במשך שנים רבות דובר על הצורך לתקן אותם כולל מצד משפטנים בכירים באקדמיה ושופטים בדימוס. בהקשר זה אזכיר כי הוגשו הצעות חוק רבות במשך השנים אשר היו מרחיקות לכת יותר מתצעות החוק דהיום, ע"י מפלגות ישראל ביתנו ותקווה חדשה, אף הן ראו צורך משמעותי בקידום אותה רפורמה בדיק.
5. באשר לנטען בסיפא למכתבך כי יתכן וישנן השלכות בזירה הבינלאומית, הרי שעמדת הקואליציה היא שאין ברפורמה המשפטית משום פגיעה כלשהי בדמוקרטיה הישראלית אלא להיפך היא תחזק אותה.

מזכיר הממשלה

6. ידגש בהקשר זה, כי דירוג האשראי של מדינת ישראל נשאר על כנו. חברת הדירוג "פיץ" אישרה מחדש את דירוג האשראי של מדינת ישראל ברמה של A+ והותירה את תחזית הדירוג על 'יציבה'. האישור הזה מגיע למרות האינפלציה הגלובלית ועליות הריבית המאיטות את הכלכלה בישראל ובעולם. חברת "SP" אף היא תשאירה את דירוג האשראי של מדינת ישראל על כנו ללא שינוי וחברת "מודי'ס" דירגה את הדירוג כיציבה.

7. בסיכומו של עניין, אני מוצא לנכון להפנותך לדברי יו"ר מפלגתך, חה"כ אביגדור ליברמן אשר ראה את הצורך החשוב לקדם רפורמה משפטית ובתאריך 15.4.2018 ציין כך: "מגבה את ראש הממשלה בתוכניתו לערוך שינוי ביחסים בין בית המשפט העליון והכנסת. מיומה הראשון של ישראל ביתנו אנו דורשים להחזיר את המנדט לנבחרי הציבור שנבחרו בבחירות. כעת נוצרה הזדמנות לתיקון, אני מקווה שהיא תמומש".

בברכה,

יוסי פוקס

מזכיר הממשלה

נספח 3.י"א

העתק פנייתו מיום 26.6.23 של חבר

כנסת קריב

עמ' 73

ז' תמוז תשפ"ג
26 יוני 2023

לכבוד:
עו"ד שגית אפיק
היועצת המשפטית לכנסת

גברתי,

**הנדון: קביעת קווים מנחים לשימוש בסעיף 80 לתקנון הכנסת והבטחת דיון ראוי וממצה בוועדת החוק בהצעת חוק-
יסוד: השפיטה (תיקון – עילת הסבירות).**

סעיף 80 לתקנון הכנסת מסמיך את ועדת הכנסת, את ועדת החוקה חוק ומשפט ואת הוועדה לענייני ביקורת המדינה ליזום הצעות חוק מטעמן בנושאים שונים המנויים בסעיף. יחד עם זאת התקנון אינו מפרט את הליך גיבוש הצעות החוק מטעם ועדות הכנסת ואינו קובע לו מסמרות. שתיקה זו של התקנון יוצרת פער גדול בין הליכי החקיקה של הצעות חוק ממשלתיות, אשר עוברות תהליך "פנים ממשלתי" משמעותי, הכולל בין השאר פרסום של תזכיר החוק להערות הציבור (בהתאם להנחיות היועמ"ש לממשלה). פער זה מצוי, באופן מובהק עוד יותר, גם בין הצעת החוק מטעם הוועדה להצעת חוק פרטית, הדורשת הנחה מוקדמת על שולחן הכנסת, הליך של קריאה טרומית והכנה לקריאה ראשונה באחת מוועדות הכנסת.

יתכן ושתיקתו של התקנון בעניין הנדון נובעת מן העובדה כי עד לאחרונה נעשה שימוש מצומצם מאד בהליך חקיקה מיוחד וחריג זה; עם זאת, שתיקה זו אינה יכולה להתפרש כפטור גורף מהחובה לקיים דיון ממצה ומשמעותי, בו מונח בפני חברי הוועדה כל המידע הנדרש להם וניתנת להם, לכלל חברי הכנסת, לנציגי משרדי הממשלה ויתר רשויות השלטון ולנציגי הציבור, האקדמיה והחברה האזרחית הזדמנות ראויה לגבש את עמדתם ולהציג אותה בוועדה.

קיומו של דיון מעין זה, המתנהל ביישוב דעת ואשר נפרש על פני רצף מספק ומשמעותי של דיונים, מהווה תחליף הכרחי לפרקי הזמן המטרימים את ההצבעה והדיון בהצעות חוק ממשלתיות (פרסום התזכיר להערות הציבור והליך גיבוש עמדות משרדי הממשלה) והצעות חוק פרטיות (חובת ההנחה ושלב הקריאה הטרומית וההכנה לקריאה ראשונה).

חובה זו מקבלת משנה תוקף מן העובדה שבמסגרת הליך חקיקה ייחודי זה מונחת על שולחן הכנסת הצעת חוק מטעם הוועדה, ולא מטעמו של יו"ר הוועדה. עובדה זו מחייבת מצוי משמעותי של הדיון בטרם הבאת ההצעה לקריאה ראשונה בשם הוועדה כולה, ושימת דגש מיוחד על העמדת כלל המידע הנדרש לחברי הוועדה בטרם תוכרע השאלה האם הוועדה מבקשת להניח הצעה על שולחנה של הכנסת.

לאור עקרונות אלו, שכולי תקווה שהינם מקובלים עליך, אבקש להתריע על אופי הדיון המתקיים ביומיים האחרונים בוועדת חוקה חוק ומשפט בהצעת החוק הנדונה. על פי המסתמן, יו"ר הוועדה, ח"כ רוטמן, מבקש לסיים את הדיון בהכנת ההצעה מטעם הוועדה בימים הקרובים ולהביאה להצבעה במליאת הכנסת כבר בשבוע הבא. אם כוונה זו תצא אל הפועל, הצעת החוק מטעם הוועדה תוכן במספר מצומצם של דיונים, המתנהלים ברצף, ללא מתן שהות ראויה לחברי הכנסת לגבש עמדה, להיוועץ, לקיים דיונים עם גורמי מקצוע ולהחליף דעות. בהקשר זה יצוין כי הוועדה כלל לא קיימה דיון עקרוני מקדים, האם ראוי שנושא זה כלל יקודם באמצעות הצעת חוק מטעם הוועדה. תוצאתה של עובדה זו היא אחת – חבר הכנסת רוטמן מקדם הצעת חוק פרטית, במסווה של הצעת חוק מטעם הוועדה, תוך עקיפה כוחנית ומופגנת של שלבי החקיקה המאפיינים הצעת חוק פרטית. בנוסף אציין כי למיטב ידיעתי, יו"ר הוועדה שהניח על שולחן הוועדה את ההצעה, יוצא לשליחות מטעם הכנסת מעבר לים (דבר ראוי וחשוב כשלעצמו), כך שהוא לא ינכח בדיון השלישי בהצעת החוק שנכתבה על ידו ומקודמת על ידו.

ח"כ הרב גלעד קריב
MK Rabbi Gilad Kariv

עובדה זו מעצימה את תחושת החיפזון, חוסר הרצינות וחוסר המיצוי של הליכי ההכנה המתוכננים של הצעת החוק לקריאה ראשונה.

אבקש להדגיש כי בדיונים שנערכו ביומיים האחרונים בהצעת החוק, בקשו חברי האופוזיציה בוועדה הנחת סקירות מפורטות בעניינה של הצעת החוק, ובכללן – ניתוח פסקי הדין בעשור האחרון בהן נפסלו החלטות מדיניות של הממשלה או אחד משריה על בסיס עילת הסבירות, וניתוח מקומה של עילת הסבירות בדין המנהלי של המדינות הדמוקרטיות השונות. אזכיר כי ניתוחים מסוג זה, לרבות חוות דעת מקיפות של מרכז המחקר והמידע של הכנסת ושל הייעוץ המשפטי לוועדה, הונחו לפנינו בדיונים שהתקיימו בהצעות השונות לרפורמות משפטיות בכנסת הקודם.

לאור כל האמור לעיל, אבקשך להתערב בהליך החקיקה החפזו המתנהל בימים אלו בוועדת החוקה באופן שיבטיח מיצוי מלא של הדיון בהצעת החוק, לפני הכרעת חברי הוועדה האם ראוי לקדמה כהצעה מטעם הוועדה, ותוך הבטחת יכולתם של חברי הוועדה לקבל את המידע הנחוץ והסקירות המקצועיות הנדרשות לפני ההצבעה בוועדה. פשיטא לשיטתי, כי הצבעה על הצעת החוק בוועדה ובמליאה בשבוע הבא חותרת באופן יסודי תחת חובת הדיון הראוי בהצעות חוק מטעם וועדות הכנסת.

בנוסף, לנוכח השימוש התכוף והחריג של יו"ר הוועדה בהליכי החקיקה על פי סעיף 80 לתקנון – אבקשך לשקול גם פרסום הנחיות מחייבות לתהליך חקיקה על פי סעיף זה, באופן שיטמיע בהליך חריג זה את אותם העקרונות המיושמים בהליכי החקיקה האחרים בכנסת ישראל.

בברכה ובתודה,

ח"כ הרב גלעד קריב

העתקים

ח"כ שמחה רוטמן - יו"ר ועדת חוקה, חוק ומשפט
ד"ר גור בליי – יועמ"ש ועדת חוקה חוק ומשפט

נספח 3.י"ב

העתק בקשה מיום 11.7.23 ליושב

ראש הועדה

עמ' 76

כ"ב תמוז תשפ"ג 11 יולי 2023

לכבוד
ח"כ שמחה רוטמן
יו"ר ועדת חוקה חוק ומשפט

שלום רב,

הנדון: המשך הדיון בהצעת החוק לביטול עילת הסבירות

לנוכח כוונת הקואליציה להביא את הצעת חוק יסוד: השפיטה (תיקון – עילת הסבירות) לקריאה ראשונה בכנסת היום, 10 יולי 2023, נבקש להציג לפניך את עמדתנו ביחס להמשך הדיונים בהצעת החוק בוועדה במסגרת ההכנה לקריאה שניה ושלישית.

כפי שהתרענו במהלך דיוני ההכנה לקריאה ראשונה, הצעת החוק נדונה בוועדה באופן בלתי ממצה, הגובל לטעמנו במחטף פרלמנטרי של ממש. ענין זה מתחדד לנוכח העובדה שמדובר בהצעת חוק המוגשת מטעם הוועדה בהתאם להוראות סעיף 80 לתקנון הכנסת – באופן שייתר הליכים מקדמיים כדוגמת פרסום תזכיר לציבור, תקופת המתנה מההנחה על שולחן הכנסת, קריאה טרומית ועוד המתקיימים בהליכי חקיקה של הצעות חוק מטעם הממשלה או הצעות חוק פרטיות.

בצד ההתראה הכללית נגד המשך הליך החקיקה החפוז והלא ממצה, נבקש כי במסגרת הדיונים בהכנה לקריאה שניה ושלישית יוזמנו הגורמים הבאים, להצגת עמדתם ביחס להשלכות אפשריות של החקיקה:

- החשכ"ל והיועמ"ש משרד האוצר.
- יועמ"ש משרד הביטחון.
- נציב שירות המדינה והיועץ המשפטי של הנציבות.

הזמנתם של גורמים אלו מתבקשת לנוכח ההשפעה המשמעותית של החקיקה הנדונה על סוגיית המינויים והפיטורים בשירות הציבורי, ועל החלטות הנוגעות להקצאות תקציבים, התקשרויות של המדינה, מכרזים והליכים נוספים בעלי השלכה תקציבית ובעלי השפעה אפשרית גם על סוגיות של ביטחון המדינה.

בנוסף נבקש להציג בפני הוועדה את רשימת הסמכויות שהואצלו על ידי על ידי הממשלה ושריה לגורמים מקצועיים במשרדי הממשלה השונים וביחידות הסמך הממשלתיות במהלך העשור האחרון בהתאם לסעיפים 33 ו-34 לחוק יסוד הממשלה וסעיף 10(ב)(12) ו-13 לחוק הממשלה. הצגת רשימה זו נדרשת לאור ההבהרה החד משמעית של יו"ר הוועדה, יוזם החוק, לפיה הצעת החוק תחול גם על החלטות של שר שהתקבלו בעקבות ביטול אצילת סמכויות או נטילת סמכויות מהדרג המקצועי.

אציין כי במקביל פנינו בבקשה למרכז המידע והמחקר של הכנסת להציג סקירה משווה בנושא הליכי אישור מינויים בשירות הציבורי במדינות דמוקרטיות ברחבי העולם, ואנו מצפים להצגתה בפני הוועדה.

נדגיש כי ההיענות לבקשות אלו היא מרכיב הכרחי בקיומו של דיון ראוי ורציני בהצעת החוק להכנתה בקריאה שניה ושלישית. ענין זה מקבל משנה תוקף מהבחירה לקדם את ההצעה כהצעת חוק מטעם הוועדה.

בברכה,

ח"כ גלעד קריב
ח"כ יואב סגלוביץ'
ח"כ קארין אלהרר
ח"כ מתן כהנא

ח"כ יוליה מלינובסקי
ח"כ מנסור עבאס
ח"כ עופר כסיף
ח"כ אורית פרקש הכהן

העתקים

עו"ד שגית אפיק – יועמ"ש הכנסת

מר איל קאופמן – מנהל הוועדה

עו"ד ד"ר גור בליי – יועמ"ש הוועדה

נספח 3.י"ג

חלקים רלוונטיים מפרוטוקול
13.7.23 ועדת חוקה חוק ומשפט

עמ' 79

היו"ר שמחה רוטמן:

בגדול הייתי מאוד רוצה שכל מי שלא הזדמן לו לדבר במהלך השבוע ידבר, ודאי ראש וראשונים לדבר לגופו של עניין חברי הכנסת ולכן אני אתן להם לדבר ראשונים.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

בוא נקבע שעה כי בסוף יש לנו עוד כמה דברים לעשות.

היו"ר שמחה רוטמן:

אני רוצה שכל מי שיבוא היום וירצה לדבר, יוכל לדבר. אם אתה שואל אותי, אני לא מעריך שהדיון יימשך הרבה מעבר לשעה 00:17-18:00 ויכול להיות שישתיים עוד קודם לכן.

קארין אלהרר (יש עתיד):

אבל קבעת דיון ביום ראשון. שלא תושיב אותנו כאן כל היום. יש לנו עוד משימות.

היו"ר שמחה רוטמן:

קארין, תודה.

קארין אלהרר (יש עתיד):

לא, לא תודה.

גלעד קריב (העבודה):

מתי אמורים להגיע האנשים הנוספים שביקשנו שיגיעו?

קארין אלהרר (יש עתיד):

מה עם היועץ המשפטי של משרד הביטחון והמשרד לביטחון פנים?

היו"ר שמחה רוטמן:

חברים, תודה רבה. שאלות והצעות לסדר תמו.

קארין אלהרר (יש עתיד):

אני שואלת שאלה כדי לקבל תשובה ולא כדי לזרוק שאלה לחלל האוויר.

היו"ר שמחה רוטמן:

איל, אתה רוצה להגיד לפרוטוקולו בבקשה.

איל קופמן:

אנחנו הזמנו יועצים משפטיים ממגוון משרדי ממשלה ועוד גורמים נוספים בהתאם למכתב של חבר הכנסת קריב.

גלעד קריב (העבודה):

של כולנו.

איל קופמן:

נכון. חלק הגיעו. נמצא כאן היועץ המשפטי של משרד האוצר, עורך דין אסי מסינג. חלק עדיין לא הגיבו וחלק גם ציינו שהם לא יגיעו.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

נשב עם איל בנפרד ונוסיף אנשים לרשימה.

היו"ר שמחה רוטמן:

אתה יכול לשבת עם מי שאתה רוצה בנפרד.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אתה רוצה שאני אגיד את זה כאן?

היו"ר שמחה רוטמן:

לא.

קריאה:

מוותר לדעת מי לא רצו להגיע?

היו"ר שמחה רוטמן:

חברים, תודה.

איל קופמן:

לא אמרנו שלא רוצים.

היו"ר שמחה רוטמן:

אמרו שלא יגיעו היום.

קארין אלהרר (יש עתיד):

לא היום או לא בכלל?

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אתה לא היית קשוב למה שאמרתי.

היו"ר שמחה רוטמן:

יואב, אתה לא ברשות דיבור כרגע. מה קורה?

קארין אלהרר (יש עתיד):

הבעיה היא שאנחנו אף פעם לא ברשות דיבור.

היו"ר שמחה רוטמן:

לא נכון. אני רוצה לתת לכם רשות דיבור. אתם צועקים כדי שאני לא אתן לכם רשות דיבור.

היו"ר שמחה רוטמן:

קארין, אמרתי לך, העלית נקודה נכונה. אני אומר לך בכנות שכרגע אין לי פתרון. אם יש כאן אנשים שרוצים להתייחס אליה, אני חושב שיש כאן אפילו מישהו מאוד מנוסה שאולי ירצה להתייחס אליה גם מניסיונו כיועץ משפטי במשרד האוצר.

גלעד קריב (העבודה):

איזה מזל שהאופוזיציה הזמינה אותו.

היו"ר שמחה רוטמן:

איזה מזל שהזמנתם אותו. אני הזמנתי אותו אחר כך פעמיים.

גלעד קריב (העבודה):

כי אתה יודע לקלוט רעיונות טובים מהאופוזיציה. חבר הכנסת רוטמן יודע לקלוט רעיונות טובים מהאופוזיציה. חבל שהוא לא עושה את זה הרבה יותר.

קארין אלהרר (יש עתיד):

נקודה נוספת שבשלה ביקשתי את היועץ המשפטי של משרד הביטחון. ישראל לא חיה בוואקום. הביטול של עילת הסבירות, הביקורת השיפוטית בעניין הזה עשויה להיות בעייתית גם בהיבט הדין הבין-לאומי. יש כרגע הליכים פתוחים כנגד ישראל. הביטול של עילת הסבירות גם הוא משפיע. הייתי שמחה אם אתה היושב ראש יודע לתת מענה על זה. הייתי שמחה שתיתן אותו. אם לא, אני מאוד מבקשת לקבל התייחסות של היועץ המשפטי של משרד הביטחון.

הדבר האחרון, הערה פרוצדורלית אבל גם מאוד מתקשרת עם ביטול עילת הסבירות. ב-20 ביוני שלחנו לך מכתב, שליש מחברי הוועדה, שמבקש לכנס את הוועדה לעניין החוסר בשופטים.

היו"ר שמחה רוטמן:

כן. אני מודיע ובעזרת השם כמובן אני לא יודע האם נספיק לעשות את זה לפני היציאה לפגרה או במהלך הפגרה, כמובן בתיאום איתכם כי לא קובעים בקשה בלי תיאום, או מיד לאחריה. אני אקיים דיון בנושא הזה.

ארז מלול (ש"ס):

קיימנו.

קארין אלהרר (יש עתיד):

לא קיימנו, מלול. אל תגיד לי מה קיימנו.

היו"ר שמחה רוטמן:

כן קיימנו.

קארין אלהרר (יש עתיד):

לא על בקשתי.

היו"ר שמחה רוטמן:

לא על בקשתך. הנושא הזה עלה בחלק מהדיונים שלנו.

היו"ר שמחה רוטמן:

חבר הכנסת שמחה רוטמן, אני קורא אותך לסדר על זה שניסית להדליק את חברת הכנסת מיכל שיר.

קארין אלהרר (יש עתיד):

רוטמן, לא ענית לי לגבי הדין הבין-לאומי. מתי יבוא היועץ המשפטי למשרד הביטחון?

גלעד קריב (העבודה):

ביקשנו.

היו"ר שמחה רוטמן:

ביקשתם.

מיכל שיר סגמן (יש עתיד):

איזה יועץ משפטי למשרד הביטחון. קארין, לא מעניין אותם שום דבר. שתישרף ארצות הברית, שיהיה בית המשפט הבין-לאומי בהאג.

היו"ר שמחה רוטמן:

מיכל, אני קורא אותך לסדר פעם שלישית.

מיכל שיר סגמן (יש עתיד):

שיהיה הכול. מה אכפת להם? המדינה נשרפת מתחת לאף שלהם וזה לא מזיז להם.

היו"ר שמחה רוטמן:

מיכל, אני קורא אותך לסדר פעם שלישית.

מיכל שיר סגמן (יש עתיד):

מה זה אומר?

היו"ר שמחה רוטמן:

שאת צריכה לצאת.

קארין אלהרר (יש עתיד):

אפשר שהיועץ המשפטי לוועדה יתייחס?

היו"ר שמחה רוטמן:

אסי יתייחס לדברים שדיברנו במיוחד בתקופת בחירות. אני אמרתי גם לפרוטוקול שאם אתם מבקשים, אפשר. אני לא חושב – אולי גם אין לי סמכות אבל גם אם הייתה לי סמכות – שאני צריך להביא להם צו הבאה. אם הם חושבים שיש להם מה להגיד, הם באים ואומרים.

קארין אלהרר (יש עתיד):

אפשר לשמוע את היועץ המשפטי לוועדה?

גלעד קריב (העבודה):

אפשר לדעת מה הייתה התשובה של היועץ המשפטי למערכת הביטחון? הוא מגיע או לא?

היו"ר שמחה רוטמן:

גלעד, זה לא עובד כך. תודה רבה. ארז, בבקשה.

ארז מלול (ש"ס):

אני אדבר בהקשר לדברים שאסי אמר בוועדה. יש כאן הרבה נושאים לדבר בהם, לענות בהם ולהתפלפל בהם אבל ניקח רק את הנושאים שעלו כאן.

היועץ המשפטי של משרד האוצר היה כאן.

היו"ר שמחה רוטמן:

הוא עדיין כאן.

ארז מלול (ש"ס):

כשהוא היה. הוא הציג טיעונים שלדעתי הם עלבון לציבור ואני אסביר. זה עלבון לאינטליגנציה של כל החברים כאן. הוא סיפר שצמצום עילת הסבירות על פי מתווה השופט סולברג יאפשר לשר לפטר מתי שיחפוץ כל ראש אגף ללא בקרה, להשתלט על הסמכויות שלו, למנות אנשים לא מוכשרים ולא ראויים. מעבר לזה, זאת סתם גרימת בהלה בקרב הציבור והוצאת שם רע ולגרום להסתה. אבל מר מסינג, היועץ המשפטי למשרד האוצר, התעלם מכך שכאילו אין עוד עילות בבית משפט, עילות חוקתיות, על פי הפסיקה אלא יש רק את עילת הסבירות ואין עוד עילות שישארו בידי בית המשפט לדון בנושאים האלה.

הוא הראה זלזול בנו כנבחרי ציבור, כאילו אנחנו רוצים למנות אנשים לא ראויים.

קארין אלהרר (יש עתיד):

זה אף פעם לא קרה לכם.

ארז מלול (ש"ס):

וכי יעלה על דעתך אסי ששר במשרד האוצר שלדעתי הוא משרד הכי מורכב במדינה ימנה אנשים לא מוכשרים ולא ראויים כדי ליפול בתפקידו?

גלעד קריב (העבודה):

כן.

היו"ר שמחה רוטמן:

חברים, נא לא להפריע לארז מלול. הוא התאפק ממש בגבורה לא להפריע לכם.

ארז מלול (ש"ס):

אין גבול לשקר. מלבד זה שיש ועדת מינוי ויש כשירות של פקידים. רק להזכיר לכם שהיה כאן יועץ שר - - -

גלעד קריב (העבודה):

בראון תמורת חברון, זוכר משהו?

קארין אלהרר (יש עתיד):

למה שמענו כאן את דעתה של פרופסור איינהורן במשך שבועות?

היו"ר שמחה רוטמן:

אני חייב לומר שיואב דותן לא דיבר במשך הזמן הזה. הוא דיבר בלי כל מגבלת זמן. מומחה מספר אחת לסבירות בארץ. פרידמן לא דיבר כל כך הרבה זמן וכך גם אחרים.

גלעד קריב (העבודה):

אז מה?

היו"ר שמחה רוטמן:

גלעד, אז מה? אני באמת לא מצליח להבין. אני חושב שאתם עושים נזק אדיר לאי הפוליטיות של הייעוץ המשפטי. באמת, להשתמש בייעוץ המשפטי כסטטיסטיים בהצגה שלכם. להפוך אותם לסטטיסטיים בפיליבסטר, זה בעיניי זה באמת עשייה פוליטית.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

איזה פיליבסטר? על מה אתה מדבר? יגיעו לכאן כל היועצים המשפטיים של משרדי הממשלה, כולל משרד הביטחון והצבא. כולם יגיעו. הם כולם יגיעו כי זה התהליך הנכון להתנהל בוועדה. אתה צריך להתרגל לזה.

היו"ר שמחה רוטמן:

תודה רבה. גלעד, בבקשה, שאלות. שקט בבקשה.

קארין אלהרר (יש עתיד):

מה שקט? יותר טוב לשמוע את פרופסור איינהורן?

היו"ר שמחה רוטמן:

חברת הכנסת קארין אלהרר, אני קורא אותך לסדר.

קארין אלהרר (יש עתיד):

די כבר.

גלעד קריב (העבודה):

אתה מסכים שאני אומר גם לך משפט אחד לפני שתי השאלות?

היו"ר שמחה רוטמן:

לא. אני מבקש שתשאל את אסי שתי שאלות ממוקדות.

קארין אלהרר (יש עתיד):

למה הדיון הזה? סתם הצגה.

היו"ר שמחה רוטמן:

לא. הדיון הזה הוא ממש לא ההצגה.

אביעד בקשי:

זאת אומרת, הוא אומר שגורמים נבחרו ציבור צריכים לקבל חסינות מלאה, אחרי שאמרנו את כל זאת, הוא אומר שהגורמים שאינם נבחרו ציבור, גם ביחס אליהם זה צריך להיות, אני מצטט את המילים שאני זוכר בעל פה, רק כאשר כלו כל הקיצין.

היו"ר שמחה רוטמן:

מצוין.

אביעד בקשי:

לגבי השאלה שלך חברת הכנסת אלהרר ביחס לסבירות והגנה על חיילי צה"ל משיפוט בין-לאומי. אירועים של שיפוט בין-לאומי לפי דיני לחימה, לא נוגעים לעילת הסבירות.

קארין אלהרר (יש עתיד):

גם.

אביעד בקשי:

זאת אומרת, כאשר יש אירוע של פגיעה בזכויות אדם, עילת הסבירות לא מעלה ולא מורידה ביחס אליה. הסיפור של חשיפת חיילי צה"ל לשיפוט בין-לאומי מבוסס על זה שיש פגיעה בעקרון המשלימות. זאת אומרת, המדינה לא מקיימת שיפוט פלילי לחיילים שמבצעים פשעי מלחמה ולכן זה הדבר - - -

היו"ר שמחה רוטמן:

בשנייה שאנחנו עוסקים במינהלי, בכלל החוק לא רלוונטי. החוק הזה עוסק במינהלי. לא בפלילי ולא באזרחי.

קארין אלהרר (יש עתיד):

אבל זה לא נכון.

היו"ר שמחה רוטמן:

אני שואל את ד"ר בקשי.

אביעד בקשי:

כל עוד נשמר חופש הפעולה, ובהזדמנות הזאת אני חייב להסתייג מאיזושהי כוונה שיש בקואליציה לחוקק חוק חסינות של חיילים מפני שיפוט על פעילות מבצעית - - -

היו"ר שמחה רוטמן:

פלילית.

אביעד בקשי:

פלילית. כל עוד אני לא פוגע בחופש הפעולה של התביעה בשיפוט פלילי כלפי פשעי מלחמה, אז אני בכלל לא מתחכך עם ה- - -

גור בליי:

בגדר ההפרדה למשל זה היה - - -

היו"ר שמחה רוטמן:

גדר ההפרדה בכלל לא קשורה למשלימות.

גור בליי:

נכון.

היו"ר שמחה רוטמן:

אבל זה מה שהוא אמר.

גור בליי:

הוא אמר שבפן של המשפט הבין-לאומי זה רק המשלימות.

קארין אלהרר (יש עתיד):

זה לא נכון.

היו"ר שמחה רוטמן:

לא, גם.

גור בליי:

רק המשפט המינהלי.

היו"ר שמחה רוטמן:

סליחה, אני לא דובר שלו אבל קודם כל לחדד מה שהוא אמר. הוא אמר שעיקרון המשלימות קשור למשפט הפלילי ולא למשפט המינהלי.

קארין אלהרר (יש עתיד):

אבל גם למשפט המינהלי.

היו"ר שמחה רוטמן:

לא. זה את אומרת אבל קודם נבין מה אומר האדם.

אביעד בקשי:

גור, אני דיברתי על הסכנה של שיפוט חיילי צה"ל. חיילי וקציני צה"ל. גדר ההפרדה זה לא שיפוט של חיילי וקציני צה"ל.

גור בליי:

העצמאות של המינוי של הפצ"ר למשל, זה פן עקיף של הדבר הזה.

אביעד בקשי:

אני מבין שהזמן כאן הוא נורא קצר.

היו"ר שמחה רוטמן:

זה פותח. קארין, אני קורא אותך לסדר.

אביעד בקשי:

אני רק יכול לומר שהטענות לגבי אופן מינוי היועצים המשפטיים, כשאתה משווה את זה למדינות, אנחנו מדברים על משפט בין-לאומי, מה יבואו אלינו בטענות, מדינות בהן ראש התביעה הכללית מפוטר על ידי הנשיא בהודעת ווטסאפ?

גור בליי:

יש סיטואציה שונה.

היו"ר שמחה רוטמן:

הדיון הזה, חשוב ככל שיהיה, לא רלוונטי. האמירה של ד"ר בקשי הייתה בנוגע למשפט הפלילי והמשלימות שלו. אפשר בבקשה להתקדם?

אביעד בקשי:

לגבי הדברים של ד"ר פוקס בנוסח הנוכחי שבפנינו. אני רוצה להדגיש את ההבחנה בין חוסר שימוש בסמכות לבין קבלת החלטה שלילית. אלה שני דברים שונים. מה שבעצם כתוב כאן זה שהחלטה, כל החלטה, לרבות בענייני מינויים או החלטה להימנע מהפעלת כל סמכות. אם לא הייתה כל החלטה בכלל, פשוט לא מטפלים בזה בכלל, עדיין נשארת העילה הפרוצדורלית, תהליכית, לבוא ולומר תידרשו לסיפור ותקבלו החלטה, אדוני שר הפנים קבל החלטה האם להפעיל שעון קיץ או לא. פסק דין אשקר. אבל אם שר הפנים נדרש להחלטה וקיבל החלטה שלילית, זאת אומרת, החלטה שלא להפעיל שעון קיץ, שם באמת לא תהיה לו ביקורת סבירות.

עמיר פוקס:

זה היה נכון לפי הנוסח הקודם אבל הנוסח עכשיו אומר כל הימנעות מפעולה.

היו"ר שמחה רוטמן:

החלטה להימנע

אביעד בקשי:

החלטה להימנע. זאת החלטה. זאת לא אי החלטה.

היו"ר שמחה רוטמן:

זה מה שכתוב. החלטה להימנע מהפעלה. אם הוא לא מקבל החלטה, אז אומרים לו קבל החלטה. אבל אם הוא מחליט להימנע, זכותו להחליט להימנע.

גור בליי:

מה זה להחליט להימנע?

היו"ר שמחה רוטמן:

הפעלת שיקול דעת.

אביעד בקשי:

כשראש ממשלה מקבל החלטה שלא לפטר שר מסוים למרות שההחלטה הגיעה לפתחו והתגובה שלו היא שהוא החליט שלא, אז זאת החלטה.

היו"ר שמחה רוטמן:

אם הוא לא דן... חובה להפעלת שיקול דעת וזאת עילה אחרת. תודה.

היו"ר שמחה רוטמן:

שוחד בחירות זה שיקול זר. אני חושב שבית המשפט והיועצים המשפטיים הם לא הגורם המתאים לעשות זאת. אחרי בחירות, אמרתי שהייתי יכול לחשוב על מנגנון שמעביר את זה לכנסת, משהו דומה למה שדיברנו על הסכם הגז. דיברנו על זה והתייחסו לזה. אני לא יודע מה נעשה עם זה, אם בכלל.

קארין אלהרר (יש עתיד):

וההבחנה של סולברג?

היו"ר שמחה רוטמן:

גלעד יצא אבל אני אומר את זה שוב לפרוטוקול ומבחינתי, אלא אם תרצו להוסיף עוד משהו, נסיים את הדיון היום. ההבחנה של סולברג, כשאני אמרתי שבאתר של תקווה חדשה הופיע צמצום עילת הסבירות כך שלא תחול - - -

קארין אלהרר (יש עתיד):

עוזב עכשיו את האתר של תקווה חדשה.

היו"ר שמחה רוטמן:

אני מביא את זה כדוגמה. כל הזמן אומרים לי זה לא נכון, זה לא נכון. במקרה יש לזה תיעוד והוכחה. כל פעם שאתם אומרים שזה לא סולברג - גם אמר את זה בקשי, גם אני אמרתי את זה, אמרו את זה אחרים - מה שיש לנו פה על השולחן, בעיניי זה סולברג. יש מחלוקת. אני חושב שגלעד, או שלא מבין ואז יש לנו מחלוקת בהבנה, או שהוא מנסה להטעות. אני חושב שהוא לא מבין, אם זה מה שהוא חושב שסולברג היה רוצה לצמצם. אבל אני אומר יותר מזה, בעיניי זה גם לא רלוונטי. ההסדר שאני שם כאן על השולחן בכל הזמנים שאינם התקופה עליה דיברתי ממועד בחירות עד הקמת ממשלה, בעיניי נותן הסדר ממלא לתקופה הזאת. השאלה הא צריך להסדיר את זה כמו שהציע גלעד במסגרת חקיקה חדשה או שאפשר להסדיר את זה כאן, אולי זה מתאים לנוסח יו"ר, אולי זה מתאים להסתייגות, אולי זה מתאים לזה, העלינו, דנו בזה, נחשוב. אני לא יודע.

ארז מלול (שי"ס):

למה הנהלים שקיימים כאן לא מספקים?

היו"ר שמחה רוטמן:

הנהלים היום הם כל כולם באים ואומרים שהפוסק האחרון זה היועץ המשפטי ובית משפט. זה מה שאומרים היום הנהלים וזה ודאי לא מקובל.

אתם רוצים לחומר עוד כמה דברים לסיום או שנסיים את הדיון?

גלעד קריב (העבודה):

אני אזכיר שאנחנו מצפים לשמוע את היועץ המשפטי למערכת הביטחון.

היו"ר שמחה רוטמן:

אירית טויטו, בבקשה.

אירית טויטו:

אני לשעבר סמנכ"לית בכירה בחברות בין-לאומיות, היי-טק. כל חיי היי-טקיסטית, עשרות שנים של הובלת ארגונים גדולים עם מאות עובדים בארץ וגם ארגונים גלובליים ויחידות עסקיות בהיקפים גדולים של מאות מיליוני דולרים. בנוסף לזה אני גם אם גאה. הבנים שלי היו בצבא חמש שנים, שניהם היי-טקיסטים והיום אני רוצה לדבר כי אני חושבת על העתיד שלהם ואני רוצה אותם כאן איתי בארץ.

נספח 3.י"ד

העתק מכתב מיום 16.7.23 ליועמש

הכנסת

עמ' 90

16 ביולי 2023

לכבוד
 עו"ד שגית אפיק,
היועצת המשפטית לכנסת ישראל

הנדון: התערבותך בהנחיית יושב ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט למועד שליחת הסתייגויות להצעת חוק יסוד: השפיטה (תיקון מס' 5)

1. בליל יום חמישי האחרון (13.7.23) עדכן יושב ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חה"כ שמחה רוטמן את חברי הוועדה בקבוצת הוואטצאפ כי ביום א' (16.7.23) צפוי להתקיים הדיון המהותי האחרון בהצעת החוק שבכותרת, מועד הגשת הסתייגויות הוא יום שני (18.7.23) בשעה 07:00, וכי נוסח הצעת החוק העדכני ישלח בסיום הדיון.
2. **במהלך הדיון** שהתקיים הובאו לעיון חברי הוועדה הנוכחים שני מסמכים רבי משקל. האחד הוא סקירה משווה מטעם מרכז המחקר והמידע של הכנסת לבקשתו של חה"כ גלעד קריב והשני, טבלה מטעם הייעוץ המשפטי לממשלה המונה מעל 700 סמכויות של שרים שעתידות להיות חסינות לביקורת שיפוטית במידה והצעת החוק תתקבל. כמו כן בניגוד לבקשת חברי האופוזיציה לא נכחו יועצים משפטיים משרדי הממשלה השונים, לרבות הפרקליטה הצבאית הראשית, על מנת להשמיע את עמדתם על הצעת החוק האמורה וכן נמנע ממספר נציגי חברה אזרחית שנכחו בדיון להביע את עמדתם.
3. לא זו אף זו מיד בתום הדיון בנושא הצעת החוק שבכותרת המשיכו הדיונים בוועדה בהצעת חוק שירותי הדת היהודיים (בחירת רבני עיר, רבנים אזוריים, רבני יישוב ורבני שכונות), התשפ"ג-2023. משכך, נמנע מחברי הוועדה לנסח הסתייגויות עד למועד סיום יום הדיונים וכן לא ניתן זמן מספק לעיון בחומרים שהוגשו בפניהם.
4. **לאור כל האמור ובפרט כובד משקל המסמכים שהוגשו לחברי הוועדה במועד הדיון עצמו, מורכבותם וחשיבותם וכן העדר זמן מספק לדון בהם ביחס להשלכות הצעת החוק על תחומים שונים, אבקש את התייחסותך לזמן שניתן לכתובת הסתייגויות ולהנחות את יושב ראש הוועדה לדחות מועד זה.**

בברכה,

חה"כ מנסור עבאס
 חה"כ מתן כהנא
 חה"כ עפר כסיף

חה"כ קארין אלהרר
 חה"כ יואב סגלוביץ'
 חה"כ גלעד קריב
 חה"כ יוליה מלינובסקי

העתקים:

מר איל קופמן, מנהל ועדת החוקה, חוק ומשפט
 ד"ר עו"ד גור בליי, היועץ המשפטי לוועדת החוקה, חוק ומשפט

נספח 3.ט"ו

חלקים רלוונטיים מפרוטוקול
16.7.23 ועדת חוקה חוק ומשפט

עמ' 92

משה טור פז (יש עתיד):

שמעתי אותך, פינדרוס. חלקכם מסתובב כמו חבר הכנסת פינדרוס ומספר לעצמו סיפור: הרוב איתנו, 90% איתנו, זה רק איזה קומץ. חברה, זה לא שם. אתם מספרים לכם סיפור.

בשבוע שעבר היה פה אוריאל לין. לא נשמעו פה הרבה דברי טעם כמו שאמר פה יושב-ראש ועדת החוקה של הכנסת התשיעית. והוא שאל שאלה פשוטה, היא לא שאלה משפטית. הוא שאל: האם יהיה פה טוב יותר או טוב פחות עם עילת הסבירות? והוא ענה: יהיה פה פחות טוב, יהיו פה החלטות פחות טובות, ותהיה פחות ביקורת שיפוטית. יכול להיות שיש עוד דרכים לביקורת שיפוטית, אבל זה כלי אפקטיבי למנוע עוולות של השלטון. וזה לא משנה אם אנחנו נהיה בשלטון או אתם תהיו בשלטון.

היו"ר שמחה רוטמן:

תחתור לסיום.

משה טור פז (יש עתיד):

המצב הנוכחי הוא בעיה, ככה הגדרת, שמחה רוטמן. והחקיקה הנוכחית שלך מחמירה את הבעיה. הלכתי לדוגמה לפני 26 שנה של ראש המפלגה של ארז מלול, אבל חוק שמאפשר לקחת מתנות בכנסת הזאת, חוק שמכשיר ועדה קרואה לרוץ בבחירות, חוק שדוחה בחירות לרבנות כי אח של אריה דרעי לא מסתדר עם הרב עובדיה? הרי אנחנו לא תמימים. המדינה יודעת את זה.

ומשפט לסיום. אנחנו בשלושת השבועות. או-טו-טו תשעת הימים, נתחיל ביום רביעי. בזמן הזה אין ברכה לאף אחד, בטח לא מעם ישראל. ואני אומר לכם: אתם הולכים להביא לפה חוק שהוא לא ברכה לעם ישראל, ולא סתם אתם מעבירים אותו בתשעת הימים, כי הוא באמת חוק שמקדם חורבן בשני מובנים: פעם אחת הוא הופך את מדינת ישראל למדינה פחות טובה, פחות צודקת, שזה חלק מהזכות שלנו להיות פה, אבל עוד יותר חמור מזה אפילו, זה חוק שמפלג את העם.

אתם רוצים לעשות שינויים משטריים, בסדר גמור, בשביל זה יושבים ומגיסיים רוב משמעותי מהחברה הישראלית, אין לכם את הרוב הזה. זה קורע את העם, ולקרוע את העם בתשעת הימים, אף פעם זה לא נגמר טוב. תודה.

היו"ר שמחה רוטמן:

תודה רבה, חבר הכנסת משה טור פז. חבר הכנסת גלעד קריב. אני אנסה לשלב גם חלק מהמומחים שפה, אבל בינתיים חבר הכנסת גלעד קריב.

גלעד קריב (העבודה):

תודה, אדוני היושב-ראש, אני חייב לומר שההחלטה שלך הבוקר לא לאפשר לנו לפתוח בהצהרות פתיחה משקפת את תרבות הדיון כאן בוועדה. כולנו הרי יודעים שאין חובה בתקנון לאפשר הצהרות פתיחה, אבל ההחלטה שלך ביום כל כך רגיש מבחינת חתירה שלך לסיום הדיון, ההתנגדות שלנו לסיום הדיון היום, והדרישה שלנו שיופיעו כאן עוד מומחים, ואתה מגיע על ההתחלה, בהמשך הקו הדורסני, קו של סתימת פיות, שראינו אותו בשבוע שעבר כלפי היועץ המשפטי של האוצר, אנחנו מרגישים אותו עכשיו על בשרנו, זאת העדות הטובה ביותר עד כמה כל מה שקורה כאן מבחינתך הוא הצגה. זה לא דיון שמטרתו באמת להעלות את הקשיים שיש בהצעה ולחשוב איך פותרים אותם.

בפתח הדברים אני אשלח כמובן איחולי החלמה לפצועים, לפצועות, בטלפון - - -

יוראי להב הרצנו (יש עתיד):

למה הוא בטלפון?

היו"ר שמחה רוטמן:

חבר הכנסת יוראי להב הרצנו, אתה מפריע לחבר הכנסת קריב לדבר.

גלעד קריב (העבודה):

אני שולח כאמור איחולי החלמה לראש הממשלה.

אדוני, לא כיוונתי לכך, אבל טוב שאחד מחברי הכנסת הבכירים של הקואליציה כאן בוועדה דיבר לפניי. מדהים כיצד חבר הכנסת סעדה דיבר על הפצת אור ועל חושך, אבל לא מצא לנכון, למרות שהנושא הוזכר כאן, להתייחס לדבריו של פעיל ליכוד בכיר, מחביבם של בכירי מפלגת השלטון, בעניין השואה, איציק זרקא.

קארין אלהרר (יש עתיד):

בושה וחרפה.

גלעד קריב (העבודה):

לא התבטאות ראשונה שלו, לא בנושא השואה ולא בכלל. אני רק חושב על דוגמאות שפיארו בעבר את רשימת הליכוד, יושב-ראש הכנסת לשעבר דב שילנסקי, מה הוא היה אומר, מהדוברים הרהוטים ביותר של מפעל הנצחת השואה, של קהילת הקודש של שורדי השואה. מה היה אומר דב שילנסקי זכרו לברכה שאדם כמו איציק זרקא אומר את הדברים, שהאדם הזה מחובק ומחבק את בכירי הליכוד, קיבל המחאות מהליכוד, והכתובת הרי הייתה רשומה על הקיר, האדם הזה אמר את הדברים הרבה פעמים בעבר.

אתם האחרונים שתדברו איתנו על אהבת חיים, על איפוק. אנחנו שומעים את השר דוד אמסלם, שומעים את השר שלמה קרעי, קוראים את הציוצים של שרת ההסברה, גלית דיסטל אטבריאן, הציבור רואה לכם, רואה את השנאה היוקדת - -

היו"ר שמחה רוטמן:

גלעד, אני רוצה שתתמקד בעניין.

גלעד קריב (העבודה):

- - שמאפיינת את הדרך שלכם, גם כשאתם בשלטון. עוד אפשר להבין כשמאבדים את השלטון זה מעורר אמוציות, אבל גם כשאתם בשלטון, לרגע אתם לא מפסיקים את מסע השנאה וההסתה.

היו"ר שמחה רוטמן:

גלעד, אני מציע שתתמקד בעניין.

גלעד קריב (העבודה):

אני רוצה להודות לחבריי ממחאת ההייטק שהעבירו לי את המדבקות של המחאה החשובה שלהם, אחרי שהסירו את המדבקות הללו באופן תמוה מהמחשבים הניידים שלהם. הרוח הרעה מחלחלת לבית הזה בענק.

ועכשיו לגופם של דברים. אני אחזור על דברים שנשלחו אליך בערב שישי, כל חברי האופוזיציה, כולם, עומדים על האמירה שהדיון רחוק מכדי מיצוי.

היו"ר שמחה רוטמן:

מפתיע.

גלעד קריב (העבודה):

אנחנו ביקשנו את ההתייצבות של יועמ"ש מערכת הביטחון, אנחנו ביקשנו את הגעת הפצ"ר.

קארין אלהרר (יש עתיד):

פצ"רית.

גלעד קריב (העבודה):

פצ"רית, סליחה. אנחנו ביקשנו את הגעת נציב שירות המדינה.

היו"ר שמחה רוטמן:

גלעד, תחתור לסיום בבקשה.

גלעד קריב (העבודה):

כל האישים הללו רלוונטיים מאוד לדיון. ביקשנו סקירת משפט משווה ממוקדת בסוגיה אחת, לא קיבלנו.

היו"ר שמחה רוטמן:

גלעד, תחתור לסיום בבקשה.

גלעד קריב (העבודה):

ביקשנו ניתוח של האצלת הסמכויות על פי סעיף 33. הדיון רחוק ממיצוי. אני רוצה להזכיר לך, אדוני - - -

היו"ר שמחה רוטמן:

תחתור לסיום בבקשה.

גלעד קריב (העבודה):

אני אוותר.

היו"ר שמחה רוטמן:

לא. תחתור לסיום בדקה בערך.

גלעד קריב (העבודה):

אני חותר לסיום, אדוני. הכול בסדר.

קארין אלהרר (יש עתיד):

חשבתי שאתה לא מגביל.

היו"ר שמחה רוטמן:

אמרתי שאני לא אגביל כמו להצהרות פתיחה, כמו שאמר היועץ המשפטי לוועדה.

קארין אלהרר (יש עתיד):

זה לא הצהרות פתיחה.

היו"ר שמחה רוטמן:

נכון, אבל מאחר שכל האנשים שדיברו קודם הצליחו להגביל את עצמם לאזור הארבע-חמש דקות, חלקם אפילו פחות, אני חושב מן הראוי שגם גלעד ישאיר קצת זמן לחבריו באופוזיציה.

קארין אלהרר (יש עתיד):

אמרת שאתה לא מגביל.

היו"ר שמחה רוטמן:

תודה רבה, חברת הכנסת אלהרר.

גלעד קריב (העבודה):

אתה מבזבז בהערות האלה שלך המון זמן.

היו"ר שמחה רוטמן:

בבקשה, תחתור לסיום.

גלעד קריב (העבודה):

אני אחתור לסיום. אני רוצה להזכיר, לך אין טעם להזכיר, כי אוזניך לא קשובות, אבל הציבור צריך לזכור שהועלו פה שאלות כבדות בתחומים ממוקדים, לא הצהרות כלליות, מה השפעת החקיקה בתצורה הזאת על מינויי בכירים, ובעיקר על פיטורי בכירים; מה השפעת החקיקה הזאת על כל מערכת הדינים של ממשלות המעבר; מה השפעת החקיקה הזאת על הקצאת טובין ציבוריים שלא נכנסים לקטגוריות המסורתיות של אפליה ושל שוויון. השאלות הללו הועלו גם על ידי חברי האופוזיציה, גם על ידי נציגי החברה האזרחית והאקדמיה, גם על ידי גורמים מתוך השירות הציבורי, למרות הניסיון להלך עליהם אימים. לא התקיים כאן דיון אחד איך פותרים את הסוגיות הספציפיות הללו, שלא נוגעות לכל המהפכה המשטרית, אלא לחקיקה הספציפית הזאת.

היו"ר שמחה רוטמן:

גלעד, תסיים בבקשה.

גלעד קריב (העבודה):

ולכן צריך לומר, אדוני היושב-ראש: הדיון הזה הוא אחיזת עיניים - -

היו"ר שמחה רוטמן:

תודה.

גלעד קריב (העבודה):

- - עולות פה סוגיות מהותיות שנוגעות לאיכות החיים השלטונית במדינת ישראל. אתם מסרבים לדון בפתרונות שונים. מה הפלא שלא התייחסתם ברצינות להצעות שהועלו כאן, על ידי פרופ' דותן - -

היו"ר שמחה רוטמן:

גלעד, תודה.

גלעד קריב (העבודה):

- - לא התייחסתם לדברים שנאמרו על ידי הייעוץ המשפטי לממשלה ולמשרד האוצר - -

היו"ר שמחה רוטמן:

גלעד, תסיים בבקשה.

גלעד קריב (העבודה):

- - אתם פשוט דוהרים בעיניים עצומות.

היו"ר שמחה רוטמן:

תודה רבה.

גלעד קריב (העבודה):

משפט אחרון. אני אחזור על מה שאומר: יש כאן ניצול מכפיר של סעיף 80 לתקנון הכנסת, שימוש לרעה בסמכות המכוננת של הוועדה. לצערי הייעוץ המשפטי של הכנסת, אולי בעקבות מה שקורה כאן, להבא הם יהיו יותר תקיפים, אבל הייעוץ המשפטי של הכנסת לא נתן סימנים ברורים בסעיף 80, ולצערי אנחנו כנראה נצטרך לעשות את זה דרך בית המשפט העליון, אותו בית משפט שאתמול בערוץ 14 איתמר פליישמן אמר: נעלה עליו ב-D9 ולא באופן מטפורי - -

היו"ר שמחה רוטמן:

- - -

גלעד קריב (העבודה):

- - מר אהבת חינם.

משה סעדה (הליכוד):

תודה רבה, מר שנאת חינם.

גלעד קריב (העבודה):

שמעתי אותך.

היו"ר שמחה רוטמן:

תודה רבה, מר וגברת חינם. אפשר בבקשה להמשיך הלאה?

יוראי להב הרצנו (יש עתיד):

מאוד מצחיק...

היו"ר שמחה רוטמן:

כמו שאמרתי, אני אנסה לתת גם למומחים שבאו מבחוץ, וביקשתי מהם להגביל את דבריהם, ובקצרה.

גלעד קריב (העבודה):

כמובן, אצה לנו הדרך.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

למה בקצרה? אני לא מבין. האם זה מרוץ ל-30:01 שנגיע לדיון המושחת על הרבנים?

היו"ר שמחה רוטמן:

חברי הכנסת, תודה רבה. פרופ' יובל אלבשן, ואחריו – חברת הכנסת קארין אלהרר.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד):

ממשיכים...

היו"ר שמחה רוטמן:

תודה רבה. תודה רבה, חברים. הדוברת הבאה תהיה חברת הכנסת קארין אלהרר, ואחריה – חברת הכנסת טלי גוטליב.

קארין אלהרר (יש עתיד):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש, קודם כול, אני רוצה לחזק את דבריו של פרופ' אלבן.

הערה ראשונה היא הערה פרוצדורלית. אדוני היושב-ראש, אתה פרסמת מועדים לדיון בוועדה הזאת למשך השבוע, ואז אתה מוציא הודעה בסוף השבוע שהיום, יום ראשון, שהוא לא יום כנסת רגיל, הוא בנוסף, זה יהיה הדיון האחרון לפני הגשת ההסתייגויות.

קודם כול, אדוני היושב-ראש, אני אשמח אם תקשיב - - -

היו"ר שמחה רוטמן:

כולי אוזן.

קארין אלהרר (יש עתיד):

כולך אוזן, אבל הקשבה אני לא רואה. יש פה חוסר תום לב בניהול הדיון שאתה מבצע, כי אנחנו לא סיימנו לשמוע את כולם, אני תיכף אסביר גם למה, ועדיין אתה מודיע שהדיון הסתיים.

אני לא יודעת למה אתה מתנהל בצורה כזאת, אני מבינה שאתה מאוד ממהר. אבל איך אומרים? החיפזון מן השטן.

אדוני, כמו שאתה בוודאי יודע, כי אתה משפטן, ויש שיאמרו גם משפטן טוב, דמוקרטיה זה לא רק שלטון הרוב. זה נכון, יש לכם 64 אצבעות, ויש לכם רוב בכנסת, עם זאת, שלטון דמוקרטי הוא שלטון שרואה גם טוהר מידות, הוא שלטון שרואה את שלטון החוק ושלטון שיש בו איזונים ובלמים.

בהצעת החוק הזאת, שהיא הצעה מטעם הוועדה, ואני חוזרת שוב לעניין הזה, אין עמדת ממשלה של כל משרדי הממשלה. בעיניי ובעיני רבים כאן זה טעם לפגם. אין לנו את העמדות של היועצים המשפטיים של כל המשרדים. היו שניים שהגיעו, וגם להם עשית את המוות, כמו שרק אתה יודע.

שמעתי בסוף השבוע דברים מאוד מדאיגים של ראש הממשלה נתניהו, שאמר שאפשר להסתדר בלי שתי טייסות, אבל אי-אפשר להסתדר בלי ממשלה. זה בהחלט מעיד על שיקול דעת מאוד משובש של ראש הממשלה, באמת אמירה תלושה מהמציאות, כשאנחנו שומעים על יותר ויותר לוחמים שמצהירים שהם לא יתנדבו, וביטול עילת הסבירות חושף את חיילי צה"ל לדין בין-לאומי שחל עליהם.

היו"ר שמחה רוטמן:

שקר.

קארין אלהרר (יש עתיד):

אל תגיד לי "שקר".

טלי גוטליב (הליכוד):

שקר. זה באמת שקר. זו אמירה קשה.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד):

אמר את זה גיל לימון.

קארין אלהרר (יש עתיד):

אני מסכימה, אמירה קשה, אך היא מעוגנת במציאות. לא בגלל עילת הסבירות ספציפית.

אדוני היושב-ראש, אתה בוודאי יודע שיוקרתו של בית המשפט העליון והיכולת שלו לבדוק את כל ההחלטות במסרקות ברזל, היא זו שמהווה חגורת ביטחון לכוחות הביטחון שלנו. ברגע שאתה מוריד מאותה חגורת ביטחון בצורה כל כך רחבה, אתה מוריד מהיכולת של בית משפט לבקר, ואתה חושף את החיילים.

אם אתה חושב אחרת – תמיד אומרים: אלה מהאופוזיציה שהם בפוזיציה – אני מציעה שלא תשמע רק את חברי האופוזיציה, אני מבקשת לקרוא לפצ'רית, כדי שהיא תבוא ותאמר את הדברים במילותיה שלה. אני לא יודעת מה היא תגיד, אבל אני מאוד אשמח לשמוע אותה.

ביקשנו לשמוע את היועץ המשפטי של משרד הביטחון ועוד יועצים משפטיים ממשרדים נוספים. לצערי הדבר הזה לא קורה.

מילא שאתם לא מעבירים את החוק בפרוצדורה הרגילה, אתם גם מונעים את הגעתם של היועצים המשפטיים. זה דבר שהוא לא קביל. אני חושבת שזה כשלעצמו צריך להרים הרבה מאוד גבות בציבור, ולא רק בציבור. אני קוראת לשר הביטחון גלנט: תגלה אחריות ומנהיגות, כמו שעשית לפני מספר חודשים. אתה בהימנעות שלך, בעובדה שאתה לא מדבר, אתה יכול לגרום לפגיעה בגופים שאתה אמון עליהם.

אני לא קוראת לקיצונים שבקואליציה, אני קוראת לאנשים עם העמדה המתונה, אני קוראת לאלה שרואים מה שקורה: תשמיעו את קולכם.

היו"ר שמחה רוטמן:

תודה.

קארין אלהרר (יש עתיד):

אני לא סיימתי.

היו"ר שמחה רוטמן:

אני מבקש שתחתרי לסיום.

קארין אלהרר (יש עתיד):

אני חותרת לאט.

היו"ר שמחה רוטמן:

אני מבקש שתחתרי לסיום.

קארין אלהרר (יש עתיד):

עדיין אני מבקשת שתיתן לי לסיים את דבריי.

היו"ר שמחה רוטמן:

אני אתן לך לסיים את דברייך, קחי עוד דקה.

היו"ר יצחק פינדרוס:

כי לא מרשים לה. זה נראה לך דמוקרטי שלא מרשים לה?

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אני בזמן דיבור עכשיו או שגם זה אני לא יכול? אני בזמן דיבור עכשיו. אני חוזר ואומר: ההליך פגום, התוצאה פגומה בשני משורים: דבר אחד, שזה הלך בסעיף 80. דבר שני, שמלכתחילה הייתה כוונה לסעיף 80, כי הממשלה רצתה. אבל מי זה הממשלה? לא היה דיון בממשלה. על החוקים האלה לא היה דיון בממשלה, אבל עושים את זה בשביל לעקוף את הייעוץ המשפטי לממשלה.

ואז באים לפה ואומרים: נעשה תהליך. זו הצעת חוק של הוועדה. נכון שזה אפשרי. אני מאוד מאוד מקווה שבעתיד, אם זה יבוא לבחינה משפטית, יגידו שגם על סעיף 80 צריכים להיות קריטריונים. אי-אפשר לעשות פסדה מכל דבר. אבל הכול זה בעולם הפוך של פסדה. הכול פסדה.

אתה שומע שרים, אתה שומע את השר והרולקס, אמסלם, אומר מה הוא יעשה, לא מהיום – אנחנו נפטר את היועצת המשפטית לממשלה. והאינטליגנט השני מדבר על נגיד בנק ישראל, והשלישי על ההוא. הכול כתוב.

ועכשיו אנחנו באים לדיון תיאורטי, יושבים ומדברים על עילת הסבירות. אז אני אומר עוד פעם: זה לא עילת הסבירות, זה עילת השחרור מאחריות לשקול שיקולים עניינים. ואני אתן שתי דוגמאות מדוע ההליך הזה הוא פגום גם ברמת התהליך.

מאחר שאמרו תהליך, אז כבר עקפתם את התהליך הראוי. אנחנו רוצים שיגיעו לפה נציגי משרדי הממשלה, שנדע מה הסמכויות שלהם, במה הם יכולים להשתמש, במה הם לא יכולים להשתמש, מה המשמעות של סעיף 34 לחוק הממשלה, שאתה יכול לקחת את הרשות מהדרג הפקידותי, ולקבל החלטות לבד כשר בדברים שמתחשק לך. ואז שלא יהיה ספק, התיקון היחיד שהיה על הנוסח הרע הזה, היה שאם מישהו חשב שזה לא על הימנעות מקבלת החלטות, עכשיו גם כתבנו את זה בעין, כאילו נדע שגם להימנע מקבלת החלטות.

ואני אתן שתי דוגמאות להראות עד כמה הדיון הזה לא מוצח. ושמעתי את היושב-ראש אומר קודם "לא נכון", אז אני אתקן את הלא נכון שלו.

ביקשנו שהייעוץ המשפטי של משרד הביטחון יגיע לפה. עשיתי פה רשימה שלמה שביקשנו, לא מכל המשרדים, יש כמה בעיקר: ביטחון, כלכלה, תחבורה, איכות סביבה, אנרגיה ובריאות. ולא סתם בחרנו את אלה, יכול להיות שצריך עוד אחרים ונציב שירות המדינה, כי המקומות האלה הם בדיקת המקומות של השיקולים של מה שנקרא "עילת הסבירות" או "חוסר הסבירות הקיצוני". במקומות האלה אנחנו רוצים לשמוע את חוות-דעתם.

תגידו לנו עכשיו במשרד הבריאות כמה דברים יכולים לקרות אם עושים א', ב' ו-ג', שנדע מה המחירים. אולי שווה לשלם אותם. לשיטתכם שווה לשלם אותם, אבל הציבור צריך לדעת מה הולכים לשלם עבור הדבר הזה.

אני אגיד לכם עוד משהו, שהוא חמור מאוד. כשמזמינה ועדת כנסת עובדי מדינה באשר הם, זה לא לשיקול דעתם אם להגיע או לא להגיע. עברנו פה לפאזה אחרת לגמרי. הוועדה יצאה בקול קורא למשרדי הממשלה, ומי שנרשם, הגיע, מי שלא נרשם, דעתו לא תישמע.

אני אומר פה לפרוטוקול וליועץ המשפטי של הוועדה וליועצת המשפטית של הכנסת: אני דורש לשמוע כאן בכנסת את עובד המדינה, היועץ המשפטי של משרד הביטחון; את עובד המדינה, היועץ המשפטי של משרד הבריאות; את עובד המדינה, היועץ המשפטי של הכלכלה ושל הבריאות. מדוע? זה לא עסק פרטי של השר. בכל הכבוד הראוי, הרי זה לא הצעת חוק ממשלתית, הרי לא עברנו את התהליך כולו.

ופה אני פונה גם ליועץ המשפטי לממשלה ולנציגו ד"ר גיל לימון: זה לא שיקול דעת אם להגיע או לא להגיע. אני לא רוצה לחשוב למה הם לא הגיעו. לא רוצה, למה שאני סתם אפנטז על דברים, אולי לא נוח להם לבוא. חובתם לבוא. הדיון הזה לא ימוצה, לא ייסגר, לא ייגמר עד שכולם יבואו לפה. זה פגם יסודי בהליך כאן בוועדה. זה פגם על פגם, על פגם, ואתם אומרים שעל זה נעשה אחר כך הצבעות והסתייגויות? עד 01:30 דיון, כי אחרי זה יש דיון מושחת על הרבנים.

ארז מלול (ש"ס):

תירגע. זה החוק שלי.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אני יודע. אני אוהב אותך, אבל זה חוק מושחת ומשחית. ואני אוהב אותך.

גלעד קריב (העבודה):

העצוב הוא שאתה עוד לא יודע עד כמה הוא מושחת.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אני רוצה לתת שתי דוגמאות. אני אקח שני מקומות שהם כאילו קיצוניים, אבל זה אותה משפחה. הראשון שבהם – אני רוצה לדבר על האיש והרולקס שאומר שזה רק שריטה בעין או כל מיני אנרכיסטים, על לוחמי צה"ל, וזה עלה בדיונים בהקשרים אחרים – אני מדבר כרגע על המשמעות של החקיקה הזאת, על היכולת להגן על חיילי צה"ל בטריבונולים בין-לאומיים, ואני אביא גם את ההסבר.

אחת הסיבות המרכזיות שחיילי צה"ל מוגנים בטריבונולים בין-לאומיים, לפחות עד עכשיו, היא אותו עקרון שנקרא "עקרון המשלימות", שלא מעמידים לדין במקום שבו יש מערכת משפט עצמאית ובתלי תלויה. עכשיו תראו איך זה מתחבר. כשצועק דודי אמסלם, ולא רק הוא, זה שלמה קרעי, גלית דיסטל, כל החברים, מביאים אותם לשיבת ממשלה ואומרים: אותך לפטר, המשמעות היא על שומרי הסף, אותם אלה שהם חלק מאותה מערכת.

ד"ר גיל לימון, אני פונה אליך, כיועץ משפטי, כמי שגם הגיע בעברו מהמקום ההוא. כל מומחי דבלי"א לדורותיהם ישבו פה בוועדה חסויה, לא סתם הפרקליטה הצבאית הראשית היום ממונה על ידי שר הביטחון ולא על ידי הרמטכ"ל, יש היגיון מסדר, לייצר לה עצמאות, אבל אם לא משנה איזה שר, אני, מישהו אחר, לא משנה מי יהיה, משוחרר מהשיקולים האלה, זה לא משנה אם זה קורה או לא קורה, החשש שמא זה יכול לקרות, זה פוגע באותה "כיפת ברזל, כך קוראים לה, על מערכת הביטחון שלנו. זאת אחת הסיבות.

לא מבינים למה דווקא טייסים עומדים בראש ולמה לוחמי מ"מ? כשהם נמצאים ועושים איזה פעילות, הם סומכים מלכתחילה שקבלת ההחלטות הייתה כזאת שכל מי שצריך לסנן בדרך את ההחלטה בסופו של דבר, והם לא תמיד רואים מי נמצא בקצה, הם יודעים שהם עשו את הדבר הנכון. לכן ביטול עילת הסבירות היא פגיעה בביטחון הלאומי, לא פחות מזה. מדוע פגיעה בביטחון הלאומי? כי יש פה פגיעה בחיילי צה"ל. את הדבר הזה לא שמענו פה בוועדה.

ואני אומר לך וגם לפרופ' אלבשן. אני אומר לכם: זה שנמנעו ולא נתנו לנו את ההזדמנות להקשיב, לשמוע, שהציבור יבין מה המחירים – אם אלה המחירים שהמדינה רוצה לשלם, אין בעיה, זכותה של המדינה. אמרתם 64 מנדטים, אהלן וסהלן – לפחות תדעו מה המחירים. אתם לא רוצים לשמוע. אתם לא רוצים לשמוע, כי אתם פשוט נסחפים אחרי חבורת קנאים משיחיים, שעושים הכול הפוך, כי יש מטרה.

אי-אפשר לממש אג'נדות פוליטיות, חשוכות, גזעניות, הומופוביות, קיצוניות, בלי זה. אי-אפשר ליישם את תוכנית ההכרעה של סמוטריץ', יושב-ראש המפלגה של יושב-ראש הוועדה, אי-אפשר לעשות אפרטהייד בשטחים בלי הדבר הזה. זה דבר אחד.

הנושא השני, אני אלך לצד השני. נשים לרגע את לוחמי צה"ל בצד, ובואו נדבר על האסירים. אני אומר לכם שלא סתם ביקשתי שיגיע גם נציג הייעוץ המשפטי של המשרד לביטחון פנים.

גלעד קריב (העבודה):

והסנגוריה הציבורית.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

תנו לי לסיים רגע. התהליך הזה פגום בכל ממד שהוא: בתהליך שבחרתם לעשות, בדרך שהוא נעשה פה בוועדה, בדרך הדיון בוועדה, בחוסר ההקשבה המוחלטת לכל האמירות המקצועיות שהיו פה, ובזה שאתם פוגעים פגיעה מהותית, בלתי מידתית, בלתי מוצדקת. שני הדברים שדיברתי עליהם פה עכשיו בכלל לא עלו לדיון בוועדה הזאת, וזה רק שניים מתוך רשימה ארוכה.

רוב דיני איכות הסביבה, רוב ההגעה היא בכלל בדינים של סבירות, של קבלת החלטות של הממשלה. זה עלה כאן בדיון. שאלו אותו שאלה – נעבור לנושא הבא. בכל דבר עוברים פה לנושא הבא. מה שעובר פה לנושא הבא זה העתיד של המדינה הזאת, ולכן זה לא עוד משהו קטן. דיבר פה לפניי סעדה על קצה סיכה. אומרים שזה קצה סיכה, כי יש פה ראשי סיכה שלא פותחים את הראש להבין מה המשמעות של זה. זה הסיפור הגדול. זה לא ראש סיכה. אני רוצה את התשובה מאדון יושב ראש הוועדה, אינטלקטואל-על, מה הוא אומר לחיילי צה"ל, ומה הוא אומר לאסירים. דווקא באסירים הוא מבין, הרבה מהחבר'ה שלו שם. תודה רבה.

היו"ר יצחק פינדרוס:

תודה רבה. ועכשיו יהיה לי הכבוד והעונג, לכולנו, לשמוע את חברת הכנסת מטי הרכבתי צרפתי, דברי חוכמה.

גלעד קריב (העבודה):

אני מבין שהיושב-ראש כהרגלו יצא החוצה כדי להיאבק על אי-הרצון שלו לדון במסמך של הממ"מ, שמשבש לו את הבלץ.

היו"ר יצחק פינדרוס:

חברת הכנסת מטי הרכבי צרפתי, אני מאוד מאוד מקווה שחבר הכנסת קריב יאפשר לך לדבר באיזה שלב.

גלעד קריב (העבודה):

למטי תמיד.

אלירו כהן:

הגיע המסמך של הממ"מ ממש לפני כמה רגעים, הוא הופץ לחברי הכנסת, הוא עודכן בטבלטים והודפס.

מטי צרפתי הרכבי (יש עתיד):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. גם פרופ' גור בליי, גם פרופ' אלבשן וגם דבריו של עו"ד גיל לימון העלו את המגבלות של הצעת החוק הזאת, כפי שהיא מנוסחת עכשיו. כשהדאגות העיקריות היו ממשלת מעבר – איזה סמכויות יש לה, אם גם היא פטורה מעילת הסבירות; פגיעה בזכויות פרט עלה כאן חזק מאוד – כתוצאה מהחלטות של שרים, יכולה להיות פגיעה בפרט, גם יואב הזכיר את זה. נושא של מינויים פוליטיים – אני סבורה שכאשר אין חובת סבירות על החלטות שרים וממשלה, יכולה להיות החלפה הדרגתית של שומרי הסף במגזר הציבורי ומינוי של אנשי שלומם של המקורבים לשלטון. אפשר למנות את הבן של, אפשר למנות את האח של. אם החוק הזה היה עובר לפני חצי שנה - - -

היו"ר יצחק פינדרוס:

הבן של והאח של אפשר בלי מידת הסבירות.

מטי צרפתי הרכבי (יש עתיד):

על פי החוק הזה אפשר למנות את הבן של או את האח של. הייתי רוצה לשאול, אבל אין פה את גור בליי, אם הצעת החוק הזאת הייתה עוברת כמו שהיא לפני חצי שנה - - -

גלעד קריב (העבודה):

וזאת לא סתימת פיות מה שקורה פה?

היו"ר שמחה רוטמן:

חבר הכנסת יוראי להב הרצנו, בבקשה.

קארין אלהרר (יש עתיד):

אדוני היושב-ראש, רק שאלה.

היו"ר שמחה רוטמן:

עכשיו יוראי מדבר.

קארין אלהרר (יש עתיד):

אני לא אדבר בזכותו של יוראי.

היו"ר שמחה רוטמן:

עשר שניות.

קארין אלהרר (יש עתיד):

אני מבקשת רק לדעת, למה אתה חושב שהמסמך הזה לא רלוונטי?

היו"ר שמחה רוטמן:

לא. תודה. יוראי, בבקשה.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד):

תודה, יש עוד פחות משעתיים לדיון על הצעת החוק הזאת, ועדיין לא דנו במסמך הממ"מ שנותן סקירה משפטית משווה, ועדיין לא שמענו את העמדות של מערכת הביטחון, של מערכת הבריאות, של הכלכלה, של התחבורה – לא שמענו כמעט כלום. וזה גורם לי, חבר הכנסת רוטמן, לתחושה כאילו זאת הצגה לא רלוונטית, מתוסרטת מראש, כאילו שכאשר רוצים לעשות שינויים בשיטת המשטר שלנו לא צריך הסכמה רחבה, לא צריך להגיע להבנות בין האופוזיציה לקואליציה, כשכנס יש 64 מנדטים, שימשלו, שיחליטו הכול, וכך תיראה הדמוקרטיה הישראלית מעתה והלאה. אתם הרוב, אתם קובעים.

(היו"ר יצחק פינדרוס, 53: 11)

אבל כמו שלמדנו, גם מפי יושב-ראש הישיבה עכשיו, כבר ברור שלא מדובר רק בביטול עילת הסבירות. אחריה תגיע ההשתלטות על הוועדה לבחירת שופטים, החלפת יועצים משפטיים מטעם, פסקת התגברות.

אתם טוענים שהבלם שיישאר על כוחה של הממשלה לעשות ככל העולה על רוחה אלה הבחירות. אם הציבור לא מרוצה מההחלטות של הממשלה, יש בחירות בכל ארבע שנים, והממשלה תתחלף. אבל יש בעיה, אחרי שההפיכה המשטרית תושלם, מי ערב לכך שלא תתערבו במערכות הבחירות באופן שתוודאו שתמשלו ותנצחו בבחירות מעכשיו ועד עולם? אולי לשנות את המועד שלהן כדי שזה יהיה נוח לכם, אולי להסיר מועמדים שלא באים לכם טוב. זה לא יקרה? זה לא סביר בצורה קיצונית?

רק לפני שבועיים הממשלה התערבה בשתי מערכות בחירות, כדי לקדם מועמדים מטעמו של אריה דרעי, ולוודא שהם ינצחו. הממשלה העבירה שני חוקים שמשבשים מערכות בחירות, האחת לעיריית טבריה, והשנייה לבחירת הרבנים הראשיים. אחרי שההפיכה המשטרית תושלם, לא יהיו בחירות חופשיות יותר במדינת ישראל, אנחנו נידמה לדמוקרטיה של המזרח-התיכון, שבהן יש פרלמנט, חברי פרלמנט

באים, כאילו מקשיבים להם, אבל הרוב הקטן עושה מה שהוא רוצה, דורס באופן חד-צדדי, בחיפזון. לא משנה מה כולם אומרים.

אתם מולכים אותנו בעיניים פקוחות לרווחה לחורבן בית שלישי. אתם מתעלמים מהקריסה הכלכלית, אתם מתעלמים מהפגיעה האנושה בהייטק, אתם מתעלמים מהסכנה הביטחונית, מהפגיעה האפשרית בחיילי צה"ל, אתם מתעלמים מקריאת עם ישראל שחצוי, וזה קורע אותו לגזרים, קורע אותו לגזרים, אתם מתעלמים מהאזהרות של כל המומחים. פשוט כמו בחורבן בית שני, אתם שורפים את האסמים של עם ישראל, ואתם פשוט מובילים אותנו לחורבן הבית.

אני רוצה לחזור על מה שאמרתי בתחילת דבריי. איש לא חולק על כך שניצחתם בבחירות, יש לכם 64 מנדטים, קיבלתם מנדט לנהל את המדינה; לא קיבלתם מנדט, אין לכם מנדט לבצע שינויים בשיטת המשטר שלנו באופן חד-צדדי, בדורסנות, בחיפזון. ומה שאתם עושים היום, ובואו נעשה את זה ברור, אתם פועלים בחוסר סמכות מוחלט, תוך הפרה. החוק הזה הוא לא חוקתי, הוא לא חוקי, ולכן חובה על הציבור, שאנחנו רואים אותו יוצא כבר 28 שבועות, שבוע אחר שבוע לרחובות – חובה על הציבור לצאת ולמחות, ולשבש בצורה בלתי אלימה את אורחות החיים במדינה. המדינה צריכה להיעצר עד שהחקיקה הזאת, המופקרת, הדורסנית, המושחתת, נעצרת.

ואני אומר לך פה, חבר הכנסת פינדרוס, אני באמת לא מבין מדוע בעיניים פקוחות לרווחה אתם מובילים אותנו לחורבן הבית? אנחנו מספר ימים לפני תשעה באב, ואני לא מצליח להבין למה אתם לא עוצרים, חוזרים לבית הנשיא, מדברים, מגיעים להבנות רחבות ומתקדמים יחד כעם אחד.

היו"ר יצחק פינדרוס:

תזכיר לי מי הפסיק את השיחות?

יוראי להב הרצנו (יש עתיד):

אתם הפסקתם את השיחות בבית הנשיא. אתם פוצצתם את השיחות בבית הנשיא, אחרי שנתניהו תחמן, רימה ושיקר בפעם המי יודע כמה.

היו"ר יצחק פינדרוס:

אני אבדוק בגוגל אחרי הישיבה. אני אבדוק בגוגל מי הפסיק.

יוראי להב הרצנו (יש עתיד):

אני רוצה לשמוע את ההתייחסות של היועצת המשפטית לוועדה. לא יכול להיות שנועלים דיון בהצעת חוק-יסוד מבלי ששמענו עמדות רלוונטיות ממערכת הביטחון – שמענו פה על הפגיעה בעקרון המשלימות – ממשרד הכלכלה, ממשרד התחבורה, מהמשרד להגנת הסביבה, שהרי עילת הסבירות זה כלי מרכזי ביכולת לשמור על הסביבה ולהגן על בריאות הציבור. כולנו נחשפנו לפיצוץ באפולוניה, שאילו בית המשפט העליון לא השתמש בעילת הסבירות, במקום שבו אירע הפיצוץ היה גן ילדים עם מתקני שעשועים, ומי יודע כמה חיים ניצלו אודות לשימוש בעילת הסבירות.

לא שמענו אף אחד ממשרדי הממשלה שיעידו בפני חברי הכנסת, שאנחנו אמורים להצביע. אלא אם כן כל זה פרסה, גברתי היועצת המשפטית, אדוני היושב-ראש. אלא אם כן הכול פרסה, הדיונים פה לא רלוונטיים, עדויות המומחים לא רלוונטיות.

שמענו פה את פרופ' אלבשן מצביע על חמש הצעות קונקרטיות איך אפשר לשפר את החוק הזה, על מנת שהוא לא יהיה לא ראוי ולא טוב, במילותיו, במילותיי: גרוע, מושחת ודורסני. לא שמענו שום התייחסות של המומחים או של הייעוץ המשפטי בהקשר הזה. איך אנחנו, חברי הכנסת, אמורים לקבל איזה החלטה באשר לדיונים פה? יכול להיות שישכנעו אותנו שההצעה הזאת כן טובה, שבשינויים מסוימים כן אפשר לתמוך בה, אבל התחושה שלי, וזו תחושה קשה – אתה לפחות לא בפלאפון, היושב-ראש רוטמן למד שיטה חדשה, במקום להקשיב לדוברים, להתייחס לדברים שלהם, הוא פשוט בפלאפון.

קארין אלהרר (יש עתיד):

ככה יותר קל - - -

גלעד קריב (העבודה):

לא ביקשנו התייחסות, ביקשנו סקירה בכתב מהייעוץ המשפטי על הנושא הזה, לא על 33 ולא על 34.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

לא קיבלנו. גם הבנו תוך כדי שזה גם החלטות נוספות. דיברו פה על הוועדה לבחירת שופטים: עזבו זה פוליטי עכשיו, למרות שזה אמור להיות מקצועי. מתברר ששר יכול לא לקבל המלצות של ועדת האיתור. להגיד: לא מתאים לי, ולא ניתן יהיה לעשות שום דבר, או ועדות מכרזים למיניהן, שזה התנהלות ביום-יום של הממשלה.

אני רוצה ברשותכם להתייחס לנושא נוסף. דיברנו פה רבות, ודיבר על זה חבר הכנסת סגלוביץ', ודיברה על זה חברת הכנסת קארין אלהרר, ואני מחדדת. עכשיו יצאה אזהרה של מערכת הביטחון. כרמלה מנשה פרסמה את זה הבוקר, שבמערכת הביטחון חוששים מאוד מביטול עילת הסבירות והשלכותיה על שלום של חיילי צה"ל וקציני צה"ל מפני עמידה לדין בהאג.

אפרת רייטן מרום (העבודה):

בן גביר אמר שהוא דואג לחיילים...

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

היום זה יצא. כרמלה מנשה היא לא מטעם ישראל ביתנו ולא מיש עתיד.

גלעד קריב (העבודה):

בשביל זה ביקשנו את הפצ"רית ואת היועץ המשפטי של משרד הביטחון. מופקרים. אתם לא נאורים, אתם מופקרים.

היו"ר יצחק פינדרוס:

ידוע.

גלעד קריב (העבודה):

גם לא משרתים וגם מפקירים את חיילי צה"ל.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

גלעד קריב, תקשיב טוב, אני לא עזבתי את הנושא הזה לשנייה. הייתי בהתכתבויות עם הייעוץ המשפטי לממשלה בנושא הזה, בעקבות אותה ועדה חסויה. בסוף פניתי גם למזכיר הממשלה - -

גלעד קריב (העבודה):

עו"ד יוסי פוקס.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

- - קיבלתי תשובה מזלזלת, תשובה חסרת עניין - מי שירצה, יכול לבקש את זה ממני, אני אשלח - יצא שהממשלה אפילו לא קיימה על זה דיון. הם אומרים שלא צריך להתקיים על זה שום דיון, כי אין לזה שום השלכות, ועכשיו הדיווח של כרמלה מנשה. או שלא מבינים או שלא אכפת - -

גלעד קריב (העבודה):

איפה גלנט?

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

- - או שמבינים, אבל מזלזלים, שזה הכי גרוע.

ואני מסיימת, חברים. עזבו עכשיו הכול, אם חייל או קצין אחד יקבל צו מעצר בחו"ל לכבוד הדבר הזה, אתם תאכלו את הראש.

גלעד קריב (העבודה):

גלנט רק אוהב שהחיילים מגבים אותו ושומרים אותו, כשמפטרים אותו, אבל לשמור על חיילי צה"ל ועל המפקדים לא בשטחים עם מה שסמוטריץ' עושה, זה לא כאן. גלנט פחדן.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

גלעד, נו די. אתה רב עכשיו איתי. גלנט, אני לא יודעת מה הוא חושב לעצמו, אבל בסוף הוא יישא בתוצאות כמו גם ביבי.

גלעד קריב (העבודה):

מה אכפת לו?

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

אומרים לי: מה את רוצה, זה קטן, זה עילת הסבירות. חבריה, לא. זה כמו באפקט הדומינו – אבן אחת נופלת, הכול נופל: סבירות, התגברות, הוועדה לבחירת שופטים, יועצים משפטיים. כשנגיע לסוף לא יהיו מדרגות, לא יהיה לאן לרדת.

ולסיום, איך שאני רואה את זה, ומהיכרות עם המערכות ועם הגורמים שפועלים בנושא, זה לא ביטול עילת הסבירות, זה הכשרת עילת השחיתות, וכולנו נראה את התוצאות, וחבל. היינו יכולים לעשות את זה הרבה יותר טוב, בשום שכל, ולא מהמותן ומטעמים פוליטיים. תודה רבה.

גלעד קריב (העבודה):

אדוני היושב-ראש, איפה היושב-ראש הקבוע? כבר שעה האיש שהציע את הצעת החוק לא כאן.

היו"ר יצחק פינדרוס:

אני מציע לך להגיש בקשה לחופש המידע ולקבל מידע.

גלעד קריב (העבודה):

איפה היושב-ראש הקבוע בדיון האחרון? איפה הוא? הוא הניח את ההצעה.

היו"ר יצחק פינדרוס:

תגיש בקשה על בסיס חופש המידע, ותקבל מידע איפה הוא נמצא.

גלעד קריב (העבודה):

לא אגיש שום בקשה. הציבור רואה. הציבור רואה כמה שהוא לא מקשיב למה שקורה כאן.

היו"ר יצחק פינדרוס:

הוא לא מקשיב? בטח, הוא לא ניהל פה דיונים.

אפרת רייטן מרום (העבודה):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש, אני מבקשת לנצל את זכותי לדבר.

היו"ר שמחה רוטמן:

חברים, אני מבקש.

קארין אלהרר (יש עתיד):

סתם כדי לדעת אל מי הוא פנה.

היו"ר שמחה רוטמן:

הבא שיפריע, אפילו בהערת ביניים, לחבר הכנסת בוארון – קריאה לסדר.

אביחי בוארון (הליכוד):

זה לא יהיה ארוך. אני חייב להגיד אפילו ברמה האישית. ישב פה ד"ר גיל לימון. ד"ר גיל לימון היה עוזרו של מנדלבליט כשפינו אותי מהבית בעמונה. הוא חתום על החלטה אחת מני רבות שהביאה לפינוי. עכשיו אני יכול לבחור לריב עם גיל לימון ולהעלות אותו על המוקד, בטח כחבר כנסת, אבל זה לא יתרום לשום דבר. בתחושה שלי, בחוויה שלי, לא מעניין אתכם בכלל הביחד, לא מעניין אתכם הקרע שיהיה פה בחברה הישראלית.

שרון ניר (ישראל ביתנו):

חבר הכנסת בוארון, ראית מה קורה ברחובות? קראת מכתבים של אלופים - - -

היו"ר שמחה רוטמן:

חברת הכנסת שרון ניר.

אביחי בוארון (הליכוד):

אם אנחנו נעלה על בריקדות ונצדיק את כל מה שקורה ברחובות - -

שרון ניר (ישראל ביתנו):

נקשיב להם. מי שקורה לביחד לא יקשיב להם?

אביחי בוארון (הליכוד):

- - ונשתמש בזה במקום להוביל את מה שיקרה ברחובות מתוך הבית הזה – הבית הזה הוא ראש החץ. אם הבית הזה יחליט שאנחנו הולכים קדימה ביחד, שום דבר לא יקרה ברחובות. כל מה שקורה ברחובות זו תמונת מראה מוגברת למה שקורה פה.

שרון ניר (ישראל ביתנו):

תתייחס קונקרטי להגנה משפטית לקציני צה"ל בבוקר אחרי החקיקה.

אביחי בוארון (הליכוד):

עזבי, זה הכול פוזיציה.

שרון ניר (ישראל ביתנו):

תתייחס לזה.

היו"ר שמחה רוטמן:

להיכנס ודאי, אבל קבענו שהדיון יסתיים ב-30:14. אתה רוצה דקה לסיום?

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אני מזכיר לך איפה הייתי.

היו"ר שמחה רוטמן:

אני לא אשם שצעקת בלי הפסקה.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אתה כן אשם שהורחקתי, אבל זה סיפור אחר, זה למקום אחר.

היו"ר שמחה רוטמן:

אתה רוצה דקה לסיום?

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

כן. שלושה דברים. החוק הזה הוא חוק בעייתי שלא מוצה בכלל. פירטנו את הנושאים מדוע הוא לא מוצה. כל הנציגים שביקשנו שיגיעו לא היו. חוות-הדעת או הנתונים שביקשנו מהייעוץ המשפטי לממשלה והכנסת, לא היה עליהם שום דיון. כרגע אין גם נוסח, אלא אם כן תגיד שהנוסח שקיים זה הנוסח שנמצא פה. ההחלטה עד 07:00 בבוקר להגיש הסתייגויות היא בלתי סבירה, היא לא הגיונית. בלי כל קשר ביקשתי, ואני חוזר ומבקש, וזה לא ממך הפעם, אלא מהיועצים המשפטיים של הוועדה ושל הכנסת לקבל את כל הפרוטוקולים שהיו בכל הדיונים האלה, על מנת שנוכל להכין הסתייגויות.

אני מפנה למכתב בזמנו של היועצת המשפטית לכנסת, ועל רקע זה פנינו אליה לקבל את הפרוטוקולים. זה דבר אפשרי, של הוועדה הזאת לפחות, אני לא מדבר על כל הכנסת. אני חוזר ואומר: 07:00 בבוקר זה לא הגיוני, זה דיון לא ממצה, וההליך הזה הוא הליך לא ראוי, לא תקין, כוחני, ואני חושב שטוב שהוא לא היה מתחיל ככה, אני מבטיח לך שהוא גם לא יסתיים ככה.

היו"ר שמחה רוטמן:

תודה רבה, חבר הכנסת יואב סגלוביץ'. כמובן שהטענות בנוגע לתקינות ההליך בעיניי לא ניתנות בתום לב שוב ושוב על ידיכם. זה לא ממש משנה כמובן את ההשוואות ההיסטוריות, את משך הזמן, את כמות המומחים, גם היום, גם ביום חמישי, גם בדברים אחרים. אני חושב שמעולם לא היו מילים בחוק יסוד שדנו בהן יותר זמן מאשר המילים בסעיף הקטן הזה.

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

מה לגבי הפרוטוקולים?

היו"ר שמחה רוטמן:

תודה רבה. רבותי, ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 14:32.

נספח 3.ט"ז

**העתק חלקים רלוונטיים מפרוטוקול
19.7.23 ועדת חוקה חוק ומשפט**

עמ' 109

אחת: ההשפעה של החוק כפי שהוא על מערכת הביטחון. המאבק בשחיתות וההלכות. הדבר השלישי הוא ההשפעה על אוכלוסיות שפחות מדובר עליהם דוגמת האסירים, החלטות של כל שר לגבי תנאים של אסירים לפי פקודת בתי הסוהר – מטלפונים ועד כל מיני תנאים קיומיים של אסירים. החלטה של שר שלא יהיה עליה שום פיקוח לפי המתכונת הזאת. לקחתי את שני הקצוות – לוחמי צה"ל מצד אחד ואלה שהם בבית הסוהר – שום דבר מהדברים הללו לא נשמע בוועדה, לא הגיעו לפה נציגים של המשרד לביטחון פנים, לא היועץ המשפטי של מערכת הביטחון, לא של המשרד לאיכות הסביבה. התהליך התחיל עקום, כל דברי החקיקה לא הלכו בנתיב של הצעות חוק ממשלתיות מסיבות לא ענייניות. הדברים הללו מובילים להליך פגום ולתוצאה רעה. אני אומר ליועצת המשפטית של הכנסת – לא לעכשו כי זה כבר מאוחר מדי – המהלך שבו מביאים לכנסת הצעת חוק מטעם הוועדה לפי סעיף 80 כאשר אף אחד מחברי האופוזיציה לא שותף לעניין הוא אם כל חטאת וזה מביא לתוצאה הלא-טובה שהגענו אליה.

היו"ר שמחה רוטמן:

תודה רבה. חבר הכנסת חנוך מלביצקי.

חנוך דב מלביצקי (הליכוד):

תודה, אדוני היושב-ראש, כל הדברים נאמרו ובטח שגם אני לא אחדש יותר מדי. יש ביננו חילוקי דעות מהותיים מאוד על תפיסת עולם, על דרך, על חוק, אם חוק ראוי או לא ראוי, אם נותרת ביקורת שיפוטית או לא אחרי צמצום עילת הסבירות בדרך שאנחנו מבקשים להוביל אותה. שום דבר מזה לא מצריך שנתחיל להתנהג אחד כלפי השני באופן שקורה לפעמים. אני לא מטיף מוסר לאף אחד, אני בא בטענות קודם כל אל עצמי, אני חושב שאם כל אחד מאיתנו ישתדל לזכור שאיך שאנחנו מתנהלים פה משפיע בערך פי 1,500 בחוץ, אז נעשה צעד נכון קדימה, תודה.

היו"ר שמחה רוטמן:

תודה. חברת הכנסת יוליה מלינובסקי.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש, היום בבוקר, במקרה, פגשתי את נציב שירות המדינה. שאלתי אותו למה הוא לא בא לוועדת החוקה אחרי שהזמנו אותו. אנחנו חשבנו שראוי לשמוע את שומרי הסף, היועצים המשפטיים של משרדי הממשלה וגם את נציב שירות המדינה. הוא אמר שלי שהוא קיבל התרעה מהיום למחר לשעות מסוימות של הדיון. בשעות הללו הוא כבר היה בסיור חשוב ולא אפשר לו לשנות את השעות הללו ולהגיע בזמן אחר. שאלתי אותו האם למה שקורה עכשו יש השפעה על שירות המדינה. הוא ענה: "ודאי". אז זאת בדיוק הדוגמה, ביקורת קשה על נציב שירות המדינה. אם הוא, כשומר סף, יודע שיש לזה השפעה, היה עליו לבטל את כל התוכניות שלו ולהגיע לפה ולהגיד זאת לחברי הוועדה. בנוסף, ביקורת על יושב-ראש הוועדה שלא היה מסכים בשום פנים ואופן לאפשר לו להגיע בזמן אחר חוץ ממה שהוא קבע. מה שעוד יותר חמור הוא שזה שומר סף שמיישר קו עם השלטון. הוא יודע שהשלטון כרגע לא מעוניין שאנחנו נשמע אותו והוא מיישר קו בדרך לא דרך.

היו"ר שמחה רוטמן:

משפט אחרון, בבקשה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

זאת ההשפעה של החקיקה. כולם מדברים על כך שזה לא חשוב ושזה משהו קטן - -

היו"ר שמחה רוטמן:

יוליה, משפט אחרון.

היו"ר שמחה רוטמן:

אבל שומרי הסף ואנשים בתפקידי מפתח מושפעים מרוח המפקד. מה שאני שמעתי היום מנציב שירות המדינה זו הדוגמה.

היו"ר שמחה רוטמן:

תודה רבה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

ומה שאני רואה עכשיו - - -

היו"ר שמחה רוטמן:

יוליה, אבל יוליה, האמירה הייתה שלא מנצלים את זמן הדיבור ליצירת מהומה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

ומה שאני רואה עכשיו שאמסלם מתכוון לפטר את מנכ"לית רשות החברות זו עוד דוגמה.

היו"ר שמחה רוטמן:

יוליה.

יוליה מלינובסקי (ישראל ביתנו):

אז אל תספרו לנו שזה קטן ובשוליים. רוח המפקד משפיעה כבר עכשיו עוד לפני שזה חוקק, על שומרי הסף. תארו לעצמכם מה יהיה כשהחוק הזה יעבור. סתמתם פה לכולם.

היו"ר שמחה רוטמן:

תודה רבה לחברת הכנסת יוליה מלינובסקי.

טלי גוטליב (הליכוד):

אני מחליפה את עמית, יש לי שתי דקות?

היו"ר שמחה רוטמן:

נתתי לחברי ועדה.

טלי גוטליב (הליכוד):

אני מחליפה את עמית הלוי.

היו"ר שמחה רוטמן:

לא נתתי למחליפים.

טלי גוטליב (הליכוד):

לא דחוף.

היו"ר שמחה רוטמן:

תודה. הצעתי גם לחברי הוועדה שנוכחים בחדר. אני מאוד מקווה שההתנהלויות שהיו כאן במהלך ההצבעות בנושא הזה לא תהפוכנה להיות הרגל בכנסת. אני מקווה שנדע איך לנהל מחלוקות והסכמות בלי שבירת כלים כפי שהיה פה במהלך החקיקות וההצבעות.

נעמה לזימי (העבודה):

יש לי עצה: לא לשנות משטר במדינה - - -

נספח 3.י"ז

העתק פנייה מיום 21.7.23 ליור

ועדת חוץ וביטחון

עמ' 112

הכנסת

ג' אב תשפ"ג

21 יולי 2023

לכבוד

יו"ר ועדת חוץ וביטחון

ח"כ יואל אדלשטיין

שלום רב,

הנדון: בקשה לדיון דחוף

לאור הפגיעה החמורה הצפויה בכשירות חיל האוויר כפי שנחשפה היום, יום ו' ה- 21/7/23, לפיה 1,142 ממתנדבי המילואים משהים את התנדבותם, אנו מבקשים לממש את אחריות הועדה ולכנסה

בדחיפות ביום א' ה- 23/07/2023 בנוכחות מח"א, הרמטכ"ל ושר הביטחון.

לאחר קריאות חוזרות ונשנות של שלישי מחברי הועדה אשר לא זכו למענה משך החודשים האחרונים, לקיום דיון רציני בנושא השפעת החקיקה על חיילי צה"ל; ובחינת השלכותיה הביטחוניות והמשפטיות של ההפיכה המשטרית על מערך המילואים- דורשים לדון בדחיפות במשמעויות ובהשלכות הפנייה חסרת התקדים של 235 מתנדבים ממערך הקרב, 89 ממערך המסוקים, 173 ממערך הכטמ"ם, 167 קציני המטה, 124 ממערך הבקרה, 98 ממערך התובלה, 91 מביה"ס לטיסה ו-165 המתנדבים ביחידות 51 ו-669 במילואים.

לאור העובדה שהקבינט, לו נתונה הסמכות העליונה לדון ולהחליט בנושאי מדיניות וביטחון, לא מתכנס גם בעת הזו- רואים בפנייה זו חשיבות עליונה.

ברכה,

ח"כ מרב מיכאלי

ח"כ רם בן ברק

ח"כ גדי איזנקוט

ח"כ מאיר כהן

ח"כ אלעזר שטרן

ח"כ שרון ניר

ח"כ גדעון סער

ח"כ אורנה ברביבאי

נספח 3.י"ח

העתק עמודים רלוונטיים מפרוטוקול
דברי הכנסת ישיבה מספר 97 מיום

23.7.23

עמ' 114

שופטים, על גלגלי השיניים והמכניקה המורכבת של הדמוקרטיה. הממשלה בנתה על הבורות. אין בורות. הממשלה בנתה על זה שאנשים לא יטרחו לבדוק את העובדות, והם הפכו את העובדות לנשק הכי חזק שלהם. הממשלה חושבת שאם היא תצעק עלינו חזק, גם ואליה אנחנו ניבהל ונשתוק. אנחנו לא ניבהל, אנחנו לא נשתוק.

אנחנו נזכרנו והזכרנו למערכת הפוליטית: התפקיד של ממשלה הוא לעבוד. לא לצרוח ולריב כל היום, אלא לקום בבוקר וללכת לטפל בכלכלה, בביטחון האישי, במשכנתאות ובחיזבאללה, במערכת החינוך וביחסים עם ארצות הברית.

מעל הכול, החברה הישראלית, הרוב הישראלי נזכר ואמר לעצמו: אנחנו לא בובות, אנחנו לא סטטיסטיים, אנחנו אנשים שעובדים ומשרתים, ואנחנו לא מוכנים שידרסו את הערכים שלנו. אנחנו רוצים לחיות במדינה יהודית ודמוקרטית, ואנחנו רוצים לחיות במדינה חיובית ואופטימית; לשמור על יחסינו עם העולם, לשמור על הרוח היזמית של הסטרטאפ ניישן ועל צה"ל כצבא העם; לזכור שהאויבים הם בחוץ, לא פה בבית. שנאה היא לא דרך חיים, שנאה היא בטח לא צורת שלטון.

אנחנו לא צעדנו אתמול כדי להכריז מלחמה, אלא כדי למנוע מלחמה, כדי להגיד לממשלה: אם יש בכם עדיין הגינות – תעצרו. אם התכוונתם למילה אחת שאמרתם כשדיברתם על אחדות העם – תעצרו. אם תעצרו אנחנו כאן. דיברנו עם בית הנשיא, הדלתות שם פתוחות לרווחה, מחכות לכולנו, ומחכות לנו שנחזור לדבר, שנמנע את האסון, שנמנע את ההתפרקות, שנמנע את השתלטות המיעוט הקיצוני על הרוב הישראלי.

אני רוצה להגיד לממשלת ישראל מאן, מהדוכן הזו: אנחנו לא רוצים לנצח אף אחד, כי כולנו נפסיד. האמת היא שכולם רוצים פשרה, אבל אף אחד לא יודע איך להשיג אותה או איך היא תיראה. יש רק דרך אחת לגלות: להמשיך להתאמץ, לעצור את החקיקה הזו, ללכת לבית הנשיא. גלינו יישאו תפילה כל הדרך. אנחנו צריכים ללכת לשם ולדבר, ולהתווכח ולדבר שוב, ולעולם, לעולם, לעולם לא להפסיק לנסות, כי גורלו של עם ישראל תלוי בדבר. תודה רבה.

היו"ר אמיר אוחנה:

תודה לראש האופוזיציה. אני רק אעדכן שאדוני קצת חרג ממסגרת הזמנים. לא הפסקתי. אנחנו ניקח את זה מהדובר הבא, שגם הוא ממפלגת יש עתיד. בבקשה, חבר הכנסת סגלוביץ'.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, חוקים זה תמיד נראה דבר יבש. רואים פה – הצעת חוק-היסוד: השפיטה (תיקון מס' 4). מאחורי הדבר הזה יש נשמה, מאחורי חוקים יש הווייה, מאחורי

חוקים נמצאת אומה שמחליטה שזה מה שהיא רוצה שיהיה. אז מתוך הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון מס' 4) – חוק משחית מושחת, לא מידתי, לא ענייני, לא מקצועי, שכל המומחים שהגיעו – ופה צריך להגיד לחבר הכנסת רוטמן, אני הייתי איתו שם: אף אחד לא אמר שהחוק הזה שווה משהו. חוק של שימוש בכוח – זה החוק וזו תכליתו. והוא גם לא עומד לבד, בואו לא ניתמם.

29 שבועות יוצאים מפגינים להגיד לממשלה: עד כאן. במהלך השבוע האחרון – עלייה לרגל מודרנית, סמלית ומתחדשת של עשרות אלפים לירושלים; הפגנות בכל רחבי הארץ, ביותר מ-150 מוקדים. על מה הם יוצאים? אני אגיד לכם על מה הם יוצאים, וזה לא קל ולא פשוט, אבל בואו נסתכל קצת אחורה. בואו נלך להקמת הממשלה. להבין את ההווה – צריך ללכת למועד הזה של כינון הממשלה, 29 בדצמבר.

אתם הקמתם ממשלה שאתם קוראים לה ימין על מלא, אבל זאת ממשלה שיש בה מרכיבים גזעניים, לאומניים, הומופוביים קשים, תוך ביטול והתבטלות של המרכיב הליברלי. ביטול והתבטלות. חברי כנסת ושרים פה דבוקים לקיר. אני רואה את אבי דיכטר, שרואה שעל כיסאו יושב השר לביטחון – היום ביטחון לאומי – מה הוא חושב? אני לא יודע מה הוא חושב, אני יודע מה הוא עושה – הוא לא עושה כלום. ואני רואה את ניר ברקת יושב פה ורואה את שר האוצר, ושומע שהוא אומר לשרוף את חווארה. ומה הוא עושה? כלום ושום דבר. ואותו דבר ישראל כץ, ואותו דבר גם אתה, אדוני היושב-ראש – כלום ושום דבר. אתם הקמתם ממשלה גזענית, הומופובית, קיצונית, הקמתם אותה על סמך הסכמים קואליציוניים, בואו ניזכר, כי זה לא נולד סתם, אותה מהפכה משטרית, הם באו לממש אותה.

בואו נראה את תיקון פקודת המשטרה. היושב-ראש, היית השר לביטחון פנים דאז. הייתה לך בעיה ליישם מדיניות? אני יודע שלא, גם אם בינינו יכלו להיות מחלוקות כבעלי מקצוע או כפוליטיקאים. הייתה לך בעיה ליישם מדיניות? לא. השר לביטחון לאומי או לביטחון כלום ושום דבר רצה טרם הקמת הממשלה שישנו את פקודת המשטרה, כי הוא אמר שהוא לא יכול ליישם מדיניות. כל השרים לפניו יישמו מדיניות.

עמית הלוי (הליכוד):

לא רק שהייתה לו בעיה, גם היועץ המשפטי הודיע לו שהוא לא יכול.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

כולם יישמו מדיניות. אבל השר הזה רצה לעשות תיקון של פקודת המשטרה, וישבנו פה לילות וימים, ואני אמרתי בצורה מקצועית לאנשים שישבו שם, אנשי הקואליציה, אנשי הליכוד: חברים, הרי שרים לביטחון פנים לדורותיהם יישמו מדיניות. השר אוחנה יישם מדיניות, השר צחי

אז בואו נתחיל במשילות: שלוש רשויות במדינת ישראל. מי החזקה ביניהן? האם בית המשפט? על מי אתם עובדים? הממשלה, כל ממשלה במדינת ישראל, במשטר הקואליציוני, יש לה את הכוח העודף. בשנים האחרונות ובממשלה האחרונה הכוח העודף הוא אפילו יותר. יש לנו היום בהגדרה, בהגדרה, ממשלה שיש לה כנסת ולא כנסת שיש לה ממשלה. ואתה יכול לראות את זה גם בתהליכי החקיקה. הרי איך כל התהליך הזה עבר? עומד פה יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט שמחה רוטמן ומספר סיפור כאילו זה תמיד היה, ככה זה עובד. זו הצעת חוק מטעם הוועדה. אני אומר לכם: זה חריג על חריג על חריג. לא שלא היו מקרים כאלה, אבל בדקנו גם בתהליכי החקיקה ושאלנו, וזה חריג.

אבל כאשר הממשלה – הרי אם הממשלה אומרת, אומר ראש הממשלה, אומר שר המשפטים – יבוא מישהו מהחלל החיצון, יעמוד מלמעלה, יחשוב שזאת תוכנית של שר המשפטים שעברה את הממשלה. גם פה יש שקר, מרמה והפרת אמונים. זה לא עבר את הממשלה, זה לא עבר אף משרד ממשלתי, אף אחד לא נתן את דעתו על ההשלכות באמת של העניין הזה. ואז באים ואומרים: הצעת חוק מטעם הוועדה. זה חריג, מעולם לא הייתה הצעת חוק מטעם הוועדה שאף אחד מחברי האופוזיציה לא שותף לה, לאותה הצעת חוק מטעם הוועדה.

אבל זה התהליך שאנחנו מלווים אותו כבר חצי שנה, כאילו הכנסת מנהלת את האירוע הזה, אבל מי שמנהלת את זה זו הממשלה על מנת שבסופו של דבר, בסופו של דבר, הסכמים קואליציוניים רעים ומושחתים ותקציב מגונה, מגונה, יעברו בלי שום ביקורת, אם הדבר הזה היה מצליח. ואנחנו מדברים היום על הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון מס' 4), כאילו הדבר הזה מנותק מאיזושהי מציאות חיים, כאילו לא יודעים בדיוק מה הכוונות. יודעים. איך יודעים? אומרים. מי אומר? אתם.

תחילת הדרך הייתה, למי ששכח, לא הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון מס' 4), אלא הנושא שהתחילה איתו לעשות ועדת החוקה במצוותו של שר המשפטים, כאילו במצוותה של הכנסת, כאילו במצוותה של הממשלה, הוא מעמד היועצים המשפטיים. בזבזנו זמן רב מתוך שכנוע, ומנסים לשכנע גם את הייעוץ המשפטי של הכנסת, שזה לא ראוי, כי היועצים המשפטיים הם לא באמת דברים שקשורים לסמכותה המכוננת של הכנסת. בסוף התהליך הזה הפסיק. ואם הוא ימשיך, הוא כנראה ימשיך דרך הצעת חוק ממשלתית ולא בדרך הקלוקלת שבה ניסו ללכת בהתחלה.

המשך העניין – מה כן מעסיק אותנו בזמנים האלה? מהי רשימת החוקים שהכנסת התעסקה בהם יום ולילה כאן, כאן בכנסת הזו? חוק דרעי 1 ו-2, חוק המתנות שככה out of the blue עליו מבזבזים את הזמן, זה הדבר המרכזי שמפריע לאזרחי מדינת ישראל. כאילו שאין כוונת מכוון, כאילו לא יודעים מי עומד מאחורי העניין הזה. וכולם פה מיתממים, מגלגלים עיניים לשמיים. ואתם מדברים? אתם, שרי הליכוד, לא יודעים להגיד: עד כאן? לא, אתם לא יודעים, לא יודעים ולא ידעתם, כנראה.

חוק טבריה, ודחיית בחירת הרבנים הראשיים. אני הייתי בדיון בוועדה ואמרת: מדוע אתם עושים את זה, מדוע אתם צובעים בצבע את הרבנים? אני אינני אדם דתי, אבל למה לצבוע בצבע רבנים ראשיים, שכולם יודעים – כי אתם אומרים; לא כי אני אומר, כי אתם אומרים על הדילים המושחתים שקורים בהקשר של מינוי הרבנים הראשיים והדילים שעושים מאחורי הקלעים, אתם אומרים את זה בקול רם. אז למה אתם עושים את זה? כי אין עכבות, כי אין עכבות.

ועילת הסבירות, אותו חוק בן ארבע שורות שככל שמנסים להקטין אותו – הרי פה אומרים: מה אתם רוצים? הכול בסדר, כולם רצו – הוא הופך על ראשנו את התנהלותם וכוחם של שרים. יותר נכון לקרוא לחוק הזה בשם האמיתי שלו, "החוק לעיגון שרירות הלב וקידום השחיתות". זה בדיוק מה שהולך לקרות בחוק הזה. החוק קובע שבית המשפט העליון, לא רק שהוא לא יוכל, אלא יהיה אסור עליו לדון בעניין סבירות החלטה של ממשלה, של ראש ממשלה או של שר אחר – כל החלטה, לרבות בענייני מינויים או החלטה להימנע מהפעלת כל סמכות.

בדרך כלל חקיקה מנותקת מהדמויות. בדרך כלל היא מנותקת. יש כבר חקיקה, אנחנו מדברים והדברים הם ברמה התיאורטית, יש תמיד מי שמציע, אבל זה תיאורטי. אבל באמת, בממשלה הבאמת-מופרעת הזאת תיקון החקיקה אינו תיאורטי. די להקשיב למה ששרי הממשלה אומרים. לקט קטן. השר אמסלם נגד היועצת המשפטית לממשלה: היא האדם הכי מסוכן במדינת ישראל. השר עמיחי שיקלי, הגאון התורן, נגד ניצב עמי אשד: הוא קצין סורר שמועל בתפקידו ומחבל בסדר הציבורי. שר המורשת עמיחי אליהו כלפי נגיד בנק ישראל, פרופ' אמיר ירון: פרא אדם, שהיה צריך לגלגל אותו מכל המדרגות. אחלה מורשת יש לשר המורשת. בן גביר נגד היועצת המשפטית לממשלה: הגיע הזמן שתפסיק לפגוע, ניתן היה למנוע מקרי רצח אם לא הייתה מטרפדת מעצרים מינהליים. השר קרעי נגד היועץ המשפטי של משרד האוצר אסי מסינג: חתרנות פקידותית מהסוג שנבחרנו למגר. גלית דיסטל נגד היועצת המשפטית: כשהרגע הנכון יגיע צריך לפטר את היועמ"שית. אלה השרים שרוצים שחרור בחוק – בחוק, בדיון – מביקורת על סבירות החלטותיהם. שרים סוררים בממשלה מופקרת ומסוכנת.

זה לא סיפור תיאורטי, זה סיפור מעשי. יש הכוונה, יש השיטה, ונתניהו גם מילא טבלה, מילא אותה בכוחות ומשימות, מי יעשה מה ואיך. זאת המציאות. ואתם מתפלאים מדוע 29 שבועות אנשים יוצאים מהבית? הם יוצאים כי הם רואים, הם יוצאים כי הם מבינים, הם יוצאים כי הם מבינים שאתם הולכים לפגוע לא בשאלה פוליטית של שמאל ימין או דעות פוליטיות; פוגעים בתשתית הכי בסיסית רק בגלל דבר אחד, בגלל שימוש בכוח מופרז. וכשאנשים משתמשים בכוח מופרז, העולם מתהפך עליהם.

סמכות הביקורת, גם לגבי עילת הסבירות, הוקנתה לבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט הגבוה לצדק עוד בתקופת המנדט, עם קום המדינה. היא עוגנה בפקודת סדרי השלטון והמשפט, 1948; בהמשך, בחוק בתי המשפט; לבסוף, בשנת 1984 בסעיף 15 לחוק-יסוד: השפיטה

כיום. כיום סמכותו של בית המשפט לקיים ביקורת שיפוטית על החלטות של רשויות המדינה נובעת בעיקרה מסעיפים 15(ג) ו-15(ד) לחוק-יסוד: השפיטה, המעניקים לבג"ץ סמכות לדון בעניינים, ואני מצטט, "אשר הוא רואה צורך לתת בהם סעד למען הצדק ואשר אינם בסמכותו של בית המשפט או של בית דין אחר".

רבות דובר, גם בוועדה ובהרבה מקומות, בדיבורים פה בכנסת, בדיבורים במסדרונות, בראיונות בטלוויזיה, בתקשורת בכלל. אומרים שעילת הסבירות היא מעומעמת מדי, היא לא מדויקת מספיק. תגידו, מה אתם אומרים על "סעד למען הצדק"? "צדק" ו"סעד למען הצדק" זה מדויק? בואו נטפל גם בזה. אני לא משוכנע שגם השלב הבא הוא לא יהיה זה. כשאנשים חסרי גבולות ועכבות משתמשים בכוח שניתן להם לא לטובת הכלל אלא לטובת הגחמות האישיות שלהם, זה מה שמופיע.

וזו מופיע – אני מחזיר אתכם שוב להסכמים הקואליציוניים המושחתים שאתם חתמתם עליהם; להיעלמות הטוטאלית של הליכוד מתוך ההסכמים האלה; לדרך שבה מיעוט קיצוני, גזעני, לקח אתכם שבי, לקח אתכם שבי לתוך ממשלה שאתם קוראים לה ימין על מלא, שלא מסוגלת לעשות דבר לא בתחום הביטחוני, לא בתחום הכלכלי, לא בתחום המאבק בפשיעה. משילות, אומרים? מה עם אחריות?

הסיפור ממשיך כאשר מדובר בביטול החובה. הרי בתוך הוועדה עלו הרבה מאוד הצעות. למרות מה שאמר יושב-ראש הוועדה, שהן כאילו נדונו, והוא אמר את כל השעות, אני רוצה להגיד לכם מה הייתה הדינמיקה בוועדה. הדינמיקה בוועדה הייתה של הטלת אימה – לא שאני מפחד ממנו או מישהו מפחד ממנו, אבל שיטת הדיון הייתה כזו. לכאורה אתה בא ואומר: בואו נשמע, נשמע, נשמע – בפועל לא קורה שום דבר. לא קורה שום דבר.

מגיע פרופ' יואב דותן, אשר נהגו לפחות בתחילת הדרך להתגדר בדעותיו לגבי הליברליות המופרזת של בית המשפט העליון וציטטו מאמרים שלו. הוא הגיע לוועדה. הוא הגיע לוועדה והיה בזום פעמיים. שאלו אותו, והוא אומר: תשמעו, ההצעה הזאת לא טובה, יש הצעה יותר טובה. אמרנו לו: תשמע, אז בוא תשלח. זה מה שהיה. הוא שלח הצעה מפורטת מה נכון לעשות לדעתו. אמרתי לשמחה רוטמן: שים את זה על השולחן. זה הושם על השולחן והתאדה באותו יום, והתאדה באותו יום.

זה האירוע. זה השליח שאתם שלחתם – לא נכון, לא אתם שלחתם – זה השליח שיריב לזין שלח לניהול ועדת החוקה, עם אותו סמוטריץ', שר האוצר של ממשלת ישראל, שרוצה לממש את אותה אידיאולוגיה גזענית, הומופובית ומסוכנת, שבלי ריסוק של שומרי הסף, בלי ריסוק של בית המשפט העליון, זה לא יעבור. זה כתוב, התוכנית הזאת, נאמרו דברים האלה. זאת לא המצאה של מישהו מהאופוזיציה.

עכשיו, אתם רואים את הדברים האלה ושותקים, רואים ושותקים כבר תקופה ארוכה, ארוכה מדי. לא מדובר בצמצום עילת הסבירות, מדובר בביטול טוטאלי. החובה לנהוג בסבירות בקבלת החלטות – אמרנו יותר מפעם אחת: בואו לפחות נקבע את החובה. אדוני היושב-ראש, לקבוע את החובה לנהוג בסבירות, מה יותר הגיוני מזה? בלשון בני אדם. אתה רוצה לבטל את הסבירות כשביט המשפט העליון בוחן ובודק את סמכויות השלטון, בוא לפחות תקבע את הדבר הבסיסי ביותר, שיש חובה לנקוט סבירות. התשובה על כך הייתה: לא ולא. האם מישהו יכול להסביר מדוע להגיד לא על דבר כזה בלשון בני אדם? מאיפה זה נובע? מאיפה היצר, הדבר הזה, לבוא ולהגיד: לא, אין לנו חובה לנהוג בסבירות, אבל נשחרר את עצמנו מכל דבר? ושמעתם את הציטוטים של אותם שרים סוררים של הממשלה שלכם, מה הם הולכים לעשות.

עכשיו, עזבו רגע את הדברים הגדולים, בואו נדבר על הדברים ה"קטנים". העלינו וביקשנו, וביקשתי יותר מפעם אחת, שהוועדה, מאחר שהיא ועדת החוקה, חוק ומשפט – בניגוד להצעת חוק ממשלתית, שאז מייצגים את עמדת השרים הנוגעים בדבר, כי לא היה דיון, אמרנו: בואו תזמנו את נציגי המשרדים. אני רוצים לשמוע מה ההשלכות, מאחר שבהרבה מאוד דברי חקיקה מואצלות סמכויות, וכמו שמואצלות סמכויות השר גם יכול לקחת את הסמכויות האלה. ואז הוא יכול לזכות לחסינות מוחלטת מכל ביקורת באשר היא, כי יש ביקורת, גם היום, בחוק הזה, על החלטתם של עובדי ציבור.

אנשים לא הגיעו. השירות הציבורי לא הגיע. פניתי ליושב-ראש הוועדה, אמרתי: תראה, אתה אומר שזו הצעת חוק של ועדה – זה לא עסק פרטי, אני מבקש ודורש: אתם מדברים על הכנסת, שהיא הריבון? הריבון, הכנסת – לא אני – הריבון, הכנסת, המוסד דורש שהיועץ המשפטי של משרד הביטחון יגיע ושהפרקליטה הצבאית הראשית תגיע. אני אגיד מדוע, ואני אתייחס רק לנושא אחד שאני עסקתי בו לא מעט, לפחות גם בוועדה הזאת, ולא רק: ההשלכות הדרמטיות של התיקון הזה, של הצעת חוק-יסוד: השפיטה, סעיף 4, אותו דבר קטן שאתם מדברים עליו, מה ההשלכות האמיתיות על לוחמי צה"ל, מפקדי צה"ל, אפרופו דרג מדיני, ומערכת הביטחון בכלל? יש הבנה וידע שמה שמגן – כיפת הברזל האמיתית – על פעילות כוחות הביטחון אל מול טריבולנים בין-לאומיים זה אותו עיקרון המשלימות, שבא ואומר: שמערכת משפט עצמאית בלתי תלויה היא ערובה לכך שלא תהיה תביעה משפטית כנגד לוחמים שלנו בכל הרמות, בכל הדורות, גם בדרג המדיני. ובמקום הזה, ברגע שהחוק הזה עובר, יש פגיעה משתמעת אפשרית במעמד שומרי הסף – היועצת המשפטית לממשלה והפרקליטה הצבאית הראשית. אני אתן דוגמה: הפרקליטה הצבאית הראשית ממונה על ידי שר הביטחון, ולא סתם – כדי לייצר ניתוק בין המינוי שלה לבין דרג פיקודי של הצבא.

כל הדיון הזה לא נעשה בוועדת החוקה. על הסעיף הזה הוא לא נעשה. אני יכול להגיד לכם שעל סעיף אחר היה דיון סגור בוועדת החוקה, שהתעקשתי אז שיתקיים, וכל מומחי הדין הבין-לאומי בארץ ב-30 שנה האחרונות אמרו שזה מסוכן. אבל למי לא אכפת? לממשלת ישראל.

שר החוץ, שיושב פה, יש לך אחריות, ואתה לא היית בשום דיון על זה. לא היית נוכח באף מקום שבו דובר על ההשלכות הבין-לאומיות של טריבונלים בין-לאומיים על חיילי צה"ל. יש חקירות פתוחות עכשיו כנגד מדינת ישראל. הן פתוחות עכשיו.

שר החוץ אלי כהן:

עושים ופועלים, תאמין לי.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אבל בממשלה לא היה דיון. אתם, חברים, פשוט - -

שר החוץ אלי כהן:

אנחנו זוכרים טוב מאוד עם מי ישבתם בממשלה הקודמת.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

- - אין לכם מושג על מה אתם מדברים.

שר החוץ אלי כהן:

אתה, אתה היית חבר בממשלה - - -

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

לא, אם היה דיון הייתם מכנסים קבינט. אתה מועל בתפקידך.

שר החוץ אלי כהן:

אתה היית חבר בממשלה - - -

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אתה הולך להצביע כמו מריונטה.

שר החוץ אלי כהן:

אתה היית חבר בממשלה - -

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אתה תצביע כמו – אין לך אחריות על שום דבר.

שר החוץ אלי כהן:

- - שהייתה בו תומכת BDS.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אתה שר חוץ שלא עושה את עבודתו. כי אם כן, היית מתעקש לעשות דיון בקבינט.

שר החוץ אלי כהן:

אתה היית בממשלה שמינתה תומכת BDS להיות קונסולית של ישראל.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

לא עשית את זה. אתה תצביע מחר - - -

שר החוץ אלי כהן:

אז אני מציע לך - - -

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אתה תצביע – אתה מציע לי? אני מציע לך לעשות דיון עוד היום. תעשה דיון, אין לך מושג

על מה אתה מדבר.

מיקי לוי (יש עתיד):

השר משקר במצח נחושה. השר משקר במצח נחושה.

שר החוץ אלי כהן:

ראש המפלגה שלך.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אין לך מושג ירוק.

מיקי לוי (יש עתיד):

אתה דובר שקר.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אתה שר חוץ בלי הבנה מוחלטת למה שקורה.

מיקי לוי (יש עתיד):

השר משקר במצח נחושה. פשוט שקר.

שר החוץ אלי כהן:

ראש המפלגה שלך הביא תומכת BDS. ואישר אותה.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אני אומר לך את זה. אתה, אתה - - -

היו"ר אמיר אוחנה:

רבתיי.

שר החוץ אלי כהן:

אני רוצה לומר לך שמאחר שהחוק הזה יאושר - - -

מיקי לוי (יש עתיד):

השר משקר באופן מוחלט.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אדון אלי כהן, שר החוץ, אין לך מושג ירוק על מה שאתה מדבר.

שר החוץ אלי כהן:

והחוק הזה יאושר.

מיקי לוי (יש עתיד):

אתה פשוט משקר במצח נחושה.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אתה תצביע כמו מריונטה מחר.

שר החוץ אלי כהן:

אנחנו מבינים - - -

מיקי לוי (יש עתיד):

זה שקר, לא היה דבר כזה.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

כמו שעשית בעבר.

שר החוץ אלי כהן:

- - -

מיקי לוי (יש עתיד):

אתה פשוט משקר.

היו"ר אמיר אוחנה:

רבתיי, רבותיי.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אבל, חיילי צה"ל שנמצאים - - -

היו"ר אמיר אוחנה:

טוב, רבותיי, רבותיי.

מיקי לוי (יש עתיד):

אתה משקר במצח נחושה.

היו"ר אמיר אוחנה:

רבתיי, אדוני השר.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

זה לא "רבתיי", זה זמן הדיבור שלי.

שר החוץ אלי כהן:

לכן, אין לך זכות לדבר על חיילי צה"ל, כמי שהביא לתמיכה בתומכת BDS.

היו"ר אמיר אוחנה:

אדוני השר.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אני מזכיר לאדוני היושב-ראש, שזה זמן הדיבור שלי.

מיקי לוי (יש עתיד):

זה שקר, ואתה משקר במצח נחושה.

היו"ר אמיר אוחנה:

עצרתי אותו.

שר החוץ אלי כהן:

רינאוי זועבי, עובדה. עובדה.

מיקי לוי (יש עתיד):

שקר מוחלט. אתה משקר במצח נחושה.

אלי דלל (הליכוד):

עובדה. האם הממשלה הצביעה בעד רינאוי זועבי?

היו"ר אמיר אוחנה:

חבר הכנסת לוי והשר כהן.

מיקי לוי (יש עתיד):

אתה חוזר על דברי ההבל והבלע.

שר החוץ אלי כהן:

אז שים לב – אתה יודע מה, עשית לי אחלה סרטון, איך שאתה אומר "שקר" אני אביא את האישור של רינאווי זועבי. בדיוק ככה נעשה את זה.

מיקי לוי (יש עתיד):

שקר ודברי בלע. אתה מאשים שר חוץ וראש ממשלה שתמכו ב-BDS?

שר החוץ אלי כהן:

תודה רבה לך.

מיקי לוי (יש עתיד):

- - ראש ממשלה, שתמכו ב-BDS. זה פשוט שקר.

היו"ר אמיר אוחנה:

השר כהן.

שר החוץ אלי כהן:

יו"ר המפלגה שלך הביא תומכת BDS לאישור הממשלה כקונסולית בשנגחאי. תודה.

היו"ר אמיר אוחנה:

תודה. בבקשה, אדוני.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

הממשלה לא עשתה דיון על מה שאני אומר עכשיו. ועדת החוקה, חוק ומשפט לא עשתה דיון על מה שאני אומר עכשיו. אתם מפקירים את לוחמי צה"ל. לא סתם הטייסיים נמצאים, לא סתם הלוחמים נמצאים. הם יוצאים מנקודת הנחה שאתם יודעים מה שאתם עושים, והם רואים שאין לכם מושג ירוק. והתגובה שלך עכשיו רק מעידה שאין לך מושג, כי אם הייתה לך אחריות מינימלית היית דורש לכנס קבינט ביטחוני מיוחד כדי לשמוע על ההשלכות. זה לא קרה. אני ניסיתי לעשות בוועדת

החוקה כינוס – גם זה לא נעשה. אתם מופקרים ומפקירים. ואם זה פרצופי השרים, לא פלא שהלוחמים דואגים, לא פלא שהטייסים אומרים שהם לא סומכים על ההחלטות שלכם, ולא פלא ריסק שומרי הסף. כמו שאתם מתנהגים וכמו שאתם מדברים, אין לכם מושג ירוק מי באמת שומר היום בטריבונלים בין-לאומיים. כנראה שזה לא אתה.

שר החוץ אלי כהן:

תאמין לי ששומרים ועובדים כל היום. בזמן שהבן שלי בגולני והבת שלי - - -

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

כל אחד יספר סיפורים אישיים.

שר החוץ אלי כהן:

תאמין לי ששומרים ועובדים כל היום. בזמן שהבן שלי בגולני והבת שלי - - - טול קורה מבין עיניך - - -

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

יש לך תפקיד בממשלת ישראל, לא מימשת אותו. לא עשית אותו. אתה שר חוץ שלא מתנהג כמו שר חוץ, מתנהג כמו מריונטה של ראש הממשלה נתניהו.

שר החוץ אלי כהן:

תאמין לי, אתה יודע כמה הישגים הבאתם למשרד החוץ תחת יו"ר המפלגה שלך?

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

ככה אתה נוהג כל הזמן. אתה לא מסוגל לתת תשובה, תשובה.

שר החוץ אלי כהן:

אפס. אפס הישגים. אפס הסכמי שלום. שום כלום.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אדוני, תעצור את הזמן.

עמית הלוי (הליכוד):

תספר על הטלפונים שאתם עושים למדינות חוץ - - -

שר החוץ אלי כהן:

דרך אגב, אני רוצה להודות לחבר הכנסת הלוי, שנלחם בשבוע שעבר על החוק של "יהודית ודמוקרטיה".

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

על חוק המתנות. על חוק המתנות.

מיקי לוי (יש עתיד):

לחבר הכנסת הלוי יש את ההצעות הכי הזויות, הכי קיצוניות, הכי לא נורמליות.

עמית הלוי (הליכוד):

תספרו. מיקי, תספרו. על טלפונים שאתם עושים - - - להזיק למדינת ישראל - - -

מיקי לוי (יש עתיד):

הוא יחשב בהיסטוריה של עם ישראל, של מדינת ישראל, עם הצעות החוק – מתנות? הזוי לחלוטין.

היו"ר ניסים ואתורי:

תודה רבה.

עמית הלוי (הליכוד):

עם איזה ראשי מדינות דיברתם, שיעריכו מחדש את היחסים עם ישראל? תספרו לציבור.

היו"ר ניסים ואתורי:

הערותיכם נרשמו, נמשיך.

מיקי לוי (יש עתיד):

הזוי אתה. הצעות החוק הכי לא נורמליות.

היו"ר ניסים ואתורי:

קדימה, בוא נמשיך.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

ממשלה מפקירה ומופקרת, שמפקירה את לוחמי צה"ל. ואני חוזר עוד פעם, אדוני שר החוץ: אתה יושב במקום לכנס קבינט. תגיד שימצאו לך מחליף ותלך לקבינט.

שר החוץ אלי כהן:

בינתיים הילדים שלי משרתים בקרבי.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

ואחרי שאמרתי את הדברים האלה - - -

שר החוץ אלי כהן:

שמענו עליך. שמענו עליך, עם מי הקמת את הממשלה הקודמת. שמענו בדיוק.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אדוני שר החוץ, אתה מפריע לי כרגע בדברים שקשורים אליך.

שר החוץ אלי כהן:

את הכתם הזה לעולם לא תוכל למחוק.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

אדוני היושב-ראש, אני אשמח - - -

מיקי לוי (יש עתיד):

קיבלתם מדינה פורחת. תראו מה עשיתם. בשבעה חודשים הרסתם מדינה, בכל תחום – צבא, חברה, מדיני, כלכלי. אין פינה אחת שלא הרסתם. תתביישו לכם.

שר החוץ אלי כהן:

לעולם לא תוכל למחוק את הכתם הזה. לעולם - - -

מיקי לוי (יש עתיד):

הרס מדינת ישראל על הידיים שלכם.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

ובמקום לשבת פה כשר תורן, תכנס קבינט ותשמע את ההשלכות; ותקרא לפרקליטה הצבאית הראשית וליועצת המשפטית לממשלה - -

שר החוץ אלי כהן:

אני הרבה יותר רגוע כשנתניהו בקבינט ולא לפיד. תאמין לי, הרבה יותר רגוע.

יואב סגלוביץ' (יש עתיד):

- - ותיפגש עם שר הביטחון, כי יש לך אחריות ששכחת אותה, ואולי לא הייתה לך אף פעם, אבל זאת הממשלה שאתה נמצא בה כשר החוץ ולא אני. ואתה לא יודע דבר וחצי דבר על מה שאני אומר פה עכשיו, כי שום דבר מהדברים האלה לא נעשה – לא בוועדת חוקה, לא בשום מקום אחר.

לא הדיונים האלה, שבאים לשמר את מה שיש. אתם מפקירים כל דבר ועושים כל דבר רק למען טובתכם האישית. שחיתות ומושחתים – זה מה שאתם, וזו תכלית החוק הזה.

הממשלה הזאת חצי שנה לא עוסקת כמעט בשום דבר שקשור לחיים שלנו. כל-כולכם במהפכה. מה עם כלכלה, יוקר מחיה, מאבק בפשיעה, ביטחון, פריפריה, מעמד האישה? מצאתם לנכון, כן, לרסק את הוועדה למעמד האישה – את זה אתם מרסקים יפה, ממצאים חוקים חדשים. לימור סון הר-מלך, לוחמת חופש. עלייה דרמטית בפשיעה מאז שמונה בן גביר, השר באמת הכי כושל שהיה אי פעם במשרד לביטחון פנים. אנחנו עם 130 נרצחים. שנת 2021, שהייתה שיא, בתקופתו של נתניהו, הייתה עם 126. אתם מצטיינים בזה, בלעשות רק דברים פחות טובים. שנה קודמת באותם נתונים היינו עם 60 נרצחים. אתם פשוט מפקירים ביטחון אישי, מפקירים כל דבר שזז.

מחר תהיה ההצבעה. האחריות היא על הממשלה, על ראש הממשלה. האחריות אינה מתחלקת, וראש הממשלה אמור להיות ראש הממשלה של מדינת ישראל, לא רק של חלק ממנה. האחריות על צבא העם היא שלו. על נתניהו לצאת מהירכתיים של הספינה, לעלות לגשר ולהבין, שגם אם לא נוח לו והוא צריך לעשות בחירה בין משרתים למשתמטים, בין גזענים, הומופובים ועבריינים לבין טובת הציבור כולו – הוא צריך לעצור. זה לא כישלון, זה מימוש חובה. זה לא הפסד, כי אם כיוון שביום הזה יקבע גם איך הוא ייזכר בהיסטוריה.

המחאה העצומה לא תיפסק. אם חוק זה יעבור היא תתרחב, היא תעמיק, ומי שחושב שחום הקיץ, החופשות והקייטנות יעצרו את כל אלה שמדינת ישראל ומגילת העצמאות וערכיה היהודיים והדמוקרטיים חשובים להם – טועה טעות מרה. המחאה העצומה גם תגרום לאותם אלה בליכוד ששכחו מאיפה באו ופחדנותם אומנותם – כן, השר כהן, פחדנותם אומנותם – תגרום להם בסוף להבין שגם הם צריכים להגיד: עד כאן.

עדיין ניתן לעשות שינוי. אני לא סומך – לא על המוסריות שלכם, לא על הערכים שלכם. אני כן סומך על הציניות שלכם. ביום שתראו שזה לא משתלם לכם, שההמון שצובא ברחובות הוא גם אלה שמצביעים לכם, תגלו אז את המוסר, את הערכים ואת מדינת ישראל הדמוקרטית ותצטרפו למחנה. אבל כנראה זה ייקח עוד זמן, כי התרגלתם, התרגלתם להיות כאלה. תודה רבה.

היו"ר ניסים ואטורי:

תודה רבה. חברת הכנסת אורית פרקש הכהן, בבקשה.

נספח 4

**עמודים 44-45 לפרוטוקול ועדת
חוקה חוק ומשפט מיום 12.7.23**

עמ' 134

דוגמה מסוג רביעי זה הנושא של הימנעות מפעולה שלטונית. יש מקרים שאנחנו נתקלים בהם, שהשר אחראי או הממשלה נמנעים מלבצע פעולה. יש את בג"צ הרב אליהו לגבי העמדה לדין משמעת, יש מינויים, נמנעים מלבצע מינויים, משאירים משרות חשובות ללא מישהו מכהן. גם בהקשר הזה יש לנו, למרבה הצער, ניסיון. כמו שאמרתי בישיבה הקודמת, הפגיעה הקשה והמשמעותית ביותר - - -

משה סעדה (הליכוד):

אבל לא נכנס לזה עילות אחרות כמו שרירות?

גלעד קריב (העבודה):

מה זה שרירות?

טלי גוטליב (הליכוד):

יש עילה כזאת.

דבי ביטון (יש עתיד):

יש שרירות, יש מן הצדק.

טלי גוטליב (הליכוד):

במשפט המנהלי, ברור.

גיל לימון:

אני אתייחס לעניין הזה של השרירות.

דבי ביטון (יש עתיד):

והיא נכללת בתוך הסבירות. אם אני עורכת דין - - -

היו"ר שמחה רוטמן:

אפשר בבקשה, רבותיי?

אורית פרקש הכהן (המחנה הממלכתי):

אסור לטעון שרירות? זה חוסר סבירות קיצוני, זה מילה נרדפת.

גיל לימון:

כמו שאמרתי בישיבה הקודמת, הפגיעה הקשה והמשמעותית ביותר של הביטול הגורף של עילת הסבירות ביחס להחלטות הממשלה והשרים נוגע למעמד של שומרי הסף. עילת הסבירות היא הערובה המרכזית, היא לא הערובה המרכזית, סליחה, היא ערובה מרכזית, אחת מכמה ערובות מרכזיות לכך שהמינוי של שומרי סף יהיה ראוי ותקין ולכך שלא ניתן יהיה לפטר שומר סף משיקולים פוליטיים.

חיזוק המעמד של שומרי סף משרת אינטרסים כלכליים של המדינה, כמו שהסביר אתמול עורך דין מסינג, ואני רוצה לדבר רגע על האינטרסים הבין-לאומיים של המדינה. היכולת של מדינת ישראל להזדוף הליכים משפטיים בזירה הבין-לאומית מותנית בין היתר בכך שרשויות אכיפת החוק במדינה נהנות מעצמאות מקצועית. אם הממשלה יכולה בקלות יחסית להחליף יועץ משפטי לממשלה, פרקליט מדינה, או פרקליט צבאי ראשי קשה יהיה לטעון בזירה הבין-לאומית שהפונקציות האלה, שהעצמאות והמקצועיות שלהם היא תנאי להדיפות חקירות בין-לאומיות, הן אכן עצמאיות.

בהיעדר עילת סבירות כל שומר סף או רגולטור יידע שהחלטה הבאה שלו יכולה להיות גם ההחלטה האחרונה שלו אם היא לא תמצא חן בעיני השר הממונה. אנשים הגונים יחששו לבוא ולמלא את התפקיד של שומרי סף. בהקשר הזה חשוב לי לציין, בהתייחס להאשמות שהופנו אתמול מצד דוברים מסוימים בישיבה כלפי היועצת המשפטית לממשלה שהיועצת תמשיך להיות עצמאית בהחלטות שלה ולמלא את התפקיד שלה כשומרת סף כדי להגן על שלטון החוק והמינהל התקין וזכויות האדם.

משה סעדה (הליכוד):

לא נראה לי שהיא מגנה על שלטון החוק, לא אם היא מאפשרת פרעות בחברה הישראלית. ותעביר לה את המסר.

יסמין פרידמן (יש עתיד):

אז על מי אתה רוצה שהיא תגן, על ראש הממשלה המושחת שלך?

משה סעדה (הליכוד):

לא על הפורעים בחברה הישראלית.

יסמין פרידמן (יש עתיד):

מה אתה אומר? על ראש הממשלה המושחת שהיא תגן? איפה אתם חיים?

גלעד קריב (העבודה):

אתה מדבר על הפורעים בחווארה, נכון?

יסמין פרידמן (יש עתיד):

איפה אתם חיים? אתם לא מקשיבים למה שמדברים איתכם? מה זה?

גלעד קריב (העבודה):

אתה מדבר על נוער הגבעות במאחזים הלא חוקיים שהממשלה לא מפנה.

משה סעדה (הליכוד):

אני מדבר על מי שחוסם אמבולנסים ואתה יודע.

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

אף אחד לא חסם אמבולנסים. אתה משקר.

גלעד קריב (העבודה):

אף אחד לא חסם אמבולנסים, שקרן.

ולדימיר בליאק (יש עתיד):

די עם השקרים שלך.

יסמין פרידמן (יש עתיד):

אתם לא מקשיבים ל - - - מלח הארץ.

נספח 5

חוות דעת פרופסור בנבנישתי

עמ' 137

חוות דעת מומחה

התיקון לחוק יסוד: השפיטה ביחס לעילת הסבירות ברקע הדין הבינלאומי הפלילי

1. אני הח"מ נתבקשתי על ידי העותרים לתת חוות דעת מומחה בעניין התיקון לחוק יסוד: השפיטה (להלן: "ההוראה") ביחס לעילת הסבירות ברקע עמדת המשפט הבינלאומי בנוגע לחובת ישראל לחקור הפרות של דיני המלחמה והחשש להעמדה לדין של לוחמים ומפקדים בערכאות מחוץ לישראל. חוות דעת זו מייצגת את עמדותי, על בסיס מומחיותי בתחום המשפט הבינלאומי.

2. אני מופקד הקתדרה על שם היואל (Whewell) למשפט בינלאומי באוניברסיטת קיימברידג', מרצה אורח בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים, וחבר ב-Global Faculty של בית הספר למשפטים באוניברסיטת ניו יורק. אני חבר באקדמיה הישראלית למדעים וב-Instytut de Droit International. בין היתר נתתי חוות דעת לוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31 במאי 2010 (ועדת טירקל) בנוגע לחובת החקירה בדיני הלחימה, וכמו כן נתתי חוות דעת לבית הדין הפלילי הבינלאומי בנוגע להעדר הסמכות של בית הדין לדון בתלונתה של הרשות הפלסטינית כנגד ישראל (ICC-01/18 16 March 2020).

3. חוות דעתי מתייחסת להוראה הקובעת כי

"בחוק-יסוד: השפיטה, בסעיף 15, אחרי סעיף קטן (ד) יבוא: (1ד) על אף האמור בחוק-יסוד זה, מי שבדיו סמכות שפיטה על פי דין, לרבות בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, לא ידון בעניין סבירות החלטה של הממשלה, של ראש הממשלה או של שר אחר, ולא ייתן צו בעניין כאמור; בסעיף זה, "החלטה" – כל החלטה, לרבות בענייני מינויים או החלטה להימנע מהפעלת כל סמכות."

חוות דעת זאת יוצאת מנקודת הנחה פרשנית לפיה ההוראה הינה תקפה לפי המשפט הישראלי, וכן, שמהות ההוראה היא שלילת הסמכות של כל בית משפט בישראל לבחון את סבירותה של החלטה של הממשלה, ראש הממשלה או שר אחר (שייקראו להלן, לשם הקיצור: "הדרג המדיני").

4. עוד הנחת מוצא היא שמכיוון שההוראה חלה על "ענייני מינויים" היא חלה גם על מינויים של נושאי משרה שונים ככל שאלה נתונים לסמכותם של חברי הדרג המדיני, בין אם מדובר בסמכותם הישירה או בסמכות שנטלו לעצמם כדין.

5. יודגש כי חוות דעת זו לא בוחנת את ההשלכות המשפטיות הישירות של ההוראה על יכולתה של מדינת ישראל לקיים את חובותיה על-פי הדין הבינלאומי ביחס לביצוע חקירה ובדיקה כראוי של הפרות של דיני הלחימה, או את ההשלכות של ההוראה על האחריות האישית של הדרג המדיני או של מפקדים או לוחמים להפרות כאלה. חוות הדעת לא מתיימרת לקבוע כי ההוראה אכן משנה את יכולתן ומחויבותן של הרשויות הישראליות לבחון שאלות לגבי אחריות פלילית במקרים של הפרות. עניינה של חוות הדעת הזו הוא באופן שבו עלולה ההוראה להיות מובנת או מוערכת בידי גורם משפטי זר – ערכאה משפטית או תובע זרים, או כל גורם משפטי זר שאיננו ערכאה שיפוטית ישראלית, כשאלה יתבקשו להעריך מה מידת היכולת של גורמי החקירה והשפיטה בישראל לאכוף את הדין הבינלאומי.

6. ממילא בדיקה בידי גורמי אכיפה זרים חייבת תמיד להיות קונקרטי, בשים לב לנסיבות הפרטניות של כל מקרה ומקרה ולאור מכלול הראיות שיוצגו בפניהם,¹ כך שלא דומה בחינה תיאורטית מלכתחילה – נושא חוות דעת זו – לבדיקה קונקרטי בדיעבד. אלא שבמסגרת ניהול סיכונים יש חשיבות לבחינה תיאורטית מראש של ההשלכות העתידיות של ההוראה על המנגנונים הקיימים בישראל בכל הקשור לחקירה, תביעה ושפיטה לגבי הפרות אפשריות של דיני הלחימה, כפי שהם יכולים להיות מפורשים בידי גורמי חקירה זרים וערכאות שיפוט זרות.

7. ככל שחוות הדעת מתייחסת לחוק הישראלי ולפסיקת בית המשפט העליון היא לא מתיימרת לפרש אותם אלא מציגה אותם כנתונים ומבקשת להציג את ההשלכות המשפטיות שלהם מבחינת המשפט הבינלאומי בראייתן האפשרית של ערכאות שיפוט זרות.

8. השאלות שאליהן מתייחסת חוות דעת זו הן:

(א) מהן ההשלכות האפשריות של ההוראה על התקיימותה של דרישת ה"משלימות" (complementarity) הקבועה בסעיף 17 של אמנת רומא (Criminal International the of Statute Rome) (להלן: "חוקת בית הדין") באופן ששולל את סמכותו של בית הדין הבינלאומי הפלילי (להלן: "בית הדין") לדון באישומים כנגד ישראלים בשל פעילותם במסגרת שירותם הצבאי בצה"ל. לכך אתייחס בפרק (א) של חוות דעתי.

(ב) מהן ההשלכות האפשריות של ההוראה על התקיימותה של עילת סף של "משלימות" או "שירותיות" באופן שמגביל את סמכותם של בתי משפט מדינתיים זרים לדון בתלונות או בכתבי אישום נגד ישראלים בשל פעילותם במסגרת שירותם הצבאי בצה"ל. לכך אתייחס בפרק (ב) של חוות דעתי.

א. השלכותיה האפשריות של ההוראה על דרישת המשלימות כתנאי לשלילת הסמכות של בית הדין

9. כידוע, בית הדין הפלילי הבינלאומי לא דחה על הסף תלונה של הרשות הפלסטינית בנוגע לביצוע פשעי מלחמה על-ידי ישראל באיזורים מחוץ לישראל הנתונים לשליטתה. בשלב זה התובע כבר החל לנהל חקירה. במסגרת החקירה הוא בוחן תיקים ספציפיים לצורך גיבוש החלטה אם יש מקום להגיש כתבי אישום כנגד אילו ישראלים ובאילו עילות. במסגרת גיבוש החלטה התובע נדרש גם לבחון האם כתבי האישום כנגד ישראלים הם קבילים. תנאי מרכזי בקביעת הקבילות של כתבי האישום הוא עקרון המשלימות (complementarity).

10. עקרון המשלימות קובע (בסעיף 17(1) (a) לחוקת בית הדין) כי כתב אישום לא יהיה קביל אם מדינה שיש לה סמכות שיפוט לגבי התיק מקיימת לגבי חקירה או מעמידה לדין בגינו, וזאת כל עוד אותה מדינה מסוגלת בכנות (genuinely) לבצע את החקירה או את המשפט:

¹ The Office of the Prosecutor, Situation in Iraq/Uk Final Report (9 December 2020) <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/itemsDocuments/201209-otp-final-report-iraq-uk-eng.pdf> (להלן: דו"ח בריטניה), פסקה 438.

“The case is being investigated or prosecuted by a State which has jurisdiction over it, unless the State is unwilling or unable genuinely to carry out the investigation or prosecution”

11. כדי לבחון האם המדינה החוקרת מעוניינת “בכנות” לחקור תיקים כאלה, מפנה סעיף 17(2) לחוקת בית הדין, ברישא שלו, לעקרונות ההליך הנאות המוכרים על ידי המשפט הבינלאומי.

“In order to determine unwillingness in a particular case, the Court shall consider, having regard to the principles of due process recognized by international law, whether one or more of the following exist, as applicable: ...”

12. הסעיף מבקש לשלול, בין היתר, את האפשרות שההליכים התנהלו או מתנהלים באופן שאינו עצמאי או חסר ניות, ובנוסף לשלול אפשרות שההליכים התנהלו או מתנהלים באופן אשר, לאור הנסיבות, אינו מתיישב עם כוונה להביא את האדם הנוגע בדבר לדין (בסעיף 17(2)(c) לחוקת בית הדין).

“The proceedings were not or are not being conducted independently or impartially, and they were or are being conducted in a manner which, in the circumstances, is inconsistent with an intent to bring the person concerned to justice.”

13. למרות שמדובר בדרישה שכוללת בחלקה מרכיבים שליליים (ההליכים אינם בלתי עצמאיים או נגועים במשוא פנים) עדיין המוקד הוא **בדרישה להוכיח, פוזיטיבית, כוונה להעמיד לדין**. בהתאם, אחד המותבים של בית הדין וכן ערכאת הערעור שלו קבעו כי נטל הראיה בכגון דא הוא על המדינה (או על הנאשם, לפי העניין) הטוענים להתקיימותן של דרישות המשלימות, וכי **עליהם להראות בראיות ספציפיות ובעלות ערך הוכחתי שהמדינה אכן חוקרת את המקרה** :

“a State that challenges the admissibility of a case bears the burden of proof to show that the case is inadmissible. To discharge that burden, the State must provide the Court with evidence of a sufficient degree of specificity and probative value that demonstrates that it is indeed investigating the case. It is not sufficient merely to assert that investigations are ongoing.”²

לדעת המלומדים Schabas and El-Zeidy המדובר בנטל ראיה תובעני “quite demanding admissibility assessment”³

14. אמנם, כאשר התביעה מבקשת לפתוח בחקירה מיוזמתה, ולשם כך היא מקיימת בחינה מקדמית (preliminary examination), הנטל מוטל עליה להראות שיש בסיס סביר (reasonable basis) לעשות כן (סעיף 53(1) לחוקת בית הדין). בהתאם, בעת הבחינה המקדמית בנוגע למדיניות החקירה וההעמדה לדין בבריטניה, התביעה שבחנה את תחולת עקרון המשלימות אימצה מבחן שהוא מקל יותר עם המדינה (או הנאשמים), כאשר הנחתה את עצמה לבחון – כבסיס להחלטה שלא לפתוח בחקירה – האם המדינה שחקרה עשתה כן בחוסר תום לב, כאשר היא דורשת (מהתביעה עצמה) סף גבוה לשם הוכחה של חוסר תום לב שכזה :

“Nonetheless, it is not sufficient for the Office to have concerns. The factors it has identified must be capable of demonstrating that the authorities acted in bad faith,

² Prosecutor v. Ruto, No. ICC-01/09-01/11 OA (30 August, 2011), Para. 62. See also Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court (Kai Ambos ed., 4th ed., 2022) p. 969.

³ שם, בעמ' 970

i.e. that the relevant domestic proceedings were not conducted genuinely which, in the circumstances, demonstrates an intent to shield persons from criminal responsibility.”⁴

אולם מבחן מקל זה רלוונטי רק לחקירה יזומה בידי התביעה. לעומת זאת, כאשר התביעה נובעת מתלונה של מדינה – ההליך הרלוונטי במקרה הישראלי – הדרישה כאמור היא להוכיח פוזיטיבית של כוונה לחקור ולהעמיד לדין.

15. הבדיקה של התקיימות דרישות המשלימות תהיה מקיפה, ותבחן את כל השלבים של החקירה והבדיקה בהקשרם בפועל:

“examine the totality of the relevant factors in their context”⁵

16. התנאי הראשון של המבחן, כלומר הדרישה להוכיח שהליכי החקירה התנהלו באופן שהוא עצמאי וחסר פניות, נשען על הרישא של סעיף 17(2) המפנה לעקרונות ההליך הנאות המוכרים במשפט הבינלאומי. בית הדין לא הציע מעצמו מבחנים לקביעת העצמאות וחסר הפניות של ההליכים ובמקום זאת הוא הפנה לסטנדרטים אשר פותחו בערכאות אחרות שעסקו בזכות להליך הוגן על פי אמנות שונות בדבר זכויות האדם.⁶ גם התביעה אימצה את העקרונות הללו כאשר בחנה את שאלת המשלימות ביחס לבריטניה.⁷

17. הקריטריונים שהתביעה בחרה לאמץ בוחנים היבטים שונים המשפיעים כולם על העצמאות של המערכות החוקרות והשופטות, לרבות המעורבות של רשויות החקירה בביצוע הפשעים, הסמכויות החוקתיות של מוסדות האכיפה הפלילית, האפשרות שמינוי או פיטורי חוקרים תובעים או שופטים ישפיע על ההליך ההוגן, והתערבות פוליטית במהלך החקירה.⁸ העדר משוא פנים ייבחן בין היתר לאור הקשרים בין הנחקרים לגופי החקירה התביעה או השפיטה, וכן אמירות פומביות או צעדים פומביים, או שינויים במעמד של נושאי משרות.⁹ הבחינה האם התקיים משוא פנים תיערך לפי מבחן אובייקטיבי:

“What is decisive is whether the fear that a particular body lacks impartiality can be held to be objectively justified.”¹⁰

התביעה מפנה בהקשר זה לפסק דין של בית המשפט האירופי לזכויות אדם שקבע כי

“whether, quite apart from the personal conduct of any of the members of that body, there are ascertainable facts which may raise doubts as to its impartiality”¹¹.

⁴ דו"ח בריטניה, פסקה 484.

⁵ דו"ח בריטניה, פסקה 487.

⁶ As such, human rights standards may assist the Court in its assessment of whether the proceedings are or were conducted “independently or impartially” within the meaning of article 17(2)(c) <https://www.legal-tools.org/doc/ef20c7/pdf> para 220

⁷ דו"ח בריטניה.

⁸ על כך ראו גם

ICC OTP, [Policy Paper on Preliminary Examinations](#), November 2013, paras. 53-54.

⁹ דו"ח בריטניה, פסקה 435.

¹⁰ שם, פסקה 441.

¹¹ למשל, ECtHR, *Warsicka v. Poland*, no. 2065/03, Judgment, 16 January 2007, para. 37.

18. התביעה מרחיבה מעבר לבחינה של העצמאות הקבועה בחוק ודורשת ראיות לעצמאות בפועל מהרשות המבצעת "the actual independence of the judiciary from political interference by the executive branch and legislature"¹².

19. פירוט דומה עולה מהפסיקה העקבית של בית המשפט האירופי לזכויות האדם וכן בית המשפט האירופי לצדק עליה מסתמכת התביעה.¹³

20. יש להדגיש שהעדר עצמאות או משוא פנים כשלעצמם אינם תנאי מספק להוכחת כוונה למנוע חקירה כנה. הדרישה היא להוכיח שהחקירה שנעדרת עצמאות או נעשית במשוא הפנים אינה מתיישבת עם כוונה להביא את האדם הנוגע בדבר לדין. מכאן שככל שהחקירה אכן נגועה בחוסר עצמאות או במשוא פנים השאלה שתיוותר היא האם היתה או יש כוונה לחקור חקירה יעילה ונחושה שמטרתה חקר האמת ולא כוונה להגן על הנחקר מאימת הדין.

21. לאור כל זאת עולה החשש שככל שהחלטה על חקירה, ניהול החקירה, החלטה אם להעמיד לדין וניהול ההליך השיפוטי ייערכו על ידי גורמים שעצמאותם והעדר משוא הפנים שלהם ייחשבו מוטלים בספק, כך עלול לגבור החשש שמדובר בחקירה שאינה יעילה ונחושה דייה להגיע לחקר האמת. כך הדבר גם במקרים בהם הביקורת השיפוטית על ההחלטות וההליכים הללו הינה מוגבלת. ההצטרפות של בדיקה על-ידי גורמים שעצמאותם והעדר-משוא הפנים שלהם מסופקים, וגם שהביקורת השיפוטית עליהם מוגבלת, עלולה לעורר ספקות גדולים עוד יותר לגבי הכוונה להעמיד לדין. ככל שספקות אלה מתרבים, כך יהיה קשה יותר לעמוד בנטל הראייתי, שהוא כאמור מוטל על המדינה או על הנאשמים, להוכיח שיש או היתה כוונה להעמיד לדין, תוך ביסוס בראיות ספציפיות ובעלות ערך הוכחתי.

22. בהקשר זה חשוב להדגיש שלפי הוראות המשפט הבינלאומי,¹⁴ וגם לפי הדין בישראל, שמבקש לשקף אותו, חקירה כזו צריכה לעמוד במבחנים שונים שכולם נסובים על סבירות ההחלטה או הפעולה. כך קבע בית המשפט העליון¹⁵ וכך קבעה גם הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31 במאי 2010 (ועדת טירקל), שהציבה אמות מידה להחלטה לפתיחה בחקירה ("חשד סביר"), למהירות ההחלטה הזו ("מהירות סבירה"), למהירות החקירה ולאופי החקירה, שכולן מבוססות על מבחנים של סבירות.¹⁶ מכאן שככל שההוראה שוללת את סמכות בתי המשפט בישראל לבחון את אופן הפעלת הסמכות לחקור כך גובר החשש שגורמי אכיפה ושיפוט זרים יתרשמו שאין לתת אמון בכוונה לחקור ולהעמיד לדין.

ב. השלכותיה האפשריות של ההוראה על דרישת המשלימות כתנאי לשלילת הסמכות של בתי משפט מדינתיים זרים

¹² דו"ח בריטניה, פסקה 439.

¹³ ראו הפניות רבות בדו"ח בריטניה.

¹⁴ על כך ראו עמיחי כהן, יובל שני, **צה"ל חוקר את עצמו: חקירת חשדות להפרת דיני מלחמה**, מחקר מדיניות 93 (2011).
¹⁵ בג"ץ 3292/07 עדאלה נ' היועמ"ש, הנשיאה בייניש (פסקה 9): "ככלל, שיקול הדעת המוענק לגורמי החקירה והתביעה באשר לעצם הקמת ועדת בדיקה או חקירה ככלל, ובאשר לבחירה במנגנון בדיקה מסוג מסויים בפרט הוא רחב ביותר, והביקורת השיפוטית על החלטה מסוג זה היא מצומצמת, ותחומה לבחינת סבירות הבחירה."; בג"ץ 9594/03 בצלם נ' הפרקליט הצבאי הראשי (השופט חיות, פסקה 14) ("יעל הפצ"ר לקבל את החלטתו [אם לפתוח בחקירה] במהירות סבירה וראויה").

¹⁶ הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31 במאי 2010, דו"ח שני, **מנגנוני הבדיקה והחקירה בישראל של תלונות וטענות בדבר הפרות של דיני הלחימה על פי המשפט הבינלאומי** (2013) והדרישה לחקירה כאשר יש "חשד סביר" לביצוע פשע מלחמה (למשל פסקאות 49, 59), במהירות האפשרית "ללא עיכובים בלתי סבירים" ו"במסגרת זמן סבירה" (פסקה 85), ותוך נקיטת "אמצעים סבירים כדי לאסוף ולשמר ממצאים מדויקים ואמינים" (פסקה 102).

23. עקרון המשלימות או עקרון דומה (עקרון השיוריות) (subsidiarity) משמש גם בתי משפט מדינתיים כטעם מדוע לא לעשות שימוש בסמכותם הפלילית האוניברסלית (universal jurisdiction) להעמיד לדין זרים שביצעו לפי כתבי האישום פשעי מלחמה במדינות זרות. בשנים האחרונות השימוש בסמכות הפלילית האוניברסלית נעשה רווח במספר מדינות ובראשן גרמניה, צרפת ושבדיה.¹⁷ עקרון המשלימות או השיוריות מהווה מסננת להגשת כתבי אישום כאלה הן מכוח הוראות הדין במדינה המעמידה לדין הן מכוח המשפט הבינלאומי המנהגי.

24. ואמנם, עקרון המשלימות מקובל כעקרון של המשפט הבינלאומי המנהגי. בהתאם קובעת ההחלטה של ה Institut de Droit International משנת 2005 כי :

“3. Unless otherwise lawfully agreed, the exercise of universal jurisdiction shall be subject to the following provisions:

[...]

d) Any State having custody over an alleged offender, to the extent that it relies solely on universal jurisdiction, should carefully consider and, as appropriate, grant any extradition request addressed to it by a State having a significant link, such as primarily territoriality or nationality, with the crime, the offender, or the victim, **provided such State is clearly able and willing to prosecute the alleged offender.**”¹⁸

במילים אחרות, המדובר בדרישה מחמירה, והסמכות מותנית בכך שלמדינה האחרת יש יכולת ועניין “ברורים” (“clearly”).

כמו שמציין המלומד קלאוס קרס (Klaus Kress), עקרון המשלימות (או השיוריות כלשונו) משקף לא רק התנהגות של מדינות אלא גם את עמדתן המשפטית (*opinio juris*) של מדינות מפתח כגרמניה וספרד,¹⁹ ובכך יש תמיכה נוספת לדרישת העדר המשלימות כתנאי מחייב של המשפט הבינלאומי המנהגי להפעלת סמכות שיפוט אוניברסלית. לכן, קובע קרס,

“the subsidiarity principle has grown into a principle of customary international law supplementing the principle of universal jurisdiction over crimes under international law.”²⁰

25. השאלה שמתעוררת בהקשר זה היא האם ישנה חפיפה בין מבחן המשלימות בסעיף 17 לחוקת בית הדין למבחן המשלימות (או השיוריות) במשפט הבינלאומי הכללי החל על מדינות שמפעילות סמכות שיפוט אוניברסלית, או שמא המבחנים הם שונים, מחמירים יותר או פחות. מצד אחד, החלטת ה IDI שצויינה

¹⁷ Christoph Safferling, Gurgun Petrossian, Universal Jurisdiction and International Crimes in German Courts – Recent Steps Towards Exercising the Principle of Complementarity after the Entry into Force of the Rome Statute, 11 European Criminal Law Review 242 (2021).

¹⁸ [Resolution on Universal criminal jurisdiction with regard to the crime of genocide crimes against humanity and war crimes](#), Krakow Session, 2005.

¹⁹ Claus Kress, Universal Jurisdiction over International Crimes and the Institut de Droit international, 4 J Int'l Crim Just., 561, 580 (2006).

²⁰ שם, שם.

לעיל מתייחסת לחובה להוכיח עניין ויכולת "ברורים" ("clearly"), ולכאורה הנטל על הנאשם להוכיח תנאי זה הוא גבוה במיוחד. מאידך, היו בתי משפט שהסתפקו ברמת הוכחה נמוכה יותר באמרם שהם אינם יושבים בדין כערכאת ביקורת על ערכאה זרה ככל שהתקיים בה הליך חקירה "אפקטיבי".²¹ ובנוסף, היו גם בתי משפט אחרים שפשוט חזרו על התבנית של "unwilling or unable" המופיעה בחוקת בית הדין מבלי להרחיב ולפרט.²²

26. ככל הנראה, עדיין נכונה קביעתו של קרס שנצטרך להמתין להתגבשותה של פרקטיקה של בתי משפט במדינות השונות שתגדיר את גבולות הסייג של ה"משלימות" בפסיקתם של בתי המשפט המדינתיים.

"the details of the subsidiarity principle remain to be clarified as the state practice evolves."²³ ...

ואפשר גם להצטרף להערכתו של קרס שהפרקטיקה שתיווצר בבית הדין תדריך את בתי המשפט המדינתיים:

"Arguably, future practice operationalizing the complementarity principle of the International Criminal Court (ICC) Statute may shed more light upon this question."²⁴

27. לאור האמור לעיל, יהיה זה סביר להעריך שמבחינת המשלימות שינחו בתי משפט מדינתיים יהיו דומים למבחינים של בית הדין.

28. מסקנה זו מתחזקת לאור העובדה שמבחינת ה"משלימות" בבית הדין נסמכים על המבחינים המקובלים במשפט הבינלאומי (סעיף 16 לעיל), ואלה נסמכו בעיקר על פסיקת בית הדין האירופי לזכויות האדם. ככל שמדובר בדרישה לחקירה ושפיטה עצמאיות וחסרות פניות, זו מחייבת ממילא את בתי המשפט המדינתיים באירופה ולכן, ככל שמדובר בדרישה לעצמאות ולהעדר משוא פנים ניתן לצפות לאימוץ של מבחינים זהים בבתי המשפט המדינתיים.

29. מכאן מסקנתי, שלצורך חוות דעתי זו, אפשר להניח שמבחינת ה"משלימות" בהפעלת סמכות שיפוט אוניברסלית בבתי משפט מדינתיים זרים תואמים את המבחינים שקיימים בחוקת בית הדין.

ג. מסקנות

30. מהאמור לעיל ניתן להסיק כדלקמן:

(א) ההוראה שוללת כאמור את סמכותם של בתי המשפט בישראל לבחון את סבירות ההחלטות בנוגע למינויים או פיטורין של ראשי מערכת אכיפת החוק (היועץ המשפטי לממשלה והמשנים לו, פרקליט

²¹ בית המשפט העליון של ספרד:

Peruvian Genocide Case (Decision No 712/2003) *Spain, Supreme Court (Criminal Division)*. 20 May 2003, rep. in 141 International Law Reports 720, 726 ("[There must be] erious and reasonable indication that the serious crimes denounced have not so far been prosecuted effectively by the territorial courts." See also Herve Ascensio, Are Spanish Courts Backing down on Universality - The Supreme Tribunal's Decision in Guatemalan Generals, 1 J. Int'l Crim. Just. 690, 694-95 (2003).

²² בית המשפט החוקתי של דרום אפריקה:

National Commissioner of the South African Police Service v Southern African Human Rights Litigation Centre and Another [2014] ZACC 30, para. 62.

²³ הערה 19 לעיל, בעמ' 580.

²⁴ שם, שם.

המדינה, מפכ"ל המשטרה, הפרקליט הצבאי הראשי וכיו"ב). בהעדרה של סמכות כזו, וככל שאין חלופות מקיפות ויעילות אחרות לפיקוח שיפוטי על החלטות כאלה, הדרג המדיני הממנה ומפטר לפי שיקול דעתו המוחלט עלול להיראות כשולט במישרין או בעקיפין בראשי מערכת אכיפת החוק ובאלה הכפופים להם.

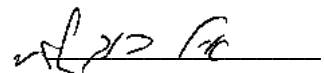
(ב) כיוון שעצמאות והעדר משוא פנים הם כאמור מרכיבי מפתח בבדיקת המשלימות, עלולים גופי אכיפת החוק בישראל להיראות למתבוננים מהצד ככאלה שאינם עצמאיים או לוקים במשוא פנים באופן שאינו מתיישב עם המבחנים האובייקטיביים הנדרשים להוכחת כוונה לחקור ולהעמיד לדין.

(ג) העדרם של מבחנים אובייקטיבים כאלה עלול להוביל את המתבוננים מהצד למסקנה לפיה בדיקות וחקירות שבוצעו בידי גופי אכיפת החוק אינן משקפות כוונה לחקור חקירה יעילה שמטרתה חקר האמת (בשונה מכוונה להגן על הנחקר מאימת הדין).

(ד) המסקנה האחרונה עלולה להתחזק גם מההשלכות של ההוראה על סמכויותיהם של בתי המשפט בישראלי לבחון לגופן את ההחלטות שקיבלו גורמי אכיפת החוק בישראל. זאת מכיוון שחוקיותן של ההחלטות השונות של גורמי האכיפה, לגבי הסף לפתיחת חקירה במקרה של חשד לביצוע פשעי מלחמה, המהירות והיעילות של החקירה וכו' כולן נסמכות על מבחני הסבירות (כגון "חשד סביר", "מהירות סבירה", וכו', כאמור בסעיף 22 לעיל).

(ה) הקושי הראייתי להזים את החשש בדבר תלות של גורמי אכיפת החוק המדינתיים ברשות המבצעת או להזים את החשש בדבר משוא פנים מצידם, וכן החשש מהפגיעה ביכולת של בתי המשפט לבחון את סבירות פעולתם של גורמי האכיפה, ובוודאי השילוב של שני המשתנים הללו, עלולים להכביד משמעותית על היכולת של מדינת ישראל או של חשודים או נאשמים ישראלים להוכיח בבית הדין או בבתי משפט מדינתיים זרים קיומה של כוונה לחקור חשדות לביצוע פשעי מלחמה. בשל כך, עלולה להישלל מחשודים או נאשמים ישראלים הטענה בדבר העדרה של סמכות לדון בעניינם בשל עקרון המשלימות.

בכבוד רב,

פרופסור איל בננשתי

13 באוגוסט, 2023

נספח 6

תצהיר דוקטור גל לברטוב

עמ' 146

תצהיר

אני הח"מ, ד"ר גל לברטוב, עו"ד, ת.ז 058046533, לאחר שהוזהרתי כי עליי להצהיר אמת, וכי אם לא אעשה כן אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר בזה, כדלקמן:

הנני מגיש תצהיר זה לתמיכה בעמדת העותר בבג"ץ 5769/23 פלוני נגד ראש הממשלה ואח', הכל כפי שיפורט להלן:

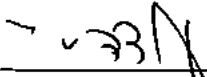
1. אני עורך דין מזה כ-34 שנים.
2. במשך כשמונה שנים, ממאי 2005 עד מאי 2013, כיהנתי כמנהל המחלקה הבינלאומית בפרקליטות המדינה.
3. במסגרת תפקידי עסקתי בשנים 2005-2009, בין היתר, בהגנה משפטית על כמה מבכירי מערכת הביטחון הישראלית שנטלו חלק בליבת העשייה המבצעית. נגד אותם אנשים הוגשו תלונות במדינות זרות שיחסו להם ביצוע פשעי מלחמה, כשחלקם עמדו בסיכון מוחשי למעצר ולהליכים פליליים באותן מדינות, מכוח סמכותן (ולעיתים גם נטייתן) של האחרונות להפעיל את סמכות השיפוט האוניברסלית (universal jurisdiction), היינו להעמיד לדין על עבירות כאלו תשודים הנעדרים כל זיקה לאותן מדינות. מטעמים מבצעיים ואחרים אני מפרט כאן את שמות המדינות והאנשים בהם מדובר (חלק מאותם פרטים פורסמו, אך לא כולם), אך אשמח לפרט בעל-פה בפני בית-המשפט הנכבד, ככל שיידרש.
4. בכל המקרים בהם טיפלנו, לרבות במפגשים אישיים של הח"מ עם אנשי רשויות החוק במדינות אירופאיות שונות, הטיעון המרכזי שסייע לנו במלאכתנו ואיפשר את סגירת אותם תיקים או הפסקת אותם הליכים פליליים נשען על עקרון המשלימות (complementarity): חוזקתה ועצמאותה של מערכת המשפט הישראלית, שיכולה ורוצה לנקוט בחליכים פליליים בעצמה נגד מי מאזרחיה, בכיר ככל שיהיה, לרבות מנהיגיה או קציני הצבא שלה, אם עבר לכאורה על החוק.
5. כמי שעמד במשך שנים רבות בחזית העשייה בתחום זה מטעם מדינת ישראל, אין לי ספק שהחלשת עצמאות מערכת המשפט הישראלית, לרבות באמצעות ביטול עילת הסבירות, תחליש מאד ושמא אף תאיין כליל את יכולתה של מדינת ישראל להגן על לוחמיה נגד ניסיונות להעמידם לדין במדינות זרות תוך שימוש בסמכות השיפוט האוניברסלית. משכך דעתי היא שהפגיעה החמורה של חוק ביטול עילת הסבירות בתקפות טענת המשלימות טומנת בחובה סיכון משפטי ממשי וחמור ללוחמי צה"ל ויתר זרועות מערכת הביטחון העוסקים בליבת העשייה המבצעית של צה"ל.
6. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

 ד"ר גל לברטוב, עו"ד

ד"ר גל לברטוב, עו"ד
מ.ר. 13761

אישור

אני, עו"ד עודד סבוראי מ.ר. 15133 מאשר בזה, כי ביום 13/08/2023, הופיע בפני ד"ר גל לברטוב, עו"ד, שזיהיתיו באמצעות תעודת זהות שמספרה 058046533, ולאחר שהזרתני כי עליו להצהיר אמת וכי אם לא יעשה כן יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, חתם בפניי על תצהירו.

עו"ד סבוראי, עו"ד
מ.ר. 15133
עודד סבוראי, עו"ד
מ.ר. 15133
ד"ר מנחם בנין 7, ר"ג
בית גיבור ספורט, (קומה 36)

נספח 7

פרסומים רלוונטיים

עמ' 149

חדשות מהארץ והעולם צבא וביטחון

בפגישה השתתפו בכירים נוספים, בהם מפקד חיל הים, מפקד חיל האוויר וראש אגף מבצעים,

על מנת לקבל תמונת מצב בנוגע להשפעות המחאה על הצבא וכשירותו

טל לב רם 16/07/2023 20:18

שר הביטחון יואב גלנט מזהיר מפני "הסכנות הגוברות" על ישראל. (צילום: ניקול לסקבי, דוברות שר הביטחון)

שר הביטחון יואב גלנט כינס היום (ראשון) דיון עם בכירי הצבא בהם הרמטכ"ל, ראש אגף מבצעים, ראש אמ"ן, מפקד חיל האוויר, מפקד חיל הים ובכירים נוספים על מנת לקבל תמונת מצב בנוגע להשפעות המחאה.

[ברקע המתוחות בצפון: בצה"ל גובר החשש מאי-התייצבות טייסים חשד: קציני בחיל האוויר קרא לאנשי מילואים למחות נגד הרפורמה המשפטית בצל החשש מפגיעה מבצעית: מאות אנשי מילואים מאיימים בהפסקת התנדבות.](#)

הפגישה התקיימה [כארבעה ימים לאחר שגלנט אמר כי](#) "הקריאות הנשמעות בימים אלו לעידוד סרבנות ולהפסקת ההתנדבות של משרתי מילואים מאיימות על אחדות השורות, מסוכנות ומהוות פרס לאויבנו. צהל הוא הצבא של כולנו, צבא הגנה לישראל. אין לנו צבא אחר להישען עליו, עלינו לדאוג להשאירו מלוכד ולהותירו מחוץ לכל מחלוקת."

משבר המילואים בצבא הולך ומעמיק, ולא רק בחיל האוויר, כאשר בימים אחרונים יותר ויותר קצינים שעברו כבר את גיל הפטור משירות מילואים, אך חלקם עדיין מחזיקים בתפקידים חשובים במפקדות צה"ל השונות, הודיעו לצבא כי במידה ותימשך חקיקת הרפורמה המשפטית, בכוונתם להפסיק את שירות המילואים ביחידות. חלק מהקצינים כבר הודיעו למפקדיהם על כך.

בין היתר, הודיע אתמול אלוף משנה במיל' נבו ארז, מפקד שייטת 13 ודובדבן לשעבר, על הפסקת שירותו במילואים. במערכת הביטחון מעריכים כי בימים הקרובים היקף אנשי המילואים שיוודעו על הפסקת שירות ההתנדבות שלהם צפוי אף לגדול בצורה משמעותית.

במהלך השבוע האחרון דובר רבות על אנשי צוות האוויר במילואים שעדיין טסים בשירות מבצעי, ועל ההשלכות האפשרויות לכשירות חיל האוויר במידה ויודיעו על הפסקת שירות המילואים שלהם.

כבר אתמול נרשמה עליה בכמות ההודעות שנשלחה ע"י אנשי מילואים, כי בכוונתם שלא להתייצב למילואים במידה והחקיקת צמצום עילת הסבירות תעבור בקריאת שלישית. ברוב המקרים, צה"ל לא היה אמור לזמן את הקצינים בתקופה הקרובה למילואים, כך שלכאורה מבחן התייצבותם לא יעמוד בקרוב במבחן המציאות. עם זאת, כאמור, המגמה הזו מטרידה את מנוחתם של בכירי מערכת הביטחון.

הכנסת

עמוד הבית פעילות הכנסת הוועדות ועדת החוץ והביטחון חדשות הוועדה הרמטכ"ל לוועדת החוץ והביטחון:
מוכנות צה"ל היא השילוב בין כשירות ללכידות. מי שקורא לאי התייצבות פוגע בצה"ל ובביטחון המדינה

הרמטכ"ל לוועדת החוץ והביטחון: מוכנות צה"ל היא השילוב בין כשירות ללכידות. מי שקורא לאי התייצבות פוגע בצה"ל ובביטחון המדינה

18 ביולי 2023, כ"ט בתמוז תשפ"ג, בשעה 18:00
ועדת החוץ והביטחון, בראשות ח"כ יולי אדלשטיין, שמעה היום (ג') את סקירתו של הרמטכ"ל, רב אלוף הרצי הלוי.

בפתח הדיון נשאו השניים דברים קצרים שהיו פתוחים לסיקור תקשורתי.

יו"ר ועדת החוץ והביטחון, ח"כ יולי אדלשטיין: אנו שמחים לקבל בברכה את הרמטכ"ל, את הבכירים שהגיעו איתנו ואת הצוות שלו. הדיון הצפוי לנו הוא דיון חשוב וארוך. אנחנו נרצה לשמוע מהרמטכ"ל מגוון נושאים, גם אלו שבליבת פעילות הרמטכ"ל וצה"ל הקשורים למעגל השלישי ולמוכנות צה"ל, וגם כמובן דברים של ביטחון שוטף של אזרחי ישראל, דברים שמעסיקים אותו ביום יום. אנחנו מבינים שהאתגרים העומדים בפני הרמטכ"ל הנוכחי מורכבים אפילו בסטנדרטים שלנו.

הרמטכ"ל, רב אלוף הרצי הלוי: שלום בוקר טוב, שמח מאוד להיות כאן. הקשר של צה"ל עם ועדת חוץ וביטחון חשוב מאוד. זו הזדמנות חשובה להציג גם את הערכת המצב, גם את המוכנות, בפני המחוקק ובפני הוועדה.

אני אציג כאן היום גם את הערכת המצב האסטרטגית, גם את הערכת המצב המבצעית, אני אתייחס גם לזירות השונות, בתוך זה כפי שאמר יו"ר הוועדה גם לאתגר הרב-זירתי ולכשירות צה"ל.

הגזרות השונות, גם הרחוקות, וגם הקרובות, מחייבות את צה"ל להמשיך להיות עירני וזרוך, לחזק את ההרתעה, כדי להצליח לקיים מציאות טובה לאזרחי ישראל ולמדינת ישראל כולה.

האתגרים הביטחוניים בעת הנוכחית מחייבים אותנו למוכנות גבוהה. המוכנות של צה"ל היא השילוב בין הכשירות לבין הלכידות, גם כאשר יש מתח בניהן, ולכן הציווי שלנו הוא לשמור את שני אלה ביחד בצורה הטובה ביותר.

כל מי שקורא לאי התייצבות בימים האלה, פוגע בצה"ל, פוגע גם בביטחון המדינה. בעת הזו, היעד המרכזי שלנו, להצליח לשלב נכון כשירות ולכידות, בוודאי בצה"ל שהוא הבועה של החברה הישראלית.

אנחנו בפתחה של תכנית רב-שנתית, בתחילת שלב העיצוב והתכנון, אני אציג כאן היום כיוונים מרכזיים שהצגנו אותם גם בפני רה"מ ושהב"ט, כדי שגם אתם תוכלו להתייחס.

צריך להגיד שבתוך זה יהיה מיקוד גם באיום האיראני וגם באיום הרב-זירתי, ואני מאוחר יותר על הדברים האלה ארחיב גם יותר.

נושא אחרון שאומר כאן בפתחה: מאז הקמתו של צה"ל, הדבר החשוב ביותר הוא האנשים, אלו שעומדים להתגייס, חיילי החובה, הקבע ואנשי המילואים. נדבר כאן על האתגרים, הפתרונות והכיוונים, ואני בטוח שבשני החלקים יהיו דברים מעניינים, אנחנו מחכים כמובן גם לשמוע. תודה רבה.

המשך הדיון היה חסוי ולהלן נקודות עיקריות ממנו אשר ניתן לפרסם:

הרמטכ"ל התחיל את סקירתו בהערכת המצב האסטרטגית. ראשית התייחס לשינוף הפעולה והתיאום עם צבא ארה"ב, אשר הלך והתהדק אף יותר מאז המעבר לסנטקום. בנוסף התייחס למלחמה המתנהלת באוקראינה, ואחד האספקטים שהדגיש כלקחים מאותה מלחמה הוא חשיבותה של רוח הלחימה. הרמטכ"ל הדגיש כי המוטיבציה בקרב המפקדים והלוחמים גבוהה כל העת וצה"ל פועל לחזק את רוח הלחימה, למשל במפגשים עם דור לוחמי תש"ח ודור לוחמי 73 לרגל 50 שנה למלחמת הכיפורים.

הרמטכ"ל המשיך בסקירת זירות הפעילות השונות של צה"ל, קרובות יותר ופחות, לרבות פעילות צה"ל בגבול לבנון, המבצעים האחרונים בעזה ויו"ש, ואף נגע בהיערכות צה"ל גם לסוגיות בתוך ישראל כפי שעלו מלקחי מבצע "שמר חומות".

לגבי זירת מצרים, התייחס הרמטכ"ל, כחלק מבקשה לדיון מהיר של חה"כ **בועז ביסמוט**, **אוהד טל ועידן רול** שהועברה לוועדה, גם לפעילות צה"ל ונהלי האבטחה בגבול עם מצרים, והציג את מסקנות התחקיר על אירוע מותם של שלושת הלוחמים, והלקחים למניעת הישנותם של אירועים דומים בעתיד.

ההיערכות לאתגר הרב-זירתי עומדת בליבה של התכנית הרב שנתית החדשה לצה"ל, אשר נמצאת כיום בשלבי תכנון. כל תר"ש מוסיפה נדבך על פני ההתקדמות שנעשתה בקודמותיה. מטרת התר"ש הנוכחית היא להתאים את צה"ל לאתגרי הלחימה בעתיד הקרוב והרחוק, ולאפשר לצה"ל גמישות בבניין והפעלת הכח מולם.

הרמטכ"ל התייחס גם לסיכום התקציבי הרב-שנתי אשר הושג בין משרד הביטחון למשרד האוצר לקראת אישור התקציב האחרון. הרמטכ"ל הדגיש כי ההסכם הוא תוצאה של תהליך של שנה וחצי, שהחל בלמידה משותפת ונמשך בכבוד הדדי לכל אורכו, וכי הם פעלו להגיע להסכמות בכל מחלוקות שהיו על הפרק.

הרמטכ"ל הדגיש כי למרות ההתפתחות הטכנולוגית, גם בעוד עשור או שניים האנשים יהיו המרכיב המרכזי ביותר בלחימה. צבא העם לפיך הוא עיקרון משמעותי לביטחון המדינה, וצה"ל רוצה ופועל לגייס את כולם, בכפוף לחוק. עדכונים נוספים בעמוד [הפייסבוק והטוויטר](#) של הכנסת

צה"ל על הודעת הטייסים: "נשקף את המשמעויות לדרג המדיני; אי-התייצבות פוגעת בצבא"

הודעה חריגה של דובר צה"ל - שעות לאחר ש-1,142 אנשי חיל האוויר במילואים, בהם טייסים ונווטים, חתמו על עצומה לפיה לא יתנדבו למילואים אם המהפכה המשפטית תקודם: "קיבלנו את המכתב ונלמד את המשמעויות שלו". הוא הדגיש: "עמדת צה"ל איתנה - אי-התייצבות למילואים פוגעת בצבא ובביטחון"

יואב זיתון | 21.07.23 | 17:26

דובר צה"ל אישר אחר הצהריים (יום ו') כי הצבא קיבל [מכתב שנחתם על ידי 1,142 אנשי מילואים בחיל האוויר](#) - בהם גם טייסים ונווטים - ובו איימו להפסיק להתייצב לשירות התנדבותי אם יאושר סופית החוק לביטול עילת הסבירות בשבוע הבא. "בצה"ל התקבל בשעות האחרונות מכתב החתום על ידי למעלה מ-1,100 שמות הכתובים בראשי תיבות של אנשי מילואים בחיל האוויר. צה"ל בודק את הפרטים ובהתאם יבחן את המשמעויות", מסר הדובר תת-אלוף דניאל הגרי. "צה"ל עוקב באופן רציף אחר המצב, בוחן את הכשירות ומשקף לדרג המדיני את המשמעויות". [הטלתה בחיל האוויר - עוד כותרות:](#) • [המכתב הדרמטי: "נפסיק לשרת אם החקיקה תעבור, למנוע חורבן"](#) • [הרמטכ"ל: "אציג לדרג המדיני רק תמונת כשירות אמינה, לא אשנה פסיק"](#) • [הוגי רוח צה"ל תומכים באי-ההתייצבות:](#)

"ביטול התשתית הדמוקרטית מצדיק" • שרים הפיצו סרטון קרב מבויס נגד טייסים, דובר צה"ל: "מעודדים שיסוי פנימי"

3

הרמטכ"ל הרצי הלוי. מתכוון לשקף לדרג המדיני את תמונת המצב, "בלי לשנות פסיק" (צילום: שלו שלום, JACK GUEZ / AFP)

הוא הדגיש, בהודעה חריגה שפרסם בחשבון הטוויטר שלו, כי "ביטחון אזרחי מדינת ישראל נשען על משרתי הסדיר ומשרתי המילואים, אלה טובי אנשינו ואנו מלאי הערכה לתרומתם". לדבריו, "עמדת צה"ל כפי שנקבעה על ידי הרמטכ"ל ופורום המטה הכללי נותרה איתנה: אי-התייצבות לשירות מילואים פוגעת בצה"ל ובביטחון המדינה. בימים האחרונים ניכרת כבר פגיעה בלכידות שתיקונה יארך זמן רב. חובתו של צה"ל להמשיך להגן על אזרחי מדינת ישראל".

ההודעה התפרסמה כשעתיים בלבד לאחר שנודע על המכתב הדרמטי, עליו חתומים אנשי צוות אוויר, מערך הבקרה, מפעילי כטמ"מ ויחידות מיוחדות בחיל האוויר. הוא הוגש הבוקר למפקד חיל האוויר - ובו הם קוראים כאמור לממשלה ולחברי הכנסת לעצור את החקיקה: "גלו מנהיגות, הגיעו להסכמות רחבות", כתבו.

טלטה בחיל האוויר? בצבא "יבחנו את המשמעויות"
(צילום: Shutterstock)

[החוק לביטול עילת הסבירות](#), נזכיר, כבר אושר השבוע לקריאה שנייה ושלישית במליאת הכנסת - שתיפתח באופן חריג ביום ראשון בשעה 10:00 לקראת ההצבעה הסופית. הדיון המקדים להצבעה יארך 26 שעות, שבהן האופוזיציה תוכל לנמק 140 הסתייגויות להצעת החוק. הצפי לאישור הסופי של הצעת החוק הוא שעות אחר הצהריים ביום שני.

עם כניסתו לתוקף, בית המשפט לא יוכל להביע ביקורת שיפוטית באמצעות עילת הסבירות נגד החלטות של ראש הממשלה, שרים והממשלה, בדגש על מינויים וגם על אי הפעלת סמכות. כך, גם אם שר או ראש ממשלה נמנע מהחלטה כלשהי, כמו אי כינוס הוועדה לבחירת שופטים, אי מילוי תקן במשרד ממשלתי או כל ביצוע החלטה או הימנעות ממנה - בית המשפט לא יוכל לבקר את העניין באמצעות עילת הסבירות.

במכתב כותבים אנשי המילואים: "אנו בימי בין המצרים – חובת כולנו למנוע חורבן בית שלישי. באחריות כולנו לעצור את הפילוג, הקיטוב והשסע העמוק שנפער בעם. צביונה היהודי והדמוקרטי של מדינתנו יקר לכל עם ישראל - זהו החוזה שנחתם על ידי כל חלקי העם במגילת העצמאות. יסוד זה מהווה את ליבת ההסכמה של החברה הישראלית, על בסיסו כולנו משרתים את מדינת ישראל במסירות ובהקרבה תחת ממשלות מכל גוני הקשת הפוליטית".

החתומים על המכתב מוסיפים כי הם "פונים להנהגת העם הנבחרת בבקשה ובתחינה: גלו מנהיגות. הגיעו להסכמות רחבות, חזקו את האמון של כל חלקי העם במערכת המשפט ושמרו על עצמאותה. חקיקה המשפיעה על אופייה היהודי או הדמוקרטי של מדינת ישראל חייבת להתבצע בהידברות ובהסכמה ציבורית רחבה". כל אחד מ-1,142 החתומים חתם על הנוסח הבא: "חקיקה המאפשרת לשלטון לפעול בצורה בלתי סבירה באופן קיצוני תפגע בביטחון מדינת ישראל, תגרום לאובדן אמון ולפגיעה בהסכמתי להמשיך ולסכן את חיי – ותוביל בצער עמוק ובלית ברירה להשהיית התנדבותי למילואים".

תרגיל של חיל האוויר, ארכיון
(צילום: AFP)

עד כה, נכון לאמש, עמד מספר הקצינים בחיל האוויר שהודיעו שיפסיקו להתייצב למילואים על כ-200 מכלל המערכים בחיל. מעטים מהם הם טייסים בטייסות: רובם מתנדבים בבית ספר לטיסה ובמטה המבצעי. קיימות גם כמובן עצומות ופניות של מילואימניקים מחלקים אחרים של הצבא, אבל צה"ל יודע להסתדר עם פחות לוחמים.

לעומת זאת, קיצוץ דרמטי במספר הטייסים שעומדים לרשות חיל האוויר מהווה פגיעה אסטרטגית. כרגע האירוע מוכל, אבל לאיש בצבא אין מודיעין ודאי שיאמר להם מה יקרה אם החקיקה תעבור בקריאה שלישית, והאם אכן עוד מאות רבות

יממשו את איומם. בצמרת הצבא עדיין מקווים לגילויי אחריות, בוודאי נוכח האיומים הביטחוניים.

בסך הכול, בכל חילות הצבא, יותר מ-400 קצינים וטייסים במילואים הודיעו ישירות למפקדיהם על הפסקת שירותם בגלל המהפכה המשפטית. כפי שהבהירו בצה"ל השבוע - אין כוונה לדווח ולפרסם נתונים מספריים הקשורים לכשירות למלחמה משום שמדובר בנתון שאיבי ישראל מנסים להשיג ביתר שאת בימים אלו, על מנת להחליט אם לפתוח כעת בעימות צבאי. בצבא הבהירו שלשום כי הנתונים ינוטרו על בסיס יומי וידווחו לדרג המדיני באופן מיידי ומלא.

מי שאחראי כמובן לשקף את "תמונת המצב" לדרג המדיני הוא הרמטכ"ל רב-אלוף הרצי הלוי, ש-[ynet פורסם הבוקר כי הוא נזהר מאוד בדיווחים שלו כלפי מעלה](#) וכי אמר למקורביו במהלך השבוע: "אציג לדרג המדיני רק תמונת מצב אמינה של כשירות ולכידות צה"ל. לא אשנה פסיק, לא למעלה ולא למטה".

ראש השב"כ לשעבר נדב ארגמן [העניק אתמול לקצינים ולטייסים גיבוי](#) ואמר כי "אם החקיקה האיומה והנוראה הזאת תעבור, אנחנו מדינת אחרת, אז אנחנו לא חייבים לעמוד בחוזה שחתמו איתנו". לדבריו, "להטיל את האחריות על אותם מתנדבים, טייסים ויחידות מיוחדות זו שגיאה מוחלטת".

גם בקרב המנסחים של אותו "חוזה" - רוח צה"ל - נשמעים קולות [שמגבים את אי-ההתייצבות](#). "ביטול התשתית הדמוקרטית במדינה יוצר סכנה לביטול ערכים שנמצאים במסמך הזה ואופייניים למשטר מתוקן של מדינה דמוקרטית, כמו חיי אדם וטוהר הנשק", הסביר הבוקר בשיחה עם ynet פרופ' אסא כשר, שהיה שותף בשנות התשעים לניסוח הקוד האתי של צה"ל. "זה יוצר אפשרות שיגידו לחיילים לנהוג בצורה שהיא מנוגדת לערכים האלה, וזה הבסיס העיקרי להצדקת מעשים של אי-התייצבות".

מסיבת עיתונאים של "אחים לנשק" ונציגי יחידות מילואים הערב: "יעסקו בהמשך התנדבות"

13:06 | 22.07.23

תנועת מחאת המילואימניקים "אחים לנשק" תקיים יחד עם נציגי יחידות מילואים מסיבת עיתונאים בשעה 20:00 בבית חיל האוויר בהרצליה. עוד נמסר כי במסיבת העיתונאים "נציגים של עשרות יחידות מילואים, המייצגים אלפים רבים של מילואימניקים, ישאו דברים בדבר המשך התנדבותם למילואים בעקבות החקיקה הדיקטטורית".

המוחים הודיעו על 10,000 מילואימניקים שמצטרפים לטייסים: "לא נתייצב"

1,194 אנשי חיל האוויר, ובהם מאות טייסים, הודיעו כי לא יתייצבו אם החקיקה תושלם - ובמסיבת עיתונאים של "אחים לנשק" אמרו כי אליהם מצטרפים עוד אלפים רבים אחרים: "אנו אומרים לראש הממשלה נתניהו ולשר הביטחון גלנט: האחריות לחורבן בית שלישי - עליכם"

יעל צ'כנובר|עודכן: 23.07.23 | 01:16

מסיבת העיתונאים של אחים לנשק

(צילום: עידו ארז)

לאחר הגעת [צעדת המחאה לכנסת](#), ויומיים לפני ההצבעות הצפויות בכנסת על [ביטול עילת הסבירות](#), מתגבר הלחץ מצד המילואימניקים על ראש הממשלה. ארגון "אחים לנשק", אחד מארגוני המחאה נגד המהפכה המשפטית, הודיע אמש (שבת) על כ-10,000 מילואימניקים שהכריזו כי לא יתייצבו אם החקיקה תושלם - מעבר ל-1,194 אנשי חיל האוויר שכבר הודיעו על כך.

במספר זה כלולים גם מילואימניקים שכבר הודיעו בעבר על אי-התייצבותם אם החקיקה תאושר סופית בקריאה שנייה ושלישית. במסיבת העיתונאים בבית חיל האוויר בהרצליה השתתפו, לפי המוחים, נציגים של כ-40 יחידות מילואים.

4

מסיבת העיתונאים של אחים לנשק
(צילום: יאיר שגיא)

בתחילת הדברים נאמר כי "השורה התחתונה היא שהאנשים יגידו שהם לא מתכוונים לשרת בדיקטטורה. לכל האנשים שמקדמים את חוקי ההפיכה, אנחנו באים ואומרים בצורה ברורה, צבא העם קיים רק בדמוקרטיה". בעקבות זאת נשמעו מחיאות כפיים סוערות. "אנחנו ניצבים היום באחד הרגעים הקשים בתולדות מדינת ישראל. היום כולנו מייצגים כעשרת אלפים חיילי מילואים, שאומרים לממשלת ישראל, לראש הממשלה נתניהו ולשר הביטחון גלנט: האחריות לחורבן בית שלישי תהיה עליכם".

עוד נאמר: "כבר חודשים ארוכים אנחנו בשטח, לא בבית ולא בעבודה. אלה המילואים הארוכים ביותר שנקראנו אליהם. עשינו הכל כדי להגן על הדמוקרטיה. לא הותרתם לנו ברירה. הבאתם אותנו למקום שבו אנחנו אומרים - עד כאן. אם אתם רוצים אותנו איתכם ולצידכם, כמו ששירתנו תחת ממשלות ימין ושמאל, אנחנו קוראים לכם לעצור את החקיקה ההופכת את ישראל לדיקטטורה. ביטול עילת הסבירות היא לא תיקון למערכת המשפט, היא מתן כוח בלתי מוגבל לממשלה. כמו שאמרנו תמיד, התחייבנו לשרת את הממלכה ולא את המלך.

"אנחנו נחושים, אנחנו לוחמים, אנחנו אוהבים את המדינה הזאת ואנחנו לא נוותר עליה, לא נוותר על המדינה. 75 שנים אימנו אותנו תמיד להיות דקה מקריאה, בכוננות בכל צורך בלי לשאול שאלות, להרים את הנשק, והתייצבנו. מעולם לא חשבנו שנצטרך להניח את הנשק כדי לשמור על הגבולות אבל הגבול שעובר בין דמוקרטיה לדיקטטורה הוא הגבול".

אל"מ במיל' נבו ארז, מפקד דובדבן ושייטת 13 לשעבר וראש אגף במוסד, נאם: "אחים ואחיות למחאה, אנשים מדהימים מכל קצוות הארץ כבר יותר מחצי שנה נמצאים בכל מקום על מנת להגיד לממשלה הזאת ובעיקר לעומד בראשה: 'עד כאן'. כולנו כאן משוכנעים בצדקתנו. מדינת ישראל כבר מחולקת לשני שבטים שונים, והחשש כבד שהקיטוב והשסעים יביאו אותנו למלחמת אחים. השסע עמוק מתמיד, והוא הסכנה למדינת ישראל. אנחנו לפני חורבן בית שלישי. המדינה מתפרקת יום יום: הכלכלה, ההייטק, מערכת המשפט ועכשיו הצבא".

ארז תקף כי "יש אדם אחד שאחראי על כל זה, שהכאוס משרת אותו, הוא מתמרן ולא מתומרן. נתניהו, אתה ולא אף אחד אחר אחראי על זה. כל האחריות יושבת עליך. ראש ממשלה שכך מתמרן את החברה וכך מרסק אותה איבד את צלם האנוש, וכל זה מאינטרסים אישיים. השסע עמוק מתמיד, וההפיכה המשפטית הורסת את צבא העם".

הוא הוסיף כי "השבוע כתבתי מספר מילים למפקדים הכי ערכיים ואמיצים, שהם דמויות לחיקוי לכל אחד מאיתנו, שאני משהה את עצמי מהתנדבות למילואים עד לעצירת החקיקה. אני ועוד מאות אחרים שמנו את האמון בשלטון, אך השלטון שבר את כל הערכים הבסיסיים שלאורם נשבענו לשרת את צה"ל. אני פונה לכל עם ישראל ואומר, לא לסרבנות - אבל כן להשהייה מהתנדבות למילואים. זה אחד הנשקים הנכונים למאבק הזה, בזמן הזה. אני לא מתכוון להתנדב לשרת במדינה דיקטטורית. באופן אישי קשה לי מאוד עם השבר הזה, אני נמצא במערבולות ערכיות מעל לשבועיים, עד שלקחתי את ההחלטה וכתבתי את המכתב.

"אני מכיר לא רע את השינויים המתרחשים בסביבה האסטרטגית והביטחונית, אבל שום איום לא מאיים כמו ניסיון ההפיכה שמתבצע מול העיניים שלנו ברגע זה. המשימה של כולנו קשה ומורכבת כיוון שהיא מבליטה את המתרחש בשנים האחרונות, עם מכונת רעל שקוראת לכל מי שכאן טרוריסטים ואנרכיסטים. אבל לכן אני ואנחנו כאן נשנה את זה. באנו לבנות מחדש את אופיה ואת ערכיה של מדינת ישראל. ייתכן שההרס הגדול מכולם הוא הרס צבא העם, שמתפורר כיוון שאין צבא אם אין דמוקרטיה. הפגיעה בביטחון היא לא במספרים של כמה מילואימניקים חותמים, היא בעיקר בגלל הפגיעה ברוח ובערכים של כולנו".

מסיבת העיתונאים של אחים לנשק
(צילום: יאיר שגיא)

סא"ל במיל' מ', טייס קרב לשעבר ומשרת פעיל במטה חיל האוויר בהווה, אמר בנאומו כי הוא "משרת קרוב ל-35 שנה. מאז שהפכתי לטייס מבצעי הובלתי מאות גיחות. תמיד שואפים לקחת את המשימות הקשות והמסוכנות ביותר. כמילואימניק, החיל והיחידה הם ממש משפחה. חבריי הטובים ביותר הם אנשי החיל. היום הזה קשה וכואב. צה"ל הוא מהצבאות האיכותיים בעולם, אם לא הטוב שבהם. הסיבה היא התנדבותם של המילואמניקים, עם הרוח להגן על ערכי היסוד: יהדות ודמוקרטיה.

"מדובר בדלק שלנו. היום אני בתחושת שבר מול מסע החקיקה הדורסני של הממשלה. האמירה שלנו ברורה, אם הממשלה תפר את ערכי היסוד ותהפוך את ישראל לדיקטטורה, לא נשרת. ההחלטה של כל אחד מאיתנו היא פרטית. לכל אחד הקו האדום הערכי והמוסרי. שלי הגיע היום. בכל שנתיי לא דמיינתי שאגיע ליום הזה. המדינה תחת איום קיומי. צבא העם יש רק בדמוקרטיה".

"ממשלה ללא איזונים ובלמים תפגע בכל הערכים שאני נלחמת עבורם". סרן קורל הלפט
(צילום: יאיר שגיא)

סרן במיל' קורל הלפט, קצינה לוחמת במערך ההגנה האווירית, אמרה כי "תחושת השליחות שמלווה אותי בחצי השנה האחרונה כשאני יוצאת להגן על דמותה של המדינה היא אותה התחושה שהייתה לי כשהתנדבתי כקצינה לוחמת. אני אוהבת את המדינה ואעשה כל שביכולתי כדי להגן עליה ועל אזרחיה, אך אני מפחדת שממשלה ללא איזונים ובלמים, שפועלת כדי להחליש את שומרי הסף, תפגע בכל הערכים שאני נלחמת עבורם. אני אומרת את זה כדי שלא

נחצה סף שלא נוכל לחזור ממנו. אני אומרת את זה כדי שנשמור על המדינה שלנו, כמו שתמיד עשינו כולנו".

סגן אלוף במיל ש' ממערך המ"מ אמר: "שירתתי במשך 22 שנים. הפיקוד על חיילים וקצינים נתן משמעות לחיי. חונכתי על הרעיון של מדינה יהודית ודמוקרטית, בגלל זה התנדבתי ושירתתי. זה החוזה. ההפיכה המפשטית וביטול עילת הסבירות שוברים את החוזה הזה. אני ויתר אנשי המ"מ, שאוהבים את המדינה ומוכנים לתרום הכל, הגענו לצעוק מדם ליבנו: הצילו את צה"ל, תעצרו את הטירוף. החקיקה היא זריקת רעל שתתפשט ותחריב הכל. אזרחים חופשיים לא יתנדבו לשרת דיקטטורה, זה פשוט לא יקרה. המצפון אינו מאפשר והדעת אינה סובלת שנעמוד מנגד ושלא נתנגד ונפעל, כי מה נגיד לילדנו שישאלנו אותנו, 'איפה היית כשישראל הפסיקה להיות דמוקרטיה?' אז תעצרו עכשיו, זה עוד לא מאוחר".

"פיטוריו של גלנט במרץ היו רגע שבר בשבילי. החוזה עם המדינה הופר". סרן במיל' ניצן אורבך גרשוביץ (צילום: יאיר שגיא)

סרן במיל' ניצן אורבך גרשוביץ, הקצינה הראשונה במדור טג"ח (טיפוס גלישה וחילוץ), נאמה: "אני משרתת בסדיר ובמילואים 21 שנים לפחות, תחת כל ממשלות ישראל, לא משנה מאיזה צד. השיקול המדיני מעולם לא חלחל, אך היה חוזה והוא הופר. בסוף מרץ, לאחר שראש הממשלה פיטר את שר הביטחון, זה היה רגע שבר בשבילי, מצאתי את עצמי קרועה. כל רצוני הוא לחזור לשגרת חיי המנומנמת, לעבוד במרפאה ולהגיע למילואים, ובלבד שיש לי את הביטחון בכך שהמדינה האהובה שלי, שאני מוכנה למסור את נפשי עבורה, תהיה יהודית ודמוקרטית, מקום ראוי לילדיי, לפי ערכי מגילת העצמאות".

בין היתר נאמו אייל נוה וסא"ל במיל' רון שרף, לוחמים בעבר בסיירת מטכ"ל ומראשי ארגון "אחים לנשק", סא"ל במיל' שחף גלילי ממערך המ"מ, סא"ל במיל' אורן שביל, מג"ד במילואים

ביחידת מורן, ורס"ן במיל' אורן סלע, בעבר מפקד בסיירת גולני כיום קצין אמל"ח ביחידת האלפיניסטים.

פורסם לראשונה: 20:26, 22.07.23

נתניהו סירב לפגוש את הרמטכ"ל לסקירה ביטחונית לפני ההצבעה

הרמטכ"ל ביקש להיפגש עם רה"מ לפני ההצבעה על ביטול עילת הסבירות - אך נתניהו סירב • בלשכת רה"מ טענו: הפגישה בין השניים נקבעה מראש לשעה 17:00 • שר הביטחון גלנט שניסה להביא להסכמות נעדר בתחילת ההצבעות - ובהמשך הצטרף להצבעה עם הקואליציה

ניר דבורי | N12|פורסם

ירון אברהם

13:40 24/07/23
24,047 •

צילום: דובר צה"ל, פלאש 90
רה"מ בנימין נתניהו סירב לפגוש את הרמטכ"ל הרצי הלוי היום (שני) לפני ההצבעה על ביטול עילת הסבירות. בלשכת רה"מ טוענים כי הפגישה בין השניים נקבעה מראש לשעה 17:00. עוד לפני כן, עם התחלת ההצבעות

במליאה, נעדר מהן שר הביטחון [יואב גלנט](#) ורק בהמשך הצביע עם הקואליציה. במהלך היום גלנט פעל להגיע להבנות עם האופוזיציה .

פגישתו של הרמטכ"ל הלוי עם נתניהו שצפויה להתקיים כאמור אחר הצהריים, לא התקיימה בגלל מצבו הרפואי של רה"מ, והוחלט להעבירה להיום בשעה 18:00. בהתחלה בחנו בלשכת רה"מ אפשרות, לבקשת הרמטכ"ל, שזו תקרה לפני ההצבעה אך רה"מ היה עסוק בנושאים הפוליטיים.

לטענת סביבת רה"מ, מכיוון שרק לפני ימים בודדים השניים נפגשו, ובגלל שרה"מ מקבל שיקוף מלא מהמזכיר הצבאי ומשר הביטחון גלנט, נתניהו החליט שזה "מספק" ושאפשר יהיה לקיים את הפגישה ב-18:00. לכן הוחלט, כצעד מקדים, לאפשר לראש אמ"ן ולראש אגף המבצעים לתדרך את שרי הקבניט לפני ההצבעה.

הפגישה בין השניים מגיעה עם כן לאחר שבהנחיית רה"מ ושר הביטחון, הרמטכ"ל תדרך שרים בקבינט בנוגע לתמונת המצב הביטחונית ומוכנות צה"ל. הרמטכ"ל הלוי גם נפגש אמש עם ראש האופוזיציה יאיר לפיד ועם יו"ר המחנה הממלכתי בני גנץ .

בשיחה בין הרמטכ"ל לגנץ, שיקף הלוי את תמונת המצב בצה"ל. הרמטכ"ל שוחח גם עם גדי איזנקוט, הרמטכ"ל לשעבר. גם [ראש השב"כ רונן בר נפגש עם ראש האופוזיציה לפיד](#), וכשיחתם אמר בר כי "המצב הנוכחי מחליש את ביטחון המדינה". בשיחתם שהתקיימה באישור נתניהו הבהיר בר כי קיים חשש גדול לאלימות ולכאוס בחברה הישראלית.

בשעות הבוקר חשפנו כי [ראש המוסד דדי ברנע נפגש עם אנשי הארגון](#) בנוגע להשלכות הרפורמה, ולדברי עובדים שנכחו במפגש, אמר ברנע: "אהיה בצד הנכון במקרה של משבר חוקתי, אבל כרגע זו לא העת". אמש ראש המוסד לשעבר יוסי כהן קרא [בריאיון ל"מהדורה המרכזית"](#) לעצירת החקיקה למען ביטחון המדינה ומול האיום האיראני .

- מעריב
- <
- חדשות מהארץ והעולם
- <
- צבא וביטחון

חדשות מהארץ והעולם צבא וביטחון

בכיר לשעבר בצה"ל: "לא זוכר ראש ממשלה

ששנח את הרמטכ"ל כהמתין כו שעות"

האלוף במיל' ישראל זיו, ראש אגף מבצעים במטכ"ל לשעבר, שוחח עם ענת דוידוב וניסים משעל על איומי אנשי המילואים למפקדיהם כי לא יתייצבו לשירות ותקף את הממשלה: "יש פה אונס דורסני של הצבא לתוך המשבר הפוליטי"

103FM 26/07/2023 15:21 4 דק' קריאה

האזינו לכתבה 4 דקות

תגיות: יואב גלנט / מילואים

בנימין נתניהו, יואב גלנט והרמטכ"ל הרצי הלוי (צילום: קובי גדעון, לע"מ)

לאחר אישור הצעת החוק לצמצום עילת הסבירות השבוע במליאת הכנסת, כעשרת אלפים אנשי מילואים מימשו את האיום שלהם והודיעו למפקדם כי לא יתייצבו לשירותם. ענת דוידוב וניסים משעל דנו על כך בתכניתם ב-103fm היום (רביעי) עם האלוף (מיל') ישראל זיו, לשעבר ראש אגף מבצעים במטכ"ל, שהביע את דעתו בנושא.

[בקע מחאת המילואים, בצה"ל מודים: "החל תהליך פגיעה בכשירות"](#)
[סן נסראללה מתייחס לסערה בישראל: "היום הגרוע בתולדותיה"](#)

"המצב הוא מאוד מאוד מוזר וחמור. אני לא זוכר בהיסטוריה דבר כזה שלוח זמנים של רמטכ"ל לפגישה עם ראש ממשלה, בעיקר כשמדובר בפגישה דחופה כי הוא רואה בעיה לנגד עיניו - אני כרגע לא שופט את מהות הבעיה - וראש הממשלה שולח אותו להמתין כמה שעות, ובוודאי לא ששרים משתלחים בראשי המטה הכללי. אני לא מכיר דבר כזה, אלה דברים שלא ראינו אותם בעבר. יש פה או נתק או זלזול, אולי שניהם ביחד, אני לא יודע להגדיר את זה. בכל מקרה, השידור של זה כלפי הציבור, כלפי העולם - רע מאוד".

[יש לך זמן פנוי? למה שלא תלמד/י אנגלית? לחצו כאן לשיעור ניסיון מתנה וללא התחייבות>>](#)

"כל סוגיית פגישת ביידן ונתניהו הלכה הרבה אחורה"

השנאה רמה זמן הרחוק" יורל לפטול לרד. המשיך: "זו נמדה מאוד קשה לזיח רה. אני לא חקור ר

אני גם לא חושב שזה נכון להיות שיפוטי כלפיו, משום שהוא ממש נקרע בין הכיסאות. מצד אחד, יש פה מניפולציה פוליטית שהגדירה את כל המתנדבים האלה כסרבנים, על אף שפיזית הם לא סרבנים. סרבן זה מישור ששלחו לו צו והוא לא התייצב. הם רק הודיעו שהם לא רוצים להמשיך להתנדב. אם היו שולחים להם אנג' צו 8, אני מניח שרבים מהם היו מתייצבים. הם לא סרבנים. אבל לממשלה הזאת יש לשון מאוד קלה לצאת כנגד כל מי שהיא חושבת שמאיים על המדיניות שלה או על הכיוונים שלה וזי גררו את המערכת הביטחונית לתוך הסיפור הזה. אני חושב שגם הוא וגם האחרים מבינים, 'רגע, על מי אנחנו יוצאים? על אלה שהם קודם כל מאוד אחראים, הם עוד לא סירבו, להפך, יש להניח שאם נחבק אותם בעת הזאת, אז הם התייצבו'. לכן יש פה הכנסה דורסנית ממש, הייתי אומר, אונס דורסני של הצבא לתוך המשבר הפוליטי-חברתי, ולא הצבא הכניס את עצמו".

זו גם התייחסות לתפקודו של השר גלנט: "עד להצבעה, אני חושב שהוא עשה כמיטב יכולתו. לפחות ממה שאני זיהיתי, הוא באמת ובתמים הבין את הדברים. אנב, לטעמי, היחיד. אני גם בניתי על זה שראש הממשלה מבין את זה, אבל זה כנראה טעות שלי, וגם הוא נקלע פה לסיטואציה בלתי אפשרית, כולל לדעתי בדקות אלה. אני מניח שהוא קם וחושב לעצמו מה הדבר הנכון לעשות - האם להמשיך בדהירה הזאת שהכיוון שלה הוא מאוד ברור, או לקחת אחריות אישית ולהתפטר, אבל מצד שלישי, אם הוא לא שם, אז את מי ישימו שם? את גולדקנופף, כפי שרצו לשים, או את בן גביר, או ימנו את סמוטריץ' לשר מלא. זה הכול ברירות נוראיות".

על הטענות לפיהן על גלנט להחליט להתפטר, הגיב: "אין פה החלטה נכונה. זה יהיה מעשה הירואי וציבורית הוא נראה נכון, באופן מעשי יש פה באמת עניין אמיתי של אחריות. גלנט הוא פוליטיקאי והוא רוצה לשרוד וכן הלאה, אבל אני לא חושב שזה כרגע הסיפור. למיטב הבנתי, הוא באמת ובתמים, מתוך ערכיות ואחריות שומר על הפוזיציה הזאת, הוא מבין שהוא חוטף על הראש, אבל את יודעת, הוא גם איש צבא, אנחנו לא עוזבים פצועים בשטח, הוא יקום ויילך? ואז רק נשאר הרמטכ"ל, הכול על הרמטכ"ל. הרמטכ"ל הזה איש מדהים, אחראי, רציני מאוד, אבל הוא לא בעולם הפוליטי, הוא לא היה במשבר כזה, אף רמטכ"ל לפניו לא היה במשבר כזה, ולהותיר אותו לגמרי בודד - אני חושב שזה לא הוגן. אם אני הייתי בנעליים של גלנט, עם כל הבעיה והקושי בזה והפגיעה בתדמית שלי, אני חושב שהייתי נשאר, רק בשביל לא להשאיר את המערכת הזאת כרגע חסרת הגנה מבחינה פוליטית".

בצה"ל מודים שהחלה הפגיעה בכשירות הצבא: טייסים כונו ברחוב פריבילגים

לפי מובילי המחאה, יותר מ-700 מחותמי "מכתב הטייסים" מימשו את איומם ביממה האחרונה, ולהם נוספו גם עשרות רופאים במילואים. בצבא כבר לא יודעים לענות לשאלה אם תהיה התייצבות מלאה אם תיפתח מלחמה. הרמטכ"ל: "בתוך הטלטה - אחריותנו להגן על האזרחים. אנשי המילואים - אנחנו צריכים אתכם"

656 תגובות | [Social icons]

יואב זיתון, קורין אלבז-אלוש, יעל צ'כנובר | 25.07.23 | 17:57 | תגיות: המהפכה המשפטית, הרצי הלוי, מילואים, עילת הסבירות

[Audio player interface]

Promoted Links by Taboola

"אני מתחנן אליכם, ממעמקי נשמתי, לעזור לנו בשעת הצרה שנקלענו אליה" להושיט יד

המחאה לא צפתה את הצפוי | תדשות | קראו עוד

מי שמשלם מעל 200 ש"ח על ביטוח בריאות פרטי חייב להפסיק | מגזין חיסכון פיננסי

כשבוע לאחר שיותר מאלף טייסים וקצינים במילואים הודיעו שיפסיקו לשרת בצבא, בצה"ל מודים לראשונה באופן רשמי כי החלה פגיעה בכשירות המבצעית של הצבא. כיממה לאחר ביטול עילת הסבירות, בצה"ל החלה להשפיע היעדרותם משירות של מאות קצינים וטייסים ממערכים שונים, רובם מחיל האוויר.

• לוחמים ביחידות מובחרות לא התייצבו למילואים: "קורע אותי, אבל צריך לפעול"

לפי מובילי המחאה, ביממה שחלפה מאז אישור החוק, מתוך 1,100 חותמי מכתב הטייסים ואנשי חיל האוויר, 700 מהחותמים כבר הודיעו למפקדיהם כי לא יתייצבו למילואים - מתוכם 230 טייסים. לדברי מוביליה המחאה, המספרים עולים כל העת. הם אמרו כי מדובר בטייסים, אנשי מערך כטמ"מ, מערך הבקרה, המטה המבצעי ואנשי יחידות מיוחדות, כולם משרתים פעילים במילואים בחיל האוויר.

בדיוני הערכות מצב שהתקיימו ביממה האחרונה עלתה תמונה מדייגה, שגם שוקפה באופן מלא לראש הממשלה בנימין נתניהו ולשר הביטחון יואב גלנט, ולפיה הכשירות למלחמה החלה להיפגע.

אף שצה"ל עדיין כשיר למלחמה, לראשונה העלו בצבא סימני שאלה אמיתיים בנוגע לסוגיה אם קצינים וטייסים רבים, במערכים הקריטיים ביותר, יחזרו בהם ויתייצבו מחר בבוקר אם תפרוץ מלחמה בעזה ובלבנון. מגמות אלו שוקפו גם לשרים בקבינט אתמול בבוקר, לבקשת שר הביטחון גלנט, וערב קודם לכן באופן חריג גם לבכירים באופוזיציה ובהם יו"ר יש עתיד יאיר לפיד ושני הרמטכ"לים לשעבר מהמחנה הממלכתי - בני גנץ וגדי איזנקוט.

מטוס קרב של חיל האוויר. בצה"ל מודים שהחלה פגיעה בכשירות הצבא (צילום: Shutterstock)

כל זאת, במטרה לעצור את הסחף המסוכן שבו נמצאת המדינה, ובתוכה צבא העם, ולהגיע לפשרה. לאחר ששר המשפטים יריב לוין סירב גם לניסיונות מתוך הקואליציה לריכוך, ואחרי שנתניהו העדיף להצביע גם הוא בעד הגרסה הקיצונית ביותר לחוק שיאפשר החלטות ממשלה ללא פיקוח שיפוטי, קצינים רבים במילואים חזרו באופן אישי מול מפקדיהם על הודעתם כי לא ישרתו יותר במילואים. בצבא עוסקים בניסיונות לשכנעם לחזור בהם, ומקווים שמרחק הבלימה - כחודש עד חודשיים של היעדרות טייסים וקצינים רבים שתוביל להפסקת כשירות צה"ל למלחמה - יספיק כדי לעצור את הדימום.

בימים האחרונים, ובדגש על היום, הורגשה עזיבה משמעותית במערך קריטי נוסף. עשרות רופאים במילואים, מצרך נדיר שבו הצבא גם כך במחסור חמור, הודיעו כי לא ישרתו יותר תחת הקבינט הנוכחי והעומד בראשו.

הרמטכ"ל, רא"ל הרצי הלוי, שביקש להיפגש עם נתניהו לפני ההצבעות על החוק הדרמטי ונדחה פעמיים, ביקש אמש מראש הממשלה ששרים וחברי כנסת מהקואליציה שלו יפסיקו לגדף ולהסית נגד טייסים וקצינים. היום, בהתייחסות ראשונה של הרמטכ"ל מול המצלמות לביטול עילת הסבירות, אמר רא"ל הלוי: "אתמול היה יום של שיא בעוצמות המחלוקת בחברה הישראלית. בתוך הטלטלה הזו, על צה"ל מוטלת אחריות גדולה להגן על מדינת ישראל ועל אזרחיה. ימי מחלוקת ומשבר דורשים להדגיש את המשותף והמאחד - משימת ההגנה על המדינה היא המחויבות העמוקה שלנו".

ביקש לשקף לשרי הקבינט ולבכירי האופוזיציה את תמונת המצב בצה"ל. גלנט לצד נתניהו אתמול במליאת הכנסת (צילום: רויטרס/Amir Cohen)

"צה"ל נכון ומוכן לכל אתגר, זהו הציווי שלנו להבטחת קיום המדינה", הוסיף הרמטכ"ל. "כוח המגן של צה"ל מורכב מכל חייל, כל מפקד, במילואים ובסדיר, אשר פועלים יחד למטרה משותפת. עלינו לקרב את אנשי המילואים היקרים לנו מאוד שתורמתם לביטחון המדינה רבה. גם מי שקיבל החלטה בלב כבוד שלא להתייצב, צה"ל צריך אתכם. רק יחד נגן על הבית. נתאמן, נתכונן ונעשה ביחד. נבחר לעמוד איתן נוכח אתגרי התקופה המורכבת הזו. יש לנו אחריות רבה".

בצבא גיבשו מעין תוכניות חירום שיופעלו כבר ביממה האחרונה לצמצם את הנזקים שנגרמו ללכידות ולכשירות הצבא: משיחות של מפקדים עם פקודיהם, כולל של הרמטכ"ל עם אלפי משרתים בימים הקרובים, דרך ניהול יומי של מצבות כוח האדם וסימון "מרחבים אדומים" בריכוז של ראש אגף המבצעים אלוף עודד בסיוק, ועד להסתערות של מפקדים ולוחמים על בתי ספר ותנועות נוער, מחשש ממשי לירידה גדולה במוטיבציה להתגייס למערכים משמעותיים במחזור אוגוסט הגדול שיחל בעוד כשבועיים.

ביממה האחרונה הצטברו בצבא גם דיווחים מדאיגים על השפלות שחווים טייסים על מדים מצד אזרחים שמכנים אותם ברחוב "פריבילגים", לצד חיילים שיצאו מבסיס הקריה וספגו הקנטות ממפגינים. בצבא הבהירו כי למאות הטייסים והקצינים שהפסיקו להתייצב אין תחליף וכי מדיניות הטיפול בהם תהיה אחידה, לצד טיפול פרטני.

כך, למשל, כבר ביממה האחרונה נרשמו מקרים בודדים שבהם חיילי מילואים מגדודי יבשה הפסיקו להתייצב לקריאות ספציפיות לאימון או לתעסוקה מבצעית, כמחאה על יישום המהפכה המשפטית, ונענשו בעונשי מחבוש ובקנס. כלל מפקדי צה"ל נדרשו לדווח לקצונה הבכירה על כל אירוע מסוג זה. כך או כך, בצבא הבהירו כי כלל הקצינים והטייסים שהפסיקו להתנדב הודיעו זאת באופן פרטני, ללא כל התאגדות מצידם. בצה"ל יש מי שכינה את היממה האחרונה כאירוע מכונן ולכן בטיפול בו מושקעים שעות רבות מדי יום מצד קצינים בכירים.

אחד מהטייסים שחתם על המכתב אמר בשיחה עם ynet כי "כל ההצגה ככיפוף של הדרג המדיני על ידי הצבא היא דמגוגיה. הדרג הצבאי והמדיני לא הבינו - זה לא ניסיון כיפוף, זה אובדן אמון מוחלט במי ששולח אותנו לקרב. ממשלה

קיצונית, שמבזה את לוחמיה ואזרחיה, ודורסת חלקים בעם, איבדה לחלוטין את אמון האזרחים המשרתים. פשוט אין לנו אמון במשימות שנקבל מהקבינט הזה".

הטייס התייחס גם לדברי הרמטכ"ל ואמר כי זה "התערור משנתו. עכשיו הוא נזכר שהוא צריך אותנו. איפה הוא היה לפני שבוע? איפה הוא היה עד היום? כשהוא כותב אגרת שמכנה את השירות במילואים כחובה, כאשר פחות מ-3% מהציבור משרת - הוא גם חוטא לאמת, וגם לא מבין את הקרע בחברה ובצבא העם. קריאות נרגשות לא יחברו את הקרע".

מדובר צה"ל, תא"ל דניאל הגרי, נמסר בתגובה: "בנקודת הזמן הנוכחית, צה"ל מצוי בכשירות. הייתה עלייה בפניות להפסקת שירות מילואים, ולצד זאת מתקיים שיח בין מפקדים למשרתים. אם אנשי מילואים לא יתייצבו לאורך זמן - ה

פגיעה בכשירות הצבא. מדובר בתהליך הדרגתי שיושפע בהתאם להתייצבותם של אנשי המילואים".

נספח 8

פרסום מיום 23.7.23

עמ' 174

האולטימטום של נתניהו ולוין לגלנט: אם לא תתמוך - תפוטר

לאחר קריאתו לעצירת החקיקה, ראש הממשלה ושר המשפטים הציב בפני שר הביטחון תנאי לפיו אם לא יצביע בעד חוקי המהפכה המשפטית - יודח מתפקידו. לדיכטר הציעו: תצביע בעד ותמונה לשר הביטחון. במקביל, ועדת החוקה נפתחה בסערה - חברי האופוזיציה הוצאו מהדיון

ספי עובדיה 07:40, 26.03. |

יצאנו לפרסומות

זמן צפייה: 07:45

לאחר קריאתו אמש של שר הביטחון יואב גלנט לעצירת החקיקה, הבוקר (ראשון) שוקלים ראש הממשלה בנימין נתניהו ושר המשפטים יריב לוין להציב בפני גלנט אולטימטום לפיו אם לא יתמוך בחקיקה - יפוטר. במקביל, לשר החקלאות אבי דיכטר, שקרא גם הוא לעצירת החקיקה, הם שוקלים להציע את תפקיד שר הביטחון בתמורה לתמיכה בחקיקה. אמש כאמור שר הביטחון גלנט נשא הצהרה מיוחדת בקריה בתל אביב, וקרא לעצירת החקיקה. גלנט הצטרף במהלכו לחברי כנסת נוספים מהליכוד שקראו לעצירת החקיקה, ביניהם יו"ר ועדת חוץ וביטחון יולי אדלשטיין וח"כ דוד ביטן. הבוקר אמר אדלשטיין לאפי טריגר בגלי צה"ל כי "לא הייתי בהצבעה בקריאה הראשונה וזה לא במקרה. מקווה שהשכל הישר של כולם ייגבר. אנחנו לא רוצים לקבור את הרפורמה - להביא את זה להצבעה לפני שברור אם יש לזה תמיכה זו הרפתקה שלא כדאי להיכנס אליה."

במקביל, ועדת חוק, חוקה ומשפט נפתחה הבוקר בסערה, כאשר יו"ר הוועדה שמחה רוטמן הוציא תוך זמן קצר חלק מחברי האופוזיציה בטענה שהפריעו. חבר הכנסת יואב סגלוביץ הוצא 2 דקות בלבד לאחר תחילת הדיון וחבר הכנסת גלעד קריב הטיח ברוטמן: "אתה לא תעשה מה שאתה רוצה כאן. בושה."

"אני אומר זאת באופן פומבי: למען ביטחון ישראל, צריך לעצור בעת הזו את תהליך החקיקה", אמר אתמול שר הביטחון בהצהרתו, "לאפשר לעם ישראל לחגוג יחד את פסח, יום העצמאות ולהתאבל יחד ביום הזיכרון ויום השואה."

השר לביטחון לאומי איתמר בן גביר מיהר לקרוא לפיטוריו של שר הביטחון: "קורא לראש הממשלה לפטר את גלנט שנכנס למשרד הביטחון בקולות של הימין אבל נכנע ללחץ של אלה שאיימו בסרבנות ומנסה לשים מעצור לרפורמה החשובה. הוא גם מנהל בפועל מדיניות 'הכלה' וחוסר תגובה בעזה וביו"ש וגם במדיניות זאת הוא מפנה עורף לבוחרי הימין שרוצים ממשלת ימין מלא מלא אם ברפורמה המשפטית ואם בהחזרת הביטחון האישי והמשילות לישראל."

מוקדם יותר השר דיכטר אמר בשיחות סגורות עם שרי הליכוד וראש הממשלה נתניהו במהלך סוף השבוע: "דחו את החקיקה עד לאחר יום העצמאות והימים הלאומיים, כשהקרע בעם יהיה בצילו של ימי הזיכרון - הוא ייצור נזק שאין לו הופכין."

נספח 9

תצהיר רוני נומה מושחר

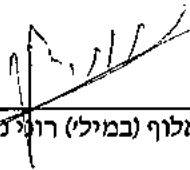
עמ' 177

תצהיר

אני הח"מ, אלוף (במיל') רוני נומה ת.ז. [REDACTED] לאחר שהוזהרתי כי עליי להצהיר אמת וכי אם לא אעשה כן אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר בזה כדלקמן:

1. אני מגיש תצהיר זה לתמיכה בעתירה נגד ראש ממשלת ישראל, ועדת חוקה, חוק ומשפט, ועדת חוץ וביטחון וכנסת ישראל בנושא התיקון לחוק יסוד השפיטה.
2. כל העובדות המפורטות בעתירה הינן נכונות.
3. כל הטענות המשפטיות המפורטות בעתירה נכונות לפי מיטב הבנתי ועל-פי ייעוץ משפטי שניתן לי.
4. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

אלוף (במיל') רוני נומה

אישור

אני, עו"ד סיון האוזמן, מאשר בזה כי ביום 13/8/23 הופיע בפניי מר רוני נומה, ת.ז. [REDACTED] ולאחר שהוזהרתי כי עליו להצהיר אמת וכי אם לא יעשה כן יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, חתם על תצהירו בפניי.

סיון האוזמן, עו"ד
מ.ר. 42297